کلیله او دمنه

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلیله او دمنه

ژباړه : د سرخېړنوال الحاج مولوي زين الله منلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتاب پېژندنه:

دکتاب نوم:...کلیله او دمنه

ژباړن:..ښېرنوال الحاج مولوي زين الله منلی

کمپوز او ډیزاین: ....اسدالله خان امرخېل

خپرندویه:.. کتاب ښار

چاپ کال:...1395

چاپ وار:...دریم

چاپ شمېر:..1000

©Najib Manalai 2010

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمرى او غوايي

دابشليم پاچا بيدپاى فيلسوف ته وويل:

– ما اورېدلي دي چې خلک وايي چې درواغجن او چلي انسان په خپلو درواغـو او چلونو دوستان سره بېلوي او ددوى دوستي ورانولاى شي، تر دې چې يو تر بله سره دښمان شي.

بيدپاى فيلسوف وويل:

– هـو دا خلـک رښـتيا وايـي او هغـه کيسـې ډيـرې او مشـهورې دي چـې د درواغجنو او چلناکو وګړو ورانى په کې ښودل شوى دى.

دده خبرې ته د پاچا پام شو او ورته يې وويل:

– له دغو کيسو نه خو يوه کيسه را واوروه چې زما له پاره هم پند او درس شـي، ځکه زه هم وېرېږم چې ځينې درواغجن او چليان زما او زما د دوستانو دوستي ورانـه او ويجاړه نه کړي.

بيدپاى ورته وويل :

– د هندوستان په "دستاوند " ښار کې يو سړى و چې تر ډېره پـورې ژونـدى و تر څو چې زوړ او ضعيف شو. درې زامن يې درلودل چې هېڅ کسب او کار يـې زده نـه و چې ځان يې پرې چلولى واى. ده چې خپل زامن وليدل چې خپل مـال او شـته بـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځایه بې ځایه لګوي، نو را ټول یې کړل او ورته یې وویل چې ای زامنو زما عمـر اوس لړ پاتې دی او نږدی ده چې ومرم ما خو زیار ایسته او ستاسو لپـاره بـه مـې شـته پېـدا کول نو اوس له دې وروسته تاسو په خپل ځان تکیه وکړئ، لـه مـا څخـه تمـه پـرې کړئ او په دې پوه شئ چې هر څوک په ژوند کې درې شـیان غـواړي: غـواړي چـې شتمن او د مال څښتن وي، غواړي چې په خلکو کې د قدر او عـزت خاونـد وي او پـه اخرت کې خدای ته منلی او نژدې وي. خو دا ټول بې زیار او زحمته سړي ته پـه لاس نه ورځي نو ښه دا ده چې سړی په روا او ښو لارو زیار و کاږي ، مال او شته پیدا کـړي نه چې په ټګی، غلا او نورو ناروا لارو یې پیدا کړي. او کله چې څوک مال پیـدا کـړي او ویې نه ساتي او په وده کې یې زیار و نه ګالي مال او شته ببرتـه تـرې ځـي ، تـش لاس پاتې کېږي او بې وزله کېږي.

شتمن سړی خلکو او خدای ته تر هغې نه ګرانېږي چې له خپل مالـه بـې وزلـو ته څه ورنه کړي او دوستانو ته یې ورنه کړي، اشنایانو ته یې ورنه کـړي او د خیـر پـه نورو کارو کې یې و نه لګوي.

هغه څوک چې مال پیدا کړي او په ځان او نورو یې ونیسي نو هم به پـه خپلـه بدمرغه شي او هم به د خلکو او خدای په نظر کې څه قدر او عزت و نه لري . سـربېره پر دې کېدلای شي چې مال ته یې پېښه وشي او له لاسه یې ووځي: مثلاً غله به یـې یوسي، و به سوځي، غرق به شي او یا به په زلزلو په ځمکه ننوځي.

زامنو چې د خپل پلار خبرې واورېدې نو ویې ویل چې ریښتیا وایـي. پـلار تـه یې وویل چې مورږ ستا خبرې واورېدې، نور به داسې نه کوو چې کول مـو او پـر خپـل ځان به تکیه او بسیا یو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله ورځ د سړي مشر زوی د حلالې او روا روزۍ د پیدا کولو لـه پـاره لـه خپلـو مریانو او خدمتګارانو سره په یوه ګاډۍ کې سپور شو چـې دوو غوایـانو راښـکله . د یـو غوایي نوم برګی او د بل نوم چغر و.

دوي په خپل کار پسې روان وو چې په لار کې په یوه پسته ځمکه کې په ختـو او چکړو ور پېښ شول، د برګي پښې په ختو کې لاړې او چې هر څومره زور یې وکـړ پښې یې له ختو نه را ونه وتلې. خاوند او ملګري یې را کښته شول چې برګی لـه ختـو څخه را وباسي خو را ویې نه ایستلای شو.

یوه خدمتدګار ته یې وویل چې ته دلته د برګي سره اوسه او هر کله چې ځمکه لږه وچه شوله او برګی ترې راوواته نو بیا راپسې راځه! دوئ یې پرېښـودل او مریـانو او خدمتګارانو یو پلو او چغر بل پلو ګاډۍ ځان پسې راښکله. څو ورځې وروسته خـدمتګار په تنګ شو، برګی یې په ځای پرېښوده ، خپل بادار پسې ولاړ. چې په لار کې بادار ته ور ورسېده نو بادار یې ترې پوښتنه وکړه چې برګی دې څه کـړ، ده ورتـه وویـل چـې هغه خو مړ شو.

خاوند چې د برګي له مرګه خبر شو نو ډېر خپه شو. خادم یې د تسلۍ لپاره ورته وویل:

– اې باداره! د خدای قضا او قدر و چې برګی مـړ شـو. او هېڅـوک د خـدای د قضا او قدر نه ځان نه شي ژغورلای. که خدای دده د هلاکت اراده نـه وای کـړې نـو ولی به د کال په دې موسم کې راوتلو او بیا به په دې چکړه او ختنه لار راتللو.

بل خادم وویل:

– ای باداره! رښتیا وایی او ماته د هغه سړي کیسه را یـادوي چـې لـه قـدر نـه تښتېده او بیا هم چې څه خدای ورته مقرر کړي وو ورورسېدل.

بادار وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– برګی په ما باندې ډېر ګران و، وړوکی خوسکی مې لوی کړی و، ډېر قوي او کلک غوايي و او ډېر پسې خپه يم خو څه به وکړم؟ اوس د تسلی لـه پـاره راتـه هغـه کیسه وکړه چې لږ ساعت مو تېر شي.

خادم وويل:

– وايي يو سړی په يوه لاره روان و چې په دغه لار ډېر ځناور وو. چـې څـه لار يې ووهله نو يو زورور لېوه يې وليده ، وويرېده چـې کـه دا لېـوه را سـره مخـامخ شـو خوري مې نو چاپېره يې وکتل او د يو سيند بلې خواته يې يو کلی وليده. له ځـان سـره يې وويل چې دغه کلي ته به ور پورې وځم او د دې کلي د خلکو په مرسـته بـه د دې لېوه څخه ځان خلاص کړم. خو کله چې سيند ته ورسېده پول يې ورباندې ونه مونـده. حيران شو ، وېره يې نوره هم زياته شوله. کله چې لېوه ورته را نـژدې شـو، ځـان يـې اوبو ته ور واچاوه د سيند له ژوروالي نه هم خبر نه و، لامبو يې هم زده نـه وه، نـو پـه زوره يې چيغې کړې:

– آه! آه! ومې ژغورئ چې ډوبېږم! ومې ژغـورئ! ومـې ژغـورئ چـې ډوبېـږم! ډوبېږم!

د سيند په غاړه دوه سړي په لاره تېرېدل، چې دده چيغې او فرياد يـې واورېـده را منډې يې کړلې ځانونه يې اوبوته ور واچول، ځان يې ورپسې وررورساوه ، له سيند نـه يې را وويست او تر هغې ورسره وو چې په سد شو دواړو نه يې تشکر وکړ نـو بيـا يـې وکتل د سيند په غاړه يوه کوټنۍ په نظر ورغله. ځان سره يې وويل: چې دغـه کـوټنۍ ته به ورشم او شپه به په کې تېره کړم او سبا به ځم. د لېوه او ډوبېدلو نه خـو ښـه دی خلاص شوم. چې کوټنۍ ته ورسېده په يو سوري کې يې دننه کوټنۍ ته وکتل ګـوري داړه ماران دي ، څوک سوداګر يې شکولی دی او مال يې ترې اخستی دی، اوس يـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل منځ کې سره وېشي. ووېرېده چې که کوټنۍ ته ورننوځي نو هغه څه به ورسره وکړي چې له سوداګر سره يې کړي دي ، د ګوتو په څوکو شو او غلی غلی وتښتېده.

کلي ته ستړی ستومانه ورسېده او له تللو نه ولوېده. د دمې جوړولو له پاره يې دېوال ته تکيه وکړه او ويې ويل چې ښه ده، غله راباندې ړانده شول. که يې ليدلی وای نو له لېوه او ډوبېدلو نه خو وژغورل شولم خو دوی بې وژلو نه پرېښودلم. بيا په ډوب خوب ويده شو. دېوال ورباندې را ونړېده او دستي مړ شو.

نو بادار وويل:

– رښتيا هم څه چې سړي ته پېښه وي هغه ورته رسېږي او ځان ترې نشي ژغورلای.

بيدپای چې د کيسې دې ځای ته ورسېده نو دابشليم ورته په خوښۍ وکتل او ويې ويل:

– ای هوښياره فيلسوفه! ستا هره خبره ګټوره ده، پوه او نا پوه ترې ګټه اخستلای شي. زه ستا په ملګرتيا ډېر خوښ يم او ستا د فضل او عقل نمانځنه کوم. لکه څرنګه چې خادم وويل برګی رښتيا مړ شوی و؟

بيدپای ځواب ورکړ:

کله چې خته لږه وچه او کلکه شوله نو برګي ترې خپلې پښې راوکښلې او ولاړ. ځمکه تکه شنه وه، واښه ډېر وو. هر ځای به آزاد ګرځېده او واښه بې يې خوړل . ښه څرب او غوښن شو او په خپل زور او قوت پوه شو.

برګی په رنباړو سر شو او مستي به يې کوله. کله به يې يو ځای ته ښکرونه اړمول او کله بل ځای ته او هر هر ځای کې به يې چې خوښه شوله ګرځېده به.

دی ځای ته نژدې يو ځنګل و چې ډېر ځناور او نور وحشي حيوانات پکې وو. يو زمری و چې د ډېر زور او قوت خاوند و او ددې ځناورو او ځنګل پاچاهي د ده وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې زمري د غوايي رمباړه واورېدله ډېر ووېرېده ځکه ده نه کله داسې اواز اورېدلی و او نه يې کله غوايي ليدلی و. ګومان يې و کړ چې دا د رمباړو خاوند خو به د ډېر قوت او زړوتيا څښتن وي. نو له همدې ورځې څخه په خپله کوټه کې له وېرې غلی کښېناست او په نورو ځناورو يې مقرره کړه چې د ده مړی ده ته همدلته راوړي.

له هغو ځناورو څخه چې د زمري په دروازه کې د خدمت له پاره ولاړ وو دوه ګيدړان ورونه وو چې د يوه نوم کليله او د بل دمنه و. دواړه د عقل او پوهې خاوندان وو، کليله د ښه خوی خاوند و خو دمنه ډېر مکار او کينه کښ و.

کله چې په کور کې د زمري اوسېدل اوږده شول نو دمنه خپل ورور ته وويل :

– زه دې زمري ته حيران يم چې څرنګه يې ځان په کور کې بند کړی او زموږ لاس ته ناست دی. ده به موږ ته مړی راکوله اوس موږ ته ګوري.

کليله ورته وويل :

– ته يو وړوکی او بې وزله خادم يې. ستا يې د لويانو په کارو کې څه؟ ته خبر نه يې چې څوک چې د لويانو په کارونو کې ګوتې وهي د هغه شادي کانه به وربانـدې وشي چې د نجار په کار کې يې ځان ورګډ کړ؟

دمنه خپل ورور ته وويل :

– ته خو تل داسې کيسې کوې چې د لوېې او پرمختګ مخه نيسي. خو ښه دا ده چې زړه دې يخ شي نو ووايه چې د شادي کيسه څرنګه وه.

کليله وويل:

– زه د خپل ځان د خوښۍ له پاره دا کيسه تا ته نه کوم. د دې له پاره يې درته کوم چې ته ترې پند واخلې. شادي يو نجار وليده چې يوه ګرګه يې اره کوله. د دې له پاره چې د اره کولو کار اسان شي نو په ګرګه کې يې يوه پانه ټک وهله. د شادي د نجار کار خوښ شو. چې نجار کور ته ولاړ دا ورپاڅېده، توپ يې کړ، پر ګرګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښېناست او په اره کولو یې پیل وکړ. دی لا په همدې کار بوخت و چې لکۍ یې د لرګي په چاود کې ننه وتله او د لرګي نه پانه وختله. شادي کلک له لکۍ په چاود کې ونښت، ډېرې چیغې یې و کړې تر څو چې بې سده شو. نجار چې له کوره راغی امسا یې راواخیسته او شادي یې کلک کلک وواهه. دا کیسه مې د دې له پاره دراواروله چې ته د لویانو په کار کې د ځان له وراچولو نه وېره وکړې. زه او ته د پاچا له نزدیکانو څخه نه یو چې پوښتنه ترې وکړو یا هغه له موږ سره په کوم کار کې مشوره وکړي. زه او ته بېچاره او بېوزله خادمان یو.

دمنه وویل:

– ما له پوهانو اورېدلي چې تر څو چې سړی رېږونه و نه زغمي تر هغې خپلو هیلو ته نه رسېږي او تر څو چې ځان هلاک ته ورنه کړي تر هغو د خپلو مقصدونو په لاس ته راوړلو نه بریالی کېږي. ما ته یوه ورځ ژوند چې په قدر او عزت وي تر ټول عمر ژونده ښه ښکاري چې په خوارۍ او بې عزتۍ تېرېږي. زه هره ربړه پر ځان منم خو دا نه منم چې ټول عمر د پاچا په دروازه کې خوار او زار ولاړ یم.

کلیله په داسې حال کې چې د ده د فکر له سمولو نه نهیلی و، ورته وویل:

– ورځه، په مخه دې ښه، بریالی اوسې.

دمنه زمري ته ورغی او سلام یې واچاوه. زمری ناست و ملګرو ته یې وویل:

دا څوک دی؟ او زما په رعیت کې څه کاره دی؟

هغوئ ورته وویل چې ستا خادم دمنه د ګیدړ خان زوی دی او ستاسو په دروازه کې خادم دی.

زمري وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– ښه راغلی دمنه! پلار دی خدای وبخښه زما له ډېرو نژدی ملګرو او مخلصانو څخه و، راځه، څه اړه لرې چې درته پوره یې کړم؟ ځکه چې ته خو دې د پلار د دوستی له کبله پر ما حق لرې.

دمنه وویل:

– سرلوړی اوسی. زه راغلم چې ځان در وښیم چې ستا په دروازه کې یو خادم یم او تل خدمت ته تیار ولاړ یم. ځکه چې د پاچاهانو په دروازو کې ځینې پیښې کېږي چې وړو ته په کې هم لکه د لویو اړه پیښېږي . هر څه ګټه او فایده لري تر دې چې یو پرېوتی خلی هم د اوربلولو لپاره په کار راځي.

کله چې زمري د دمنه خبرې ونغوړلی د ده عقل او ژبې ته ډېر په تعجب شو ، پوه شو چې دی به په خپله هوښیارۍ او رایه ګټه را واړوي نو ورسره ناستو ملګرو ته یې وویل:

– هوښیار سړی په عقل او فکر پورته کېږي. هر څومره چې په خلکو کې پټېږي لکه د شمعې لمبې یې پورته کېږي. لکه شمع چې سړی ښکته ټیټوي د هغې لمبه پورته کېږي. دا دمنه د نورو خادمانو سره په دروازه کې ولاړ و او د خلکو په نظر کې لکه د نورو خادمانو غوندې جاهل ښکارېده خو اوس یې له خبرو عقل او زیرکي ښکاره شوه نو زموږ له خوا دی د ډېرې نمانځنی وړ دی.

دمنه زمري ته را وړاندې شو او پښې یې ورښکل کړې او ویې ویل:

– نېکمرغه، سرلوړی او نمانځلی اوسې. پاچاهان هغه څوک ځان ته را نژدې کوي چې ګټه او اخلاص یې په کې لیدلی وي. او هغه څوک چې پاچا ته نژدې وي ښایي چې هېڅکله د پاچا په خدمت کې خپل وس او توان ونه سپموي. اوس خو تا خپله خوښې له مانه ښکاره کړه نو پر ما هم لازمه ده چې ستا په خدمت کې ځان ستړی او قربان کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمري وويل:

– د پاچا له لويو او سترو خطاګانو او عېبونو څخه دا دي چې پوهـان لـه ځانـه ليرې کا او ناپوهان ځان ته را نژدی کاندي ځکه چې په دې ډول يې پاچاهي له منځه ځي ، ورانېږي او کار ورنه پاتې کېږي. او، دمنه، تا خو خپـل فضـل، اخـلاص او عقـل راوښوده نو زه هيله کوم چې له دې وروسته به راځې او زموږ په کارو کې به مـوږ سـره مشوره کوی.

دمنه ډېر خوشاله شو ، خپل ورور ته وروګرزېده او څه چې د ده او پاچا پـه مـنځ کې تېر شوي وو له ټولو نه يې خبر کړ ، ورته يې وويل:

– اوس پوه شوې چې زه په هغه څه کې چې ځان ته مې غوښتل په حقـه وم؟! او پوه شوې چې موږ ډير سپک او ذليل ژوند تېر کړی دی چې يوه ورځ هم پـه کـې د تېرولو نه وه؟!

نو کليله ورته وويل:

– تا خو ځان تر پاچا وروړساوه او د پاچا مخ دې ځان تـه راواړه خـو سـره ددې هم زه پر تا وېرېږم ځکه چې د پاچا نژديکت ډېر خطرونه لري. پوهانو پاچا د جګ غره سره مشابه کړی دی چې ورختل سخت وي او په سر باندې يې مېـوې، ښـکلې ونــې، قيمتي تيږې او ملغلرې وي خو بيا هم په کې د ځيروونکو ځناورو ځای وي، نو ورختـل ګران او اوسېدل په کې لا ګران وي.

زمری له دمنه څخه ډېر خوښ شو او ورځ په ورځ به يې ځان تـه نـژدې کـاوه. يوه ورځ دمنه زمري ته ورغی ، هېڅوک ورسره نه وو نو ورته يې وويل:

– زه دې ګورم چې دا ډېره موده دې ځان په کور کې بند کړی دی تر دې چې ضعيف او خوار شوی يې دا ولی، او په څه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوا له دې چې زمری دمنه ته ځواب ورکړي غوايي رمباړې کړلې . زمري لـه ویرې سره وربېږدېده او چوپ شو . وېره یې په مخ کې ښکاره شوه، نو د زمـري پـه زړه کې چې څه وو دمنه، په خپله پوهه، پر ټولو پوه شو او ورته یې وویل :

– باداره ته د دغه اواز له خاوند نه وېرېږې؟

زمري وویل :

– هو، دا ډېره مـوده کېـږي چـې دا ډاروونکـی اواز اورم او زړه مـې لـه ویـرې رپېږي. ځکه ما ګومان کاوه چې له ما څخه به بل قوي او زړور ځناور نه وي خـو چـې اوس دا آواز اورم نو خیال کوم چې د اواز خاوند به د غره په شان لوي او قوي وي.

دمنه وويل:

– باداره، دا ګومان دې په حقه نه دی، داسې نـه ده چـې هـر اواز د خاونـد پـه قوت دلالت کوي. یو ګیدړ و د یو ډول آواز یې واورېده چې په ونه کې ځوړند و کله بـه چې ونه باد ښوروله نو لښتې به یې په ډول لګېدلې او آواز به یې پورته کېده.

ګیدړ ګومان وکړ چې دا آواز خو د یو لوی تیار غوښن جسم دی. ورغـی پـه دې هیله چې اوس به پر زړه پورې خوراک واوړي. خو کله یې چې ورټوپ کـړ او پـه ډېـر ربړ یې ډول څیرې کړ ګوري چې هیڅ نشته نو په ډېر درد یې ډول تـه وکتـل او ویـې ویل: ډېر ځله بې ګټې او بې نفعې شیان لوړ آواز لري او غټ خېټې وي. باداره دا کیسـه مې درته ددې له پاره وکړه چې که چېرته د آواز خاوند وګورو نو لکـه څرنګـه چـې تـا ګڼلی دی دومره چندان شی نه دی. او که دې خوښه وي نو زه به ورشم او له حقیقـت نه به یې ځان خبر کړم او ډېر ژر به بېرته راشم.

زمري ورسره ومنله ، د تللو اجازه یې ورکړله چې ځان خبر کړي چې خبره څـه ده او د آواز خاوند څه شی دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې دمنه ولاړ، نو زمري له ځان سره فکر وکړ او پــه زړه کــې د دمنــه پــه لیږلو پښېمانه شو چې ښه مي ونه کړل چې دمنه مې ولېږه؛ ځکه چې څه باور پرې پــه کار دی او څوک ویلای شي چې ما سره به ټګي او خیانت نه کــوي ځکــه چــې ډېــره موده ظلم مې ورباندې کړی دی چې د نورو خادمانو سره مې په خواره او ذلیله وظیفــه مقرر کړی و. کېدلای شي چې د دغه ظلم له کبلــه یــې مــا ســره کینــه وي او زمــا د دښمن سره لاس یو کړي ، یا مې عیبونه او بې زړتوب ورته ووایي او یا ورته لــه مانــه قوي ښکاره شي او ورسره هملته پاتې شي.

زمری حیران ولاړ و او ربېړدېده چې د وړاندې یې ولیده چــې دمنــه را روان دی نو خوشاله شو او د زړه سودا یې ووتله.

دمنه راغی ، زمري ورته هر کلی ووایه او ورته ویې ویل:

– څه دې وکړل او څه دې ولیدل؟

دمنه وویل :

– د آواز خاوند خو غوایي و.

زمري وویل:

– څومره قوت او زور یې درلود؟

دمنه وویل:

– نه زور لري او نه قوت زه ورنژدې شوم خبرې مې ورسره وکړې او هېڅ ترې نه وېرېدم او نه په کې د وېرې او ډار څه وو.

زمري وویل:

– البته چې هغه خپل زور او قوت تاته ونه ښوده ځکه چې ته یې کــم پــه نظــر ورغلی یې که یې قوي په نظر ورغلی وای نو بیا به دې یې زور لیدلی وای. دده مثــال

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه باد داسې دې چې په وړو وښو او بوټو باندې ښوی تېرېږي خو چــې لويــو ونــو تــه ورشي نو بيا خپل زور ښکاره کړي او لوي منډان په کې مات کړي.

دمنه وويل:

– نه باداره دا واښه خور غوايي دومره نه دې لکه چې ستا په خيال درغلــی دی او که غواړې چې درته يې راولم چې اخلاص من او خــدمتګار دی شــي نــو اوس يــې فوراً درته راولم.

زمري وويل:

– همدغه غواړم مهرباني وکړه او ژر کوه.

دمنه په ډېر غرور او کبر غوايي ته ورغی او ورته ويې ويل :

– ای غوايي زما بادار خو تاته ډېر په غصه دی ځکه چې ته د ده په ملــک کــې بې د ده له اجازې اوسې. نو زه يې درپسې رالېږلی يم چې ورشې او ما سره يــې وعــده کړې ده چې که چېرته تاسره راغی نو زه ورته څه نه وايم.

غوايي په ډېر غرور ګيدړ ته وکتل او ورته يې وويل:

– بادار دې څوک دی چې ته يې دلته رالېږلی يې؟ چېرته اوسي، او له مانه څــه غواړي؟

دمنه وويل:

– د ځيروونکو ځناورو پاچا دی ، په دې ځنګل کې اوسي او د ځناورو او زمريــانو لوی لښکر لري، رعيت، خدمتګاران او اتباع لري . دلته چې څه کېــږي د ده پــه اجــازه کېږي. زه هم د ده يو وړوکی خدمتګار او عسکر يم.

غوايي چې له دمنه نه د زمري نوم واورېده نــو ســره ورپېــده او زېــړ شــو. دنيــا ورباندې تنګه شوه، له ځانه سره يې وويل: ای برګيه! چې د ختو او چکړو نــه خــلاص شوې نو مرګ دې راغی، اوس څه وکړم؟ وتښتم که چېرته يــو انســان رابانــدې پــېښ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي چې ومي نیسي او د ځناورو له شره مې خلاص کړي. انسان به رابانـدې یېـوې او ځپر کوي، دا خو له مرګ نه اسان دي. چېرته یو ځای کې پټ شم که څـه وکـړم؟ آه! آه! دا ټول ماته ګټه نه شي کولای او نه مې له زمري نـه خلاصـولای شـي. غوښـه او وازده به مې د زمري او د ده د ملګرو خوراک شي؟

وروسته له چورته برګي خپل ډار پټ کړ او ګیدړ ته یې وویل:

– ومې منله چې زمری زورور دی او ته یـې اسـتازی یـې چـې ماپسـې یـې را استولی یې. خو له تا نه دا خبره هېره ده چې پوهان وایـي چـې: سـړی دی پـه خپلـه خوښه ځان په هلاکت کې نه اچوي؟ زه واښه خورم او تاسو غوښې خورئ ، څرنګـه زه تاسره ولاړ شم او څوک به زما ضمانت وکړي چې زه به روغ بېرته دلتـه راشـم؟ ځکـه چې زما غوښه خو ستاسو په زړه پورې مړۍ ده، که زه زمري ته ورغلم نـو مـردم. خـو ښه داده چې همدلته پاتې شم او خپل ځان وساتم او که څـوک رانـژدې کېـږي هغـه سره به جنګ وکړم، ځکه څوک چې ځان نه ساتي خیر پکې نه شته.

دمنه وویل:

– ای غوایي، ته نه غواړې چې په ځناورو کې ملګری او دوست پېدا کـړې؟ مـا خپل ګران ملګری وګڼه ځکه زما ستا په مرګ کې څه ګټه ده؟ او لکه تـه چـې وایـې که زمرې دې مړ کړې نو ستا غوښه او هډوکې ما پورې نه رارسېږي، ځکه چـې قـوي ځناور زما غوندې ځناور هېڅ نه پرېږدي. که زه پوه شم چـې زمـری سـتا د وژلـو اراده لري نو زه به دې د خلاصولو چاره هم وکړم. ته مه خپـه کېـږه او زړه دې جمـع کـړه. ځکه چې خپل فکر خراب کړې او ډار وکړې نژدې ده چې په هغه شر کې به ولـوېږې چې ته ترې ځان ژغورې.

برګي د دمنه خبره واورېده او ځواب یې ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– زه خو درسره نه ځم ورشه بادار دې خبر کړه چې که يې خوښه وي دلته دې راشي. زه خو خپل ځان هرو مرو ساتم ځکه چې خدایؑ ماته ښکرونه د ځـان سـاتنې له پاره راکړي دي او همدا وخت د ځان ساتنې دی.

کله چې دمنه پوه شو چې تهديد او ډارولو خو څه کار ورنه کړ نو په چل او مکـر يې لاس پورې کړ او ويې ويل:

– ته ولې دومره کينه کوې؟ ولې دا خراب فکرونه کوې؟ زما بادار غـواړې چـې ته يې په رعيت کې وشمېرل شې او ستا قدر عزت وکړي. که ته له ما سـره ولاړ شـې او د هغه اطاعت وکړې نو بيا به د هغه سره په ډېر قدر او نمانځنه ژوند کوې. خـو کـه سرتمبگي دې وکړه او له تللو نه ډډه وکړې نو زمری خو تاته نه راځـي، نـور زمريـان، پړانگان لېوان او کاږه به درپسې راولېږي او درنه به تاو شي بيـا بـه نـه پـوهېږې چـې څرنگه خپل ځان وساتې، د تېښتې لار به هم درنه ورکه شي.

وروسته له فکر کولو نه برگي وويل:

– تاسو خو زما غوښې او وازدې پسې ياست او غواړئ چې ما وخورئ نو کـه زه درسره ولاړ شم څوک به زما ضمانت وکړي چې زمری راته څه ونه وايي او مخکې لـه مخکې نه به مې لېوان اوکاږه و نه نيسي او زمري ته به ونه رسېږم؟

دمنه په زړه کې خوشاله شو ځان يې برگې ته غټ کړ او ورته يـې وويـل چـې: زه ستا د سر سلامتۍ ضمانت کوم او وعده درکوم چې د زمري سره به په ډېـر قـدر او عزت اوسېږې.

برگي او دمنه لا دلته سره خبرې کولې او زمري پـه خپـل ځـای کـې لـه ډاره رپېده. کله به يې په زړه کې ويل چې ځه دمنه خو يو امين او مخلص شـخص دی نـو مابه نه غولوي او ټگي به راسره نه کوي او کله به يې ويل چې: گيدړان ډېـر ټگـان او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکرجن دي او دمنه هم ګیدړ دی، نو کېدای شي چې د غوايي سره لاس یـو کـړي او زما په راز او ضعف باندې يې خبر کړي او را پسې په جنګ راشي او تخت رانه ونيسي.

زمری لا په دې فکر کې و چې له ورایه يې دمنه ولیده چې راځي چې یـو سـور رنګی غټ حیوان ورسره دی او لوی لوی ښکرونه لري خو په عاجزئ او وېـره ورسـره را روان دی او پښې ځان پسې را کاږي. نو پوه شو چې دا خو غـوايي دی او ګیـدړ یـې زړه له ډاره ډک کړی دی، نو په خپـل ځـای آرام کښېناسـته او لکـه چـې پاچاهـان د ملاقات کوونکو په مخکې سره ځان وېړسوي ده هم ځان ډېر غټ ښوده او پـه غـرور ناست وه.

لومړی دمنه راغی او پاچاته يې ځمکه ښکل کړه او بیا يې برګي تـه د راننوتلـو اجازه واخستله. نو دمنه بېرته ولاړ چې برګي ته د پاچا د حضور آداب وروښيي.

غوايي راغی او خوله يې د پاچا په مخکې په خاورو کې ښـخه کـړه او ښـکرونه به يې په خاورو ننه ایستل او تر هغه په همدې حال و چې تر څو ورته پاچا د سر پورته کولو اجازه ورکړه. نو را پاځېده او عاجز ودرېده نه يې خبرې کولې او نه خوځېده.

نو پاچا وغوښتل چې ځان سره يې زړور او بلد کـړي ، وروړانـدې شـو او ورتـه ویې ویل چې څرنګه راغلی يې نو برګي ورته خپله کیسه وکړه. د زمـري زړه خوشـاله شو او ورته يې وویل:

– مه خپه کېږه پس له دې ته زما له نزدیکانو څخه شوې ځکه چې ته هوښـیار ادبناک او حیاناک يې او هوښیاران وايي چې: هوښیاران او ادبناک خلـک د نزدیکـت او نمانځنې حق لري ځکه له دوی څخه تل ښه اورېدل کېږي.

غوايي په دې خبره خوښ شو او بیا يې د احترام له پاره ښکرونه ورته په خـاورو ښخ کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپې ورځې تېرېدلې او برګی به زمري ته ته او راته ، پـه کـارونو کـې بـه یـې ورسره مشوره او مصلحت کاوه. چې ورځ به تېرېدله د برګي قدر زیاتېده تر څو چې لـه ټولو وحوشو څخه زمري ته نژدې شو.

کله چې دمنه د برګي قدر او منزلت له زمري سره ولیده نو قهر او غصه ورغلـه او خپل ورور کلیله ته ورغی او وویې ویل:

– اې وروره زه څومره بې عقل او بې فکره وم؟ د زمري په نفع او ګټه کې مـې کوشش وکړ او هغه ویره چې د ده په زړه له غوایي نه ناسته وه مـا وایسـتله او غـوایي مې ورته راوسته اوس یې غوایي په زړه کې ځای نیولی دی ، زه یې پر ځای پرېښـودم او هېر یې کړم.

نو کلیله ورته وویل:

– هو تا ځان او نورو ټولو ځناورو ته تاوان ورواړاوه او زه ګومان نه کوم چې څـه درنه وران شوي ببرته به یې سم کړې ځکه چې غوایي اوس د زمري په زړه کې ځای نیولی دی او بل چاته یې په کې ځای نه دی پرې ایښی. تر دې چې پاچا د ده په حـق کې یوه خبره هم نشي اورېدلای، که څه هم رښتا خبره وي، نو ستا دروغ به څرنګـه د ده په حق کې واوري او ستا خبره به رښتا وګڼي او که رښتا ووایم نو زمری مجبـور دی چې غوایي ورته له موږ نورو حیواناتو نه ګران وي ځکه له موږ ټولو نـه پـوه او هوښـیار دی او اخلاص یې زمري سره ډېر دی. موږ رښتیا غوایي سره کینه لرو خو دا مو هېـره کړې ده چې له کومې ورځې چې غوایي راغلی دی د پاچا ټول کارونه ښـه شـوي دي او چه د پاچا کارونه ښه شي نو د رعیت کارونه هم ښه کېږي او که پاچا خراب شـي او ظلم وکړي نو پـه ښـارونو کـې ورانـی او فسـاد پېښـېږي او رعیـت ضـایع کېـږي او بربادېږي. نو زمری او غوایي پرېږده او په منځ کې فتنه او فساد مه غورځوه.

دمنه ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– زه تاته تعجب کوم ای کلیله چې ته دومره د خپل ځان په سپکه او ذلت راضي يې! ته خوښ يې چې يو واښه خور پاچاته له موږ نه نژدې وي؟

– ته به پر غوايي څه وکړې، ای دمنه؟ په داسې حال چې هغه د قوت او پوهې خاوند دی او ستا بې له مکر او حيلې نه نور څه شته؟ پرېږده د خلکو په کارو کې کار مه لره.

– تا رښتيا وويل ای کليله چې زه بې له مکر او چل نه نور څه نه لرم خو هوښيار سړی کولای شي چې پر قوي خلکو باندې په خپله پوهه غالب شي.

خلک کيسه کوي چې يو کارغه و چې د يوې ونې په منډانو کې يې ځان ته ځاله جوړه کړې وه کله به يې چې بچي وايستل او لږ به غټ شول نو يو تور مار به راغی او د ده بچي به يې تېر کړل. نو د کارغه زړه ورته تنګ شو او غوښتل يې چې يوه چاره يې وکړي نو د مصلحت لپاره خپل دوست ګيدړ ته راغي ورته يې وويل چې ما قصد کړی دی چې دغه مار پسې ورشم او چې ويده وي سترګې يې په ټونګه ووهم چې ړندې شي او نور زما ځاله ونه ګوري ، له لوږې مړ شي! ملګري ګيدړ ورته وويل چې دا فکر خو دې ښکاره غلط او بې ځايه دی ځکه چې ته پخپله خپل ځان هلاکت ته وړاندې کوي ته به پخوا له هغې چې خپل مطلب ته ورسېږې هلاک شي او ستا کار به لکه د هغه ماهي خور شي چې د چنګاښ د وژلو اراده يې کړې وه او ځان يې په خپله وواژه.

نو کارغه وويل چې: تشکر چې پوه دې کړلم د هغه ماهيخور کيسه څرنګه وه. ګيدړ وويل چې د ماهيخور کور د يوې بحيرې په غاړه و چې ډېر ماهيان پکې و او ځاله به يې ددې بحيرې د غاړې په ونو کې اچوله . چې وږی کېده به خپله غذا او خوراک به يې له ماهيانو څخه برابرول. خو کله چې زوړ او ضعيف شو او د ماهيانو ښکار يې نه شو کولای نو وږی او خپه شو . يوه ورځ ورباندې چنګاښ چې په همدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بهيره کې اوسېده تېرېده نو کله چې يې غمجن وليده پوښتنه يې ترې وکړه چې ولې غمګين يې؟ ماهيخور ورته وويل چې څرنګه غمګين نه شم. ما بـه دلتـه تـل ماهيـان خوړل او ښه ژوند مې درلوده. او نن مې دوه تنـه ښـکاريان وليـدل چـې پـه دغـه لار تېرېدل او يوه بل ته يې ويل: دا بحيره ډېر ماهيان لري راځه چې څه ماهيان چـې پـه دې بحيره کې دي چې دا خو ښکار کړو. نو هغه بل ځـواب ورکـړ چـې هـو ريښـتيا دا بحيره خو ډير ماهيان لري خو هغه لومړی بحيره کې له دېنه ډېـر ماهيـان وو او اوبـه يې ژر وچېدلې راځه چې اول هغه ونيسو او بيا به دا ونيسو نو زه په دې خپـه يـم چـې که دا ښکاريان راشي او ټول ماهيان ونيسي نو ماته خو هېڅ نه پاتې کېږي ځکـه چـې ددوي جال واړه او غټ ټول ماهيان نيسي او بېرته څه نه پرېږدي.

چنګاښ دا کيسه واورېده او ماهيان يې ورباندې خبر کړل.

ماهيان راغلل چې د ماهيخور سره د ځان په خلاصي کې مشـوره وکـړي چـې څرنګه به له ښکاريانو خلاص شي. ماهيانو ماهيخور ته وويل چې: موږ راغلي يـو چـې تا سره سلا مشوره وکړو ځکه چې د ښکاريانو زور هم موږ ته راځي او هم تاتـه او کلـه چې مصيبت او غم دواړه دښمانو ته يو برابر رسېږي نـو لازم دي چـې لاس سـره يـو کړي او د خلاصی لار پيدا کړي. نو ته پـه هغـې کـې چـې لـه ښـکاريانو څخـه دې اورېدلي دي څه وايي ؟

ماهيخور حيران پاتې شو، سره ولړزېده او ويې ويل چې زه ګومان نه کـوم چـې موږ به ګوندي له دوی او د دوي له جاله څخه ځان وژغورلای شو. ماته يوه بله نـژدې بحيره مالومه ده چې ونو اودورمو پټه کړې ده ، ښکاريانو يې لاره نه ده ليـدلې نـو کـه تاسو هلته راشئ په امن او سلامتي به هلته ژوند وکړئ.

ماهيانو ورته وويل چې: دا خدمت خو پرته له تا بل څوک نه شي کولای، لطـف وکړه او موږ له دې ځايه هلته يوسه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماهیخور دوی ته وویل چې که څه هم دا کار خو ډېر ګران دی خو بیا هـم لـه دې کبله چې تاسو سره مینه لرم بایـد دا تکلیـف وزغمـم او تاسـو لـه دې بـلا څخـه خلاص کړم نو هره ورځ به یې یو یا دوه ماهیان وړل او یو نژدې غره ته به ورته هلتـه به کښیناسته او وبه یې خوړل. په دې کې ډېره موده تېره شوه او د ده پـه چـل څـوک پوه نه شول تر دې چې نژدې وه چې د بحیري ماهیان خلاص شوي وای.

نو یوه ورځ چنګاښ راغی او ورته یې وویل چې: ملګري مي ټول ولاړل زه نـور ژوند دلته نه غواړم مهرباني وکړه ما هم خپلو ملګرو ته وروله.

ماهیخور د ده ومنله ، خوشاله شو ویې ویل چې ښه خوندوره خوراکـه یـې پیـدا کړه او چنګاښ یې غره ته والوزاوه . کله چې هغـه ځـای تـه چـې مـاهیخور پـه کـې ماهیان خوړلي وو ورنژدې شول نو چنګاښ د ماهیخور د خوړلو ماهیانو هډوکي سر پـه سر ولیدل او د ده په نیت پوه شو نو سمدلاسه یې له غاړې تاو شو او مړ یې کړ.

بیا ګیدړ کارغه ته وویل چې: دا کیسه مي درته د دې له پاره وکړه چـې چلیـان او مکرجن کله کله په خپله په خپل مکر وژل کېږي او مري خو زه بـه درتـه یـو چـل وښیم که دې له لاسه وشو نو د مار له شره به خلاص شې.

کارغه وویل چې: زه خو همدا د مصلحت لپاره درتـه راغلـی یـم نـو اوس چـل راوښیه چې هغه څه دی؟

– زه وایم چې لاړ شه د خلکو کورو ته وروالوزه او ګوره که څه دې ومونـدل نـو را تښتوه یې او د مار په سوري یې وراچوه.

کارغه په خپله پوهه د ګیدړ په مطلب پوه شو او دستي والوته او په یو لـور او بل به تېرېده تر څو چې یوه نجلۍ یې ولیدله چې د سرو غاړکۍ یې له غـاړې خلاصـه کړې ده او په خوا کې یې ایښې ده ، خپل سرمینځې. کارغه په غاړه کۍ ورغوټـه شـو او د سترګو په رپ کې یې وتښتوله. نجلۍ چیغې کړې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– هلئ، غاړه کې مې کارغه وتښتوله.

خلکو د دې چېغې واورېدې او کارغه پسې يې منډې کړې. کارغه په هـوا روان و، غاړه کې يې په پنجو کې نيولې وه. دی مخکې او خلک ورپسې وو. تـر څـو چــې د مار سوړې ته ورسېده او غاړه کې يې د مار په سوړه ورګوزار کړه. په خپلـه ولاړ لېـرې سيل ته کېناست چې څه کېږي.

کله چې خلکو غوښتل چې غاړکۍ راواخلي مار يې وليده، ورباندې راټول شـول، په تيږو او کوتکونو يې مړ کړ.

***

کله چې دمنه له دې کيسو نه خلاص شو نو کليله ته يې مـخ ورواړاوه او ويــې ويل:

– اوس پوه شوې چې انسان څرنګه په چلونو په خپلو هيلو بريالی کېدای شي؟

کليله جواب ورکړ:

– حيله او چل هلته فايده لري چې دښمن دې ناپوه او غبــي وي. ســتا حيلــه او چل به څرنګه په غوايي و چلېږي چې له تا نه يې عقل او پوهه زياتــه ده. د دې دليـل چې غوايي هوښيار دی دا دی چې زمري ازمايلی او په دې ازموينه کې بريـالی شـوی دی نو ځکه يې خپل ملګری کړی او نمانځلی دی.

د منه وويل :

– هو، منم چې غوايي، لکه ته چې وايې، هوښيار او ذکي دی خــو ســره لــه دې هم زما په فضل او پوهه قايل دی ځکه چې ما تر زمري رارسولی دی او زما له برکتـه له زمري نه په امن شوی دی نو اوس هم پر ما باور لري [.څه چــې ورتــه وايــم منــي

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې. زه باور لرم چې هماغسې به دی له منځه يوسم لکه سويې چې زمـری لـه منځـه يوړ.

کليله وپوښتل:

– هغه څنګه وو؟

د منه ځواب ورکړ:

– په يوه ورشو کې چې ډول ډول واښه يې درلودل يو زمري پاچاهي کولـه. پـه دې ځای کې ګڼو ژويو ژوند کاوه خو زمري به حق ناحقه نور حيوانات څـورول او وژل به يې] نو وحشيانو حيواناتو په خپلو غارونو کې ځانونه بنـد کـړل او د دې ځمکـې لـه ميوو او وښونه ئې له له وېرې استفاده نه شوه کولای. او که شيبه نيمه به راوتل او څه نا څه به يې خوړل ، بېرته به غارو ته ورتلل. د زمري د ناڅاپه راپيښېدلو نه به وېرېـدل. ډېره زمانه تېره شوله، او حيوانات په تنګ شول نو ويې غوښتل چـې لـه زمـري سـره سوله وکړي او ده سره په يو کار اتفاق وکړي. نو د حيواناتو جرګه زمري تـه ورغلـه او ورته يې وويل:

– زمريه! ته موږ ډاروې او څوروې مو او ته هم که له موږه کوم يو نيسـې هغـه په ډېر تکليف وي او په اسانۍ ځان نه درکوي. نو خوښه دې نه ده چې موږ درته هـره ورځ يو حيوان راونيسو چې ته هم له خوارۍ او تکليف نه خلاص شې او موږ به هم په ارام شو او واښه به خورو!

زمري ځواب ورکړ:

– زه خو په دې سوله خوښ يم خو که وعده خلافي مو وکړه نـو بيـا بـه خپـل حال وګورئ.

چې جرګه بېرته ولاړه او وحوش يې خبر کړل نو دوئ به پچه اچولـه او چـې د هر چا پچه به وختله هغه به زمري ته د يو استازي په لاس ور استول کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوي ډېره موده همدا کار کاوه تر څو چې د سویې پچه وختله نو سویې وویل :

– زه تاسو ته یو اسان سوال کوم که مو زما سوال ومانه نو له زمري نه به مـو د ټول عمر له پاره خلاص کړم.

حیواناتو وویل:

– ووایه څه غواړې؟

سویې وویل چې: زه غواړم چې تاسو استازي ته ووایې چې په لار کې لـه مانـه یوه ګړۍ ستون شي. حیواناتو وویل چې دا خو اسانه خبره ده ستون دې شي.

سویه زمري ته ورغله. د هغه د مړۍ وخت تېر شوې و. زمری ډېـر پـه غصـه و سترګې یې درنې وې او غاښونه یې چیچل.

سویه ورنژدې شوله سلام یې واچاوه او ویې ویل چې:

– باداره وبخښه! زه د وحوشو استازې یم او زه یې د یـوې څربـې سـویې سـره تاته را واستولم خو په لار کې یو بل زورور زمرې را پېښ شو او سویه یـې رانـه سـتنه کړله او تاته یې ډېرې ښکنځلې هم وکړې او ویې ویل چـې پـه دې ځمکـه کـې بـل څوک نشته چې پاچا وي. پاچا همدا زه یم بل لا څوک دی. نـو زه راغلـم چـې تـا لـه واقعې نه خبر کړم.

زمري چې دا کیسه واورېدله نو ویې منله ، په غضب شو او ویې ویل:

– دا زمرې چېرته دې راځه را ویې ښیه!

سویه ورسره ولاړه ، یو ډېر ژور کوهي ته ورسېدل چې سپینې رڼې اوبه په کـې وې. سویې کوهي ته وکتل او زمري ته یې وویل:

– صاحبه! زمری دلته اوسېږي او هغه سویه هم ورسره ده او لا خوړلې یـې نـه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمري د کوهي اوبو ته وکتل، نو خپل صورت يې په کې وليده او د سويې صورت يې هم په خوا کې و نو د سويې خبره يې ومنله او کوهي ته يې ورټوپ کړ چې سويه له زمري نه خلاصه کړي. سمدلاسه په اوبو کې ډوب شو او سويه بېرته وحوشو ته خوشاله راغله او له دغه ښه خبر نه يې خبر کړل.

نو کله چې کليله کيسه واورېدله ويې ويل:

– ما خو درته ډېر نصيحت وکړ خو تا قبول نه کړ. نو نور دې چې څه په غوايي لورېږي هغه کوه خو پام کوه چې زمري ته ضرر ونه رسېږي ځکه چې زموږ پاچا دی او بې له ده رعيت ته بل څوک نه پکارېږي.

څو ورځې دمنه زمري ته حاضر نه شو. بيا يوه ورځ خبر شو چې زمری يوازې دی ، بل څوک ورسره نشته نو ورننواته او ځان يې ورته غمجن وروښود. کله چې زمري وليده ورته يې وويل:

– چې دمنه چېرته وې او ولې خپه ښکارې؟!

دمنه ځواب ورکړ:

– باداره! ځار دې شم، ځينې خبرې دي چې ځوروي مې . تاته يې ويلای هم نه شم. نو همدا وه چې ستاسو حضور ته نه درتلم.

زمري وويل:

– ما خبر کړه دمنه، چې ته ولې خپه يې ځکه چې ته پر ما حق لرې چې ستا له حاله خبر اوسم او کومک درسره وکړم. که ناروغه يې چې طبيب درته را وغواړم ، که چا درباندې ظلم کړې وي چې پوښتنه دې و کړم او غم دې وخورم ، که پور در باندې وي چې هم ترې دې خلاص کړم او که نور څه وي هم اسان به شي.

کله چې دمنه دا خبرې له پاچا نه واورېدلې احترام يې ورته وکړ او ويې ويل که زما خپل غم وای خو پروا نه وه خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو دمنه خپله خبره پای ته ونه رسوله. او ځان يې خپه ښکاره کاوه نو زمري وويل چې ووايه او که کار ما پورې اړه لري هم خبر دی.

دمنه وويل:

– هوښيارانو ويلې دي چې د لئيمانو او بدانو سره ښه کول بدي زېږوي او څوک چې د دوستانو او مخلصانو خبرې ته غوږ نه نيسي هغه تل پښېماني او حسرت خوري: زه په دې غوايي غولېدلی وم او خوشاله وم چې تاته مې رانژدې کړ او خبر نه وم چې خوشې لئيم او خسيس دی او ښه ورسره پکار نه دي.

زمري په هيبت سره وويل:

– دا ته څه وايې؟ غوايي يانې برګی ښيې چه ښه ورسره پکار نه دي؟ څه خبره ده ووايه ؟ دا خو عجيبه خبره ده.

دمنه وويل:

– ته مه په غضب کېږه کله انسان اړ کېږي چې هغه خبرې ته هم غوږ کښېږدي چې خوښه يې نه وي ځکه چې ګټه يې پکې وي لکه ناروغه چې ترخه دوا او بدبوی دارو د روغتيا له پاره خوري تا په برګي باور کړی دی او دی زيار باسي چې ځان درنه په مکر او حيله خلاص کړي.

– برګی له ما څخه ځان خلاصول غواړي؟ چا سره مصلحت لري.

– هو! برګی درته چلونه جوړوي. ماته يوه رښتيني سړي، چې هېڅ دروغ نه وايي، ويلي دي چې برګي ستا له رعيت نه يو څو کسان را ټول کړي وو ، ستا عيبونه يې ورته بيانول او ستا په متابعت يې ملامتول. هغو هم په خپله خطا اقرار وکړ او له ده څخه يې د ځانونو د خلاصولو چاره وغوښتله.

زمري وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

– عجیبه ده. برګی خو پرون ماسره و او ځان یې ډېر راته ښوی ښوی او نــژدې نژدې کاوه. دومره یې دا مکر پوخ کړی دی چې پرې پوه هم نه شوم. دی به نــو څــه وکړي په داسې حال کې چې دی زما یوه مړی ده.

– باداره! هوښیار باید د چا په ظاهر ونه غــولېږي او خپــل دښــمن وړوکــی ونــه ګڼي ځکه که برګی په خپله تا ته ضرر نشي رسولای نو کولای شي چــې پــه مکــر او حیله نور ځناور او وحشیان درپسې را وپاروي او ماته هغــه رښــتیني خبــر رســوونکي دا هم وویل چې: نژدې ده چې خپــل مطلــب تــه ورســېږي. هوښــیار بایــد د پېښــې لــه پېښېدونه مخکې ځان ورته تیار کړي چې ورباندې د هغه ماهي توکــه ونــه شــي چــې ضعیف او مترده وه.

نو زمري وویل: د ماهي کیسه څرنګه وه او څه پرې وشول؟

دمنه ځواب ورکړ چې د ماهي کیسه ډېره ګټوره او د اورېدلو کیسه ده ، هوښــیار د نورو له پېښو نه عبرت او پند اخلي:

په یوه ډنډ کې درې تنه ماهیان وو چې ډېر په ناز او نعمت یې ژوند کــاوه. یــوه ورځ دوه تنه ښکاریان په دې ډنډ تېرېدل نو یوه وویل:

دا څومره نېږدې ډنډ دی او ښه ماهیان په کې دي او موږ لا تراوسه تــرې خبــر هم نه یو او یو ماهي مو لا تر اوسه له دې ډنډ څخه نه دی نیولی.

بل وویل چې: راځه چې جال راوړو او چې څه په کې دي ټول ښکار کړو.

د دغو درېواړو ماهیانو عقل او تدبیر سره برابر نه وو. کله یــې چــې د ښــکاریانو خبرې واورېدلې نو یو چې پوه و ولاړ او د کانال له لارې لوی بحر ته ورننواته . دوهــم: د ښکاریانو خبره دروغ وګڼله او ځان سره یې وویــل چــې نــن خــو ښــکاریان ولاړل او سبا ته به د وخته راشي نو زه به هم په قراره د شپې ولاړ شم درېیم ماهي د ښــکاریانو په خبره هېڅ چرت خراب نه کړ، په آرام یې خپل خوراک او کار کاوه لکه چې هېڅ یــې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه وي اوربدلي. لږ وروسته ښکاريان راغلل ، جال يې راوړ. نو دوهم ماهي پوه شو چې کار خراب دی او لکه چې په هلاکت کې ولوید . ځان سره یې وویل چې هوښیار انسان باید په ارامۍ او پوره ډاډ د ځان ژغورلو لار پیدا کړي او که وارخطا شو نو بیا هیڅ نه شي کولای او په بلا ککړیږي. نو کله چې ځان سره له دې فکر نه خلاص شو ځان يې مړ واچاوه او کله به پړمخ او کله به ستونی ستاغ شو. ښکاريانو وویل چې دا ماهي خو مړ دی ، يو ښکاري دا ماهي واخيسته او د ډنډ او بحر په منځ کې یې واچاوه او شا یې واړوله.

ماهي چې پوه شو چې اوس د ښکاري پام نه دی په ټوپونو شو او لوی بحر ته يې ځان ورورساوه. دریم ماهي په تردد کې شو کله به د ابو سرته ولاړ او کله به یې غوټه ووهله او ګومان يې کاوه چې جال به ورونه رسیږي چې اخر په جال کې ونښته او همدا يې مرګ و.

کله چې دا کيسه زمري واوربدله دمنه ته يې وويل چې: په خبره او مقصد دې پوه شوم خو زه برګي ته ډېر په تعجب کې يم چې څرنګه ماسره غدر او ټګي کوي او پر ما د حملې عزم لري سره ددې چې ما ورسره هيڅ بد نه دي کړي. څه یې چې غوښتي هغه يې کړي او منزله مې یې لوړه کړې ده؟!

نو دمنه ځواب ورکړ:

– دا څه د تعجب خبره نه ده ځکه چې برګی ډېر حقير او خسيس دی او د خسيس همدا کار وي چې رتبه او قدريې لوړ شي نو ځان ورته ډېر غټ ښکاري او که کوم اخلاص ښکاره کوي هغه هم له ډاره وي ، چې پوه شي چې په امن يم نو بيا هغه خپلې خسیسۍ او ټګۍ ته رجوع کوي نو برګي هم په همدې ډول تاسره خپل اخلاص ښکاره کاوه تر څو چې په خپل قدرت او زور پوه شو اوس درته پلمې جوړوي او غواړي چې تخت دې ونيسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمري وويل چې: زما خو ډېر بد راغی او که امان مې نه وای ورکړی نو سره به مې شکولی وای او خپل او ستاسو خوراک به مې ګرځولی وای نو اوس به یې راوغواړم او د خپلې ټګۍ او غدر په حساب به یې پوه کړم او بیا به یې وشړم چې هر پلو ځي، ځي دې!!

دمنه ووېرېده که برګی را وغواړي او ددوي دواړو په منځ کې خبرې لاندې باندې شي نو حقیقت به ورته ښکاره شي او دبرګی برائت او بې ګناهي به ښکاره شي او په خپله به په غم ککړ شي ، بلا به ور باندې ولوېږي نو ویې ویل:

– زه درسره په دې رایه او فکر موافقه نه لرم. ځکه که ته یې راوغواړې نو ځان به درته تیار کړي یا به دې ووژني او که وتښتېده نو بیا به درته پلمې جوړوي او که له تا لیري وي ستا به وسه هم پرې نه کېږي. او هوښیار پاچاهان لکه تا خپل دښمنان په جزا رسوي چا چې ګناه اوجرم کړی دوي ته عذاب او جزا ورکوي او نه یې ښکاره کوي نو دا غوایي خو په پټه تا ته پلمې جوړې کړي دي، نو ته هم په پټه جزا ورکړه او مه یې ښکاره کوه او ناڅاپه یې ونیسه.

زمري وویل:

– هوښیارانو ویلي دي چې څوک چې چاته عذاب ورکوي او ګناه یې نه وي ښکاره او دلیل یې هم نه وي نو هغه ظالم او تیري کونکی دی او د ظلم پای په همده تمامېږي. زه څرنګه د برګي سره ټګي وکړم او په دلیل ورباندې دا خپله ګناه ور وانه ړوم.؟

دمنه وویل: چې بې دلیله یې په جزا نه رسوې نو پام کوه او ځان ساته چې ژر به درته خبره ښکاره شي او د بد نیتۍ علامې او نخښې به په خپله په ده کې په خپلو سترګو وګورې. زمري وويل چې ښه چې د ده د بدنیتۍ نخښې مالومې دي نو پروا نشته. دا نخښې نو کومې دي.؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمنه وویل: چې نخښې یې دادي چې راځي رنګ به یې الوتی وي اندامونه به یې رېږدي او کیڼ ښۍ خواته به ګوري ښکرونه به داسې ښوروي لکه چې په چا یې ورمنډي.

زمري وویل چې: دا خو پوره علامې دي نو زه به ورته هرکلی وکړم او ښه به ورسره کوم تر څو چې دا علامې په کې وګورم نو بیا به هغه څه ورسره وکړم چې ورسره وړ وي.

دمنه وکتل چې چل خو کار وکړ او د زمري زړه یې برګي ته وپړساوه نو ویې غوښتل چې برګي ته ورشي او د ده زړه زمري ته تناکې کړي. خو ډارېده چې بې د زمري له اجازې ورشي نو ویې ویل: که اجازه راکوي زه به برګي ته ورشم او ورسره به څه قدر کښېنم شاید چې نوې خبرې ترې واورم ځکه چې هغه خو پر ما باوري دی او ډاډ راباندې لري نو کېدلای شي چې د زړه حال راته ووایي.

زمري اجازه ورکړه او ورته ویې ویل:

– ته خو په خپله ښه پوهېږې. امید کوم چې راځې د برګي ټول خبرونه درسره وي چې جزا ورکړم.

دمنه برګي ته ورغی. برګي یې هرکلی او درناوی وکړ او مېلمستا یې ورته مخکې کښېښودله او ورته ویې ویل:

– ګرانه وروره چېرته وې؟ دا ډېره موده نه وې ډېر درپسې خپه وم، ستا عادت خو دا و چې دومره به رانه نه لیرې کېدلې کومه ګناه خو به دې رانه نه وي لیدلی چې ستا د خپګان موجب او سبب شوی وي؟

دمنه وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– نه برګیه له تانه به څوک څرنګه خپه شي ځکه چې ته مهربان او خوږ ملګری یې خوږه ژبه، پاک زړه لرې. له تانه تل دوستان خوښ وي. خو هغه څه پښښ شوي چې ما د هغه هیله او انتظار نه درلوده.

برګي وویل:

– څه درپېښ شوي؟ ما خبر کړه که کوم تکلیف او رېږ درته رسېدلی وی ځان خوبه درنه ځار کړم ووایه څه پېښ شوي دي؟

دمنه وویل:

– کاشکې چې پر ما بلا لوېدلی وای او هغه څه چې پېښ دي نه وای پېښ شوي خو اوس به څه وکړو؟ هوښیارانو ویلي دي: څوک چې د پاچاهانو سره تماس او ملګري لري هغه په امن نه پاتې کېږي او عزت او سلامتیا نه لري.

– دا ته څه وایې ای دمنه؟ داسې مالومېږي چې زموږ له عادل پاچا نه څه شوي دي؟ څه پېښ شوي؟ ژر کوه ما خبر کړه!

دمنه ځان غمجن او په غضب غوندې کړ ویې ژړل او بیا یې سر را پورته کړ او ویې ویل:

– زموږ په شان ضعیفان د غټانو په مخکې هیڅ حقوق نه لري. د پاچاهانو زړونه رنګ رنګ اوړي او را اوړي ته به ترې د ښې تمه کوي هغه به درته بده درواړوي. ماته یو رښتینی دوست وویل چې: ما له پاچانه واورېدل چې ملګرو ته یې وویل: «برګی خو، ښه غوښن او تیار شوی دی، او نور چندان څه په کار نه راځي نه ئې د فکر مزه شته او نه د رایې ځکه څه ښه فکرونه چې ده درلودل هغه ترې موږ زده کړل. نوره ښه دا ده چې په غوښو یې یوه مېلمستیا جوړه کړو، او خپل رعیتیان پرې ماړه کړو.» نو چې دا خبرې مې واورېدلې له دې جهته چې ما او تا سره د دوستی او

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروری لاس ورکړی دی راغلم چې اوس به نو څه کوو چې له دې تګـی او مکـر نـه ځان خلاص کړو.

برګی چې دا خبرې واورېدلی نو وډارېده او بې هیلې شو او ویې ویل:

– ګرانه ملګریه په دې کې موږ هم څه چاره لرو که نه؟ زه خو ډېر بې عقلـه وم چې پر زمري مې باور کاوه او د ده په کښېناسـتلو خوښـېدلم. مـا بایـد دا خـوب پخـوا لیدلی وای ځکه چې زه خو د ده او د ده د ملګرو خوراک یم. او که د ده خوښه نـه وي چې ما وخوري نو ملګري خو یې را پسې ځان وژني او زما غوښو پسـې مـړه دي. زه لا مخکې په دې پوهېدم چې اخر به مې څه وي ځکه چې ماله هغه کیسو او حکایاتو پند اخستی دی کومې چې ماته په خپله یادې دي. نو پرېږده چې پر مـا هـم د هغـه اوښ کانه وشي.

دمنه په فریاد او خواشینۍ سره ورته وویل چې د اوښ کیسه څرنګه ده ګونـدې ددې کیسې له اورېدلو نه د خلاصي لار پېدا کړلای شو.

برګي وویل: یو زمری و او کارغه، ګیدړ او لېوه یې تابیان و نـو ده بـه دوي تـه طعام ورکاوه او د هغوی به یې خدمت کاوه.

یوه ورځ یو اوښ له قافلې څخه وتښتېده او ځنګله ته ننواته چې ځان پټ کـړي د زمري په کاله ورپېښ شو. زمري یې ښه هرکلی وکړ او د کیسې پوښـتنه یـې تـرې وکړه اوښ وویل چې سوداګر راباندې ډېر مال بارکړی و او نژدې وه چـې ټـول قـوت مې له لاسه ورکړی وای نو چې فرصت مې بیا مونده ترې را وتښتېدم.

زمري ورته ډاډګېرنه ورکړه او ورته یې وویل چې نور بېغمه اوسه او دلته به موږ سره په ځنګل کې اوسې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ورځ زمری ښکار ته ولاړ او د ده او د یو فیل په منځ کې ډېر سـخت جنـګ وشو، بېرته زخمي او ستړی ستومانه ځای ته راغـی او ډېـره مـوده د خوځېـدو نـه و او ښکار یې نه شو کولای.

نو کله چې لوږه پر ده او خدمتګارانو یې سخته شوه نو راټول یې کـړل او ورتـه یې وویل: ولاړ شئ په ځنګله کې چېرته طعام را پیداکړئ که نه نو نژدې ده چې زه او تاسو له لوږې مړه شو.

لړ په ځنګل کې ولاړل او یو فکر یې وسنجاوه. بېرته راغلل زمري ته. نـو کلـه چې زمري دوی ولیدل خوشاله شو او ګومان یې وکړ چې ګوندې کوم تیـار ښـکار یـې راوړی دی. خو دوي وویل چې: ځوک چې ښکار کوي نو هغه په ځان کـې څـه زور او قوت ګوري او موږ له لوږې خوزېدلای هم نه شو ښکار به څرنګه وکړو.

زمري وویل: نو څه به کوو؟

کارغه وویل:

– آمر سختی کولو ته څه اړه نه لري دغه دی اوښ تیار شته نـو ولـې بـه لـوږه تېروو.

زمري چې دا خبره واورېده نو په قهر شو او ویې ویل چې:

– ای کارغه دا څه وایې؟ اوښ وخورو. او حال دا چې ما امـان ورکـړی او دده د سلامتی ضمانت مې کړی دی.

کارغه وویل:

–ته مه په قهرېږه: خلک وایي: یو له کوره جار دی او کور له وطنه او وطـن لـه پاچانه. ته ضعیف شوی یې او ژوند دې په خطر کې دی. نو ته حق لرې چې مرګ لـه ځانه د اوښ په خوړلو دفع کړی. موږ به چل جوړ کړو او حیله به وکړو چې تـه د تګـی کولو له ګناه نه هم خلاص شې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

– زمري چې دا خبره واورېدله چپ شو او خبرې يې نه کولې نو کارغه پوه شو چې زمری زما په دې رايې راضي دی.

کارغه، لېوه، ګيدړ او اوښ زمري ته را ټول شول. او دده د روغتيا پوښتنه يې کوله. کارغه وويل:

– زه ګورم چې لوږه درباندې سخته ده او زه ستا له پاره ژوند کوم نو ما وخوره او خپله لوږه ليرې کړه.

ګيدړ وويل:

– په تا کې څه دي؟ خو ښکې او هډوکي يې او څه فايده په تا کې نشته پـه مـا کې له تا څخه غوښه ډېره ده ما دې وخوري!

لېوه وويل:

– ستا غوښه مرداره ده زه له تا نه پاک يم او غوښه او وازده را کې ډېـره ده مـا دې وخوري.

ګيدړ وويل:

– طبيبانو ويلي دي چې د لېوه غوښه سړی وخوري لېونی کوي يې نو ستا پـه خوړلو کې خير نشته.

په دې وخت کې اوښ فکر وکړ چې که زه ورته ځان وړاندې کړم نـو دوی بـه لکه د ځان څخه يې چې دفاع وکړه له ماڅخه به هم دفاع وکـړي او زمـری بـه رانـه خوشاله شي نو ويې ويل: نه ، نه زه له تاسو ټولو نه ښه يم او غوښه مې هر مـرض تـه دوا ده. ما دې وخوري.

نو ټولو نارې کړې. رښتياده رښتيا ده! پرې ورټوپ يې کړ او څيرې يې کړ.

له دې کيسې څخه وروسته برګي وويل:

– اوس په حقيقت پوه شوم چې اوس مې نو له زمري نه خلاصېدل نشته؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمنه ځواب ورکړ: نو اوس څه غواړې چې وکړې.

برګي وويل:

– څه چې خدای پېښه کړې وي هغه به وي خو نه غواړم چې داسې پـه اسـانه ځان په لاس ورکړم. جنګ او جدل ته هم تيار يم، نور چې څه کېږي هغه به کېږي.

دمنه وويل:

– زما خو داسې خوښه نه ده او په دې رايې درسره زه موافقه نه کوم. ته بايد له صبر او حوصلې نه کار واخلې. هوښيارانو ويلي دي انسان چې د سختيو سره پـه تنـدی مقابله کوي نو عقل يې الوزي او کار يې خرابېـږي. او کـه پـه صـبر او آرامـی ورسـره مقابله وکړي نو بريالی کېږي، نو ښه داده چې ته صبر وکړې تر څو چې شـر د زمـري په سترګو کې وګورې نو بيا به په پوره مېړانه له خپله ځانه دفاع کوی.

برګي وويل:

– زه به نو څرنګه پوه شم چې د زمري سترګې راته سرې دي؟

دمنه وويل:

– چې ورغلـې او مخکـې پښـې يـې درولـې وې او داړې يـې چينګـې وې او سترګې يې سرې وې نو پوه شه چې په زړه کې يې درته ورانه ده.

برګي وويل:

– ښه دا خو پوره نخښې دي.

نو کله يې چې زمری غوايي ته وپاراوه او غوايي زمري ته نو خپـل ورور کليلـه ته ورغی او په ټوله کيسه يې په ټکي په ټکي خبر کړ.

کليله او دمنه دواړه ورغلل او د زمري په دروازه کې ودرېدل چې وګـوري چـې اوس به څه کېږي او د زمري او غوايي په منځ کې به څه پېښېږي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږ درنګ وروسته غوایی راغی او زمری هغسې ناست و لکه څرنګه چې دمنه ویلي وو نو په زړه کې یې وویل چې: څوک چې پاچاته ځان ورنږدې کوي او ورسره ملګري کوي داسی دی لکه یو سړی چې د مارانو سره په یوه کور کې اوسېږي . نه په خپل ژوند باور لري او نه په دې چې ګوندې ماران به ورباندې راونه پارېږي شپه ورځ په همدې فکر وي. نو رنګ یې واوښته، اندامونه یې ورپېدل او جسم یې سره وخوځېده.

کله چې زمري غوایي په هماغه حال ولیده چې دمنه ویلي و نو ګومان یې وکړ چې لکه چې راسره جنګ کوي نو سم د واره یې یو په بل ورټوپ کړل او بې له کوم فکر او صبر نه یې سره په جنګ پېل وکړ زمري غوایي په څپېړو او خپړو واهه او غوایي به په خپلو ښکرونو سوغاوه له دواړو نه وینې وبهېدلې زمری په زګېرویو شو او غوایي په رمباړو.

نو کله چې کلیله زمری په داسې سختۍ او ربړ کې ولیده دمنه ته یې وویل:

– خوار شې ټګه، ناپوهه، او خاینه! تا خو ماسره وعده کړې وه چې یوازې غوایي وژنم او زمري ته ضرر نه رسوم تازه وغولولم او ټګي دې راسره وکړه تا ماسره هغه څه وکړل لکه شادیانو چې د هغه مرغه سره وکړل چې دوي ته یې نصیحت کاوه:

یوه شپه ډېر ساړه شول، نو شادیان د اور په لټولو پسې ووتل چې ورباندې تاوده شي. یو سور مچ یې ولیده چې د اور د سپرغۍ غوندې ښکارېده پرې ورټوپ یې کړ او را و یې نیوه. لرګي یې ورباندې کېښودل او په پوکولو یې پیل وکړ چې اور بل شي. ښه ستړي شول او اور بل نه شو نو یو مرغه و چې دوي یې په دې کار ولیدل د نصیحت په توګه یې ورته وویل: دا خو یو الوتونکی حیوان دی اور نه دی په ده اور نه بلېږي خوشې خواري مه کوئ او ځان مه ستړی کوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو دوئ د ده نصيحتونه وانه ورېدل او همداسې يې اور پـو کـاوه. مرغـه ورتـه نژدې شو او ورته يې وويل: چې دا اور نه دې خوشي خوارې مه کـوئ، نـو شـادي تـه قهر ورغی ورټوپ يې کړ ، را ويې نيوه او په ځمکه يې وواهه. دستي مړ شـو. سـتا پـه ګناه او خيانت چې زمري سره دې وکړ زه به هم په غم ککړ شم نو ښه دا ده چې نـور درسره ونه اوسېږم تر څو چې هغه کانه راباندې ونه شي چې په يـو سـاده او بـې پـروا ملګري د بل چلي او ټګمار ملګري له لاسه وشوله.

دمنه وويل: ددوي په منځ کې څه پېښ شول؟

کليله وويل: ساده او ټګمار ملګري سره په تجارت کې شريک شول او سفر تـه ولاړل په لاره تلل چې ساده ملګري د زرو روپو بکس بيا موند، را پورته يې کړ او پـټ يې کړ خو مکار او ټګمارورباندې پوه شو او ورته يې وويل:

– زموږ شرط خو دا و چې هره ګټه به نيموو او دا بکس هم په ګټه کـې شـمېر دی.

ساده په دې خبره راضي شو او بېرته راوګرځېدل، په وېـش يـې پيـل وکـړ نـو ټګمار وويل:

– راځه پرېږده ويش يې څه کوو، راځه چې لږې لږې روپۍ ترې واخلو نورې به ددغې ونې بېخ ته ښخې کړو او چې کله مو ورته اړه پېښېدله لږې لږې به ترې اخلو.

ساده ورسره ومنله ، لږې لږې روپۍ يې سره واخيستلې ، بکس يـې ونـې سـره ښخ کړ او ځای يې نخښه کړ. خپل ښار ته راغلل.

د شپې مکار راغی، بکس يې را ووېست، کور ته يې راوړ او هېڅ يې هلته پـرې نه ښودل.

څو ورځې وروسته ساده ملګري ته اړه پېښه شوه نو ملګري ته ورغی چې لـږې لږې روپۍ بيا له خپلې خزانې څخه راوباسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هغه ځای ته ورسېدل مکار د ځای په سپړلو پیل وکړ. دا ځای سپړي او هغه ځای سپړي خو هېڅ نه مومي. تسکوره يې و غورځوله، په جامو ځيرلو يې پيل وکړ، خپل مخ يې واهه، وېښته يې شکول، چيغې يې وهلې:

– خزانه. بکس روپۍ. مال مې ورک شو! آه! . ای ټګماره، ای خاينه، خزانه دې را نه غلا کړله.

ساده چې دا کار وليد په قسمونو يې پيل وکړ:

– ما نه ده غلا کړې، نه مې لېدلې او نه تر اوسه پورې دلته راغلی يم.

خو مکار ټګمار د ده خبره و نه منله، ويې ويل:

– له موږ سره هيڅوک هم نه وو، بل چا ليدلي هم نه يو نو پرته له تا بل چا دا کار نه دی کړی.

❋ ❋ ❋

مکار قاضي ته ولاړ، شکايت يې ورته وکړ. له قاضي څخه يې وغوښتل چې ساده دې ورته خپل مال بېرته ورکاندي. قاضي چې له ساده نه پوښتنه وکړه هغه قسم وکړ چې ما نه دی اخيستی او ما غلا نه ده کړې نو قاضي مکار ته وويل:

– شاهدان لرې؟

مکار ځواب ورکړ:

– هو! هغه ونه چې موږ ورسره مال ښخ کړی و پرده شاهدي بولي.

قاضي حيران شو چې ونه څرنګه شاهدي وايي او دوي ته يې وويل چې راځئ چې هغه ونې ته ورشو.

مکار خپل پلار ته ويلي و چې د ونې په لښتو کې ځان پټ کړي چې څوک يې ونه ګوري نو کله چې قاضي او ورسره کسان ونې ته راغلل له ونې څخه يې پوښتنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړه او وویې ویل: ای امینې او رښتینې ونې، هغه دې لیدلی دی چې هغـه مـال چـې تاسره ښخ شوی و، وړی یې دی.

نو د مکار پلار ځواب ورکړ هو قاضي صاحب. ساده یوه شپه راغی او مال یې له دې ځای څخه واخیسته او کورته یې یووړ.

نو قاضي ورسره په ښکاره دا خبره ومنله او ویې ویل:

– دا خو عجیبه ونه ده ، که نوره په همدې ځای پاتې شي نـو خلـک بـه یـې د خدای په ځای عبادت کوي نو ښه دا ده چې خلک له دې ګنـاه څخـه وژغـورل شـي. باید دا ونه وسوځول شي چې خلک وربانديې ګمراه نه شي. ونې ته یې اور ورواچاوه.

د مکار پلار په ونه کې چیغې کړلې:

– ما وژغورئ چې وسوم! زه د مکار پلار یم او اقرار کوم چې بکس همـده غـلا کړی دی.

نو قاضي پلار او زوی ښه وډبول او پر مکار یې حکم وکړ چې ورشه مـال راوړه او ساده ته یې وسپاره.

بیا کلیله وویل: دا کیسه مې درته د دې له پاره وکړه چې ته پوه شې چـې غـدر او ټګي په خپله ټګمار او غدار ته ورګرځي او ضرر یې همده ته وراوړي.

نور نو سر له نن څخه تا سره په اوسېدلو کې فایده نشته.

دوی چې له خبرو څخه خلاصېدل نو زمری د غـوايي لـه وژلـو څخـه خـلاص شوی و. دمنه کلیله ته جواب ورنکړ او په منډه زمري ته ورغی او ویې ویل:

– پر دښمن بریالیتوب دې مبارک شه ښه ده چې بریالی شوې.

خو زمري د دې په ځای چې خوښي ښکاره کړي ډېر خپه و او ویې ویل:

– زه خو د برګې په وژلو ډېر خپه یم ، د ده د پوهې او اخـلاص او مینـې تـاوان مې وکړ، او په رعیت کې بل څوک نشته چې د ده ځای ونیسي. دا هـم کېـدلای شـي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په ناحقه مې وژلی وي او ظلم به مې وربانـدې کـړی وي او چابـه ورپـورې دروغ تړلي وي.

دابشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

رښتیا چې درواغجن، چلي، ټګمار کولای شي چې دوستان سره جلا کـړي، نـو بیا دمنه ته د زمري قرب حاصل شو او په خپل مطلب بریالی شو؟

بیدپای فیلسوف ځواب ورکړ: کله چې زمری د برګي له وژلو نه خـلاص شـو او قهر یې غلی شو نو هغه د خوښۍ ورځې وریادې شولې چې د برګي سره یې تېرولـې او د برګي اخلاص، عقل او لوی لوی خدمتونه وریاد شول ډېر غمجن شو او له ځان سـره یې وویل: د برګي په وژلو کې مې تادې وکړه داسې کوم دلیل هم نه و چې د ده ګنـاه یې ثابته کړې وای او پرته له دمنه څخه مې د ده په باره کې له بل چا نـه هـم کومـه خبره نه وه اورېدلې چې دده په عیب او خیانت یې دلالت کړی وای. دمنه بـه ګونـدې راته رښتیا ویلي وي؟

په دې ډول زمري د برګي په بېلتانه کې په غم ورځې شپې تېرولې تر دې چـې خوراک او څښاک نه یې هم بد راتلل. جسم یې خوار شـو او رنـګ یـې والـوت. خپلـو خپلوانو او دوستانو سره په ډېره نرمه چلېده.

له برګي څخه پرته کوم هوښیار او عقلمند دوست چـې یـې درلـوده هغـه یـو پړانګ و. یوائې همدا پړانګ و چې ده ته ورتلای شو او دده د تسلۍ له پاره به یـې ده ته کیسې او حکایات ویل چې زړه یې له زاړه ملګري برګي څخه صبر شي.

یوه شپه پړانګ او زمری تر ډېره بې خوبه ناست و ، شپه نیمې ته نـژدې شـوله نو پړانګ له زمري څخه اجازه واخیستله او ولاړ.

پړانګ خپل کور ته پر هغې لارې ته چې د کلیله او دمنه په کاله تېرېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له کلیله څخه یې واورېدل چې دمنه یې ملامتاوه او ورته یې ویل: وروره ما خو درته ډېر نصیحت وکړ چې مه کوه او دا د زمري او غوایي په منځ کې مه ورلوېږه او دا دوستي یې مه ورانوه خو زما خبره دې ونه منله.

اوس زمری د بړګي په مرګ کې په خپله غلطۍ او خطا پوه شوی دی او ارومرو هغه ورځ راتلونکې ده چې ستا هغه فکرونه او چلونه، ټګی برګی به په کې څرګندېږي چې تا پرې زمری د خپل ګران ملګري له ناستې ولاړې او خېرخواهۍ څخه بې برخې کړی دی. په دې وخت کې به در څخه د برګي پوره کسات او انتقام واخلي او د خپل رعیت په مخکې به دې ښه وشرموي. ځکه چې ته ډېر دروغجن ټګمار او نمام یې. که زمری دې ووژني ټول به دې په مرګ خوښ او خوشاله شي. او که دې مړ نه کړي نو ټول رعیت خو به درته په سپکو سترګو ګوري. خپل دوستان او خپلوان به در څخه تښتي او ژوند به دې ډېر په شرم او ننګ تېرېږي. خو ډېر په دې وېرېږم چې که خبر شي چې زه هم له تا سره ناسته ولاړه لرم نو ستا مصیبت به ماته هم ورسېږي او په عذاب او درد به درسره ککړ شم. له همدې وخته زما او ستا سره نور بس دی ، کور دې نور ستاوي زه به یو بل ځای ځان ته پیدا کړم چې څو شپې په کې تېرې کړم او له هغه مصائبو او ربړونو څخه ځان وژغورم چې در باندې راروان دي.

د کلیله او دمنه دا خبرې ټولې پړانګ واورېدلې او د برګي قصه یې تر پایه تر غوږه کړله پوه شو چې برګی په ظلم او د دمنه په مکارۍ او خیانت وژل شوی دی.

پړانګ کورته ولاړ نه شو او برابر د زمري د مور کورته راغی، اجازه یې وغوښتله او ننواته. د زمري مورته پړانګ سلام ورواچاوه او ورته یې وویل:

– محترمې بادارې عذر غواړم چې د شپې په دې ناوخته وخت درته راغلم چې نه دا د ملاقات وخت دی او نه د اجازې غوښتلو. خو که یو لوی خطري کار نه وای

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېښ شوی نو په دې وخت درته نه راتللم. دا راته ښه ښکاره شوه چې په مناسب وخت دې ورباندې خبره کړم.

د زمري مور وويل:

– زما د کور دروازه خو زما اولاد ته تل ببرته ده اوستا اخلاص چې پاچا سره يې لرې او درته ګران دی د دې باعث ګرځي چې هر وخت راشې شپه وي او که ورځ. اوس هم پوهېږم چې د داسې کار په باره کې راغلی يې چې پاچا پورې اړه لري. خبره همداسې ده کنه، اې پړانګه؟

– ګرانې مورې لکه څرنګه چې وايې همداسې ده. ته خو ګورې چې د پاچا حال څومره خراب او بد دی. د برګي له مرګه وروسته يې ښځي صحت ګډود دی او ورپسې ډېر غمجن دی. اوس نو زه په هغو ټولو خبرو او مکاريو خبر شوم چې د برګي د مرګ او د پاچا د خوابدۍ سبب شوې. برګی مظلوم وژل شوی دی. که پاچا په دې حقيقت پوه شي او له چا څخه چې د برګي د مرګ سبب شوی انتقام واخلي، نو د غم ټول اسباب به ورڅخه ليرې شي او خوښ به شي، ببرته به خوښ اود نېکمرغه ژوند خاوند شي.

د زمري مور چې دا خبرې واورېدلې ډېره خوشاله شوله او ويې ويل:

– ای پړانګه، ووايه څه خبره ده . ما خبره کړه! پاچا به نو ببرته د پخواني ژوند خاوند شي؟ کاشکي داسې وشي!

پړانګ وويل:

– هو مورې! هيله کوم چې ببرته پاچا د ښه ژوند او خوښۍ څښتن شي. خو هيله کوم چې څه چې مانه اورې بايد زما او ستا په منځ کې وي او هېڅوک درنه خبر نه شي او ته په يو چل پاچا په دې خبر کړه او زما نوم مه اخله.

د زمري مور وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– ډاډه اوسه، څه چې دي زما او ستا په منځ کې دي تر دې چې پاچا بـه هـم را ځخه خبر نشي. او زه د پاچا په شرف او د نورو ځیروونکو په شـرف قسـم خـورم چـې هېڅوک به خبر نه کړم.

پړانګ هغه ټوله کیسه چې له کلیله او د دمنه څخه یې اورېدلې وه د زمري مور ته ټکي په ټکي وویله. کله یې چې دا کیسه واورېدله نو حیرانه او هکه پکه پاتې شوله او ویې ویل:

– دمنه! هغه دمنه چې خوار زار او ذلیل به د پاچا په دروازو کې پروت و او ټولـو به ورته په سپکه سترګه کتل پاچا ته ځان رانژدې کړ تر دې چې د ده په لوړه مرتبـه د رعیت لویانو حسد کاوه او ځان پورې به شرمېدل. دمنه دا پلمې جوړې کړلې او د پاچـا د بدمرغۍ سبب شو . د ده او د ده د ګران دوست په منځ کې د دښمنۍ پېداکولو باعـث شو. ارمان دی ټګۍ او خیانته! او ارمان دی د درواغو چلونو!

پړانګ اجازه واخیستله او خپل کور ته ولاړ. د زمري مور په کور کې پاتې شـوله تر سبا پورې اوښتله را اوښتله سترګې یې نه پټېدلې تر څو چې سبا شـو نـو زمـري تـه ورغلله چې ګوري په غم کې ډوب ناست دی او چرت وهي نو ورته یې وویل:

– تر اوسه لا په غم کې یې؟

زمري وویل:

– هو مورې څه وکړم، ګران او پوه ملګری مې له لاسه وواتـه او ګنـاه او غـدر مې ثبوت ته ونه رساوه او ومې واژه.

دې وویل:

– زویه په خپل ځان دې په خپله شاهدي وویله او په خپله ګناه او ګناه تـه پـه سزا کې پر تادۍ دې اقرار وکړ. ډېره رښتینې شاهدې پـر خپـل ځـان شـاهدي ده نـو ګوره اوس د ځان سره څه ډول حساب کوې. که د راز ښـکاره کـول لویـه ګنـاه او بـد

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلاقي نه وای نو چې زه پرې پوهېږم په هغې به مې ته هم خبر کړی وای چې پوه شوی وای چې تا د برګي په حق کې ډېر لوی ظلم او سخت زړي کړی ده.

زمري وويل:

– په هر وخت کې خو سِر ښکاره کول بد نه دي. که د راز پټول د مظلوم حق پټوي او د مجرم سره په ظلم او جرم کې کومک کوي نو دا ډول راز ساتل بد او نا روا دي او خپرول یې واجب دي. او ته خو پوهېږې مورې چې زه د برګي د مرګ په سبب کې شکمن یم، نو تاته چې حقیقت مالوم دی باید ما ورباندې خبر کړې تر څو چې ګناهکار په جزا ورسوم، چې د خپلې ټګۍ او غدر خوند وګوري او د خپل مطلب په کامیابۍ خوشاله پاتې نه شي.

د زمري مور خپل زوی په هر څه چې له پړانګ څخه یې اورېدلي وو خبر کړ خو د ده نوم یې ورته ونه ښوده او په دې یې هم خبر نه کړ چې څرنګه دا پوه شوه او څرنګه یې دا خبرې اورېدلي دي. ورته یې وويل:

– زه د سِر او راز ښکاره کوونکی په ګناه او عذاب ناپوهه نه یم. خو زه پوهېږم چې ستا او ستا د رعیت صلاح په لاس نه راځي تر څو چې په راز خبر نه شې. نو ته مې ورباندې خبر کړې.

زمري خپل لښکریان او سرې را ټول کړل. محافظ او پیره دار ته یې وويل چې دمنه مجلس ته راوغواړي. کله چې دمنه راغی ډېر خلک او د پاچا ډېر غم یې ولیده نو یو ولاړ نفر ته یې وکتل او ویې ویل:

– پاچا ته څه رسېدلي دي؟ او ولې پاچا خپه دی.

د زمري مور وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– هغه څوک پاچا خپه کوي چې ستا یوه ګړۍ ژوند غواړي. تر څو چې ته ونه وژل شې او غوښه دې د بدترینو مرغانو او ځناورو خوراک نه شي د پاچا غمونه به تل وي او ولاړ به نه شي.

د ناستو خلکو مخ ته دمنه وکتل او ویې ویل:

– هوښیارانو رښتیا ویلي دي: هغه څوک چې د شر له پېښېدلو نه ډار کوي او زیار باسي چې ځان ترې وژغوري کله کله له نورو نه ده ته شر ډېر نژدې وي. دا دی ما غوښتل چې پاچا سلامت او په امن وي او د ده په خدمت کې مې اخلاص وکړ او غوښتل مې چې ځان ته ګټه او خیر واړوم خو په هغه کې ولوېدلم چې ترې تښتېدلم . ما ځان ته خیر غوښته هغه په شر واوښتلم.

بیا یې د زمري مورته وکتل او ورته یې وویل:

– ای باداري، که د یوې سا په ځای مې زر ساګانې وي خو چې پاچا پرې خوشالېږي او غمونه یې پرې لیرې کېږي زه به یې ترې ځار کړم او د یو تشکر تمه قدر به هم ترې ونه کړم. زه ځان نه ساتم او له مرګ څخه نه تښتم، ځکه چې له مرګ څخه څوک نه شي تښتېدلای خو زه نه غواړم چې د داسې ګناه په سبب چې دلیل او برهان پرې نه وي قایم شوی زمری پر ما حکم وکړي. د دې له پاره چې رعیت یې بیا په ظلم او قساوت تورن نه کړي.

یوه لښکري وویل:

– دمنه دا خبره ددې له پاره نه کوي چې ګوندې د پاچا سره مینه لري بلکه په دې خبر ه ځان خلاصول غواړي.

نو دمنه ده ته وکتل او په مسخره یې ورته وویل:

– څه خوار شې، تا ته خو سکوت او چوپوالی ښه و، خو خبرې دې وکړې او خپل جهل او ناپوهي دې خلکو ته وښودله، نه فکر لرې او نه رایه. ځان ساتل نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوندې عیب دی؟ چې ځان سرې ونه ساتي نو څه به ساتي؟ په چا کې چې د ځان لـه پاره خیر نه وي نورو ته هم په کې خیر نه وي او تا په دې خبره چې زه یې د ځـان لـه پاره وایم، په دې برهان او دلیل راوړ چې ته د خپل ځان دښمن یـې. او څـوک چـې د ځان دښمن وي هغه د ټولو خلکو دښمن دی، نه د خلکو سره مینه لري او نـه دخلکـو په خیر او ښه راځي. ته په دې فکر د دې وړ نه یې چې د چارپایانو په ډله کې ودرېږې نو څرنګه زړه کوې او پاچا ته ځان نژدې کول غواړې؟

خو د زمري مور د ده په خبرو ونه غولېدله، دمنه ته یې وکتل او ویې ویل:

– درته هکه پکه شوم ای چلي او دروغجنه! څرنګه خبرې ته رنـګ ورکـوی او دروغ رښتیا او باطل حق ښکاره کوې، او هغه څوک چې تاته رښتیا خبرې کوي ته پـه دومره بده او نا وړه لهجه ځواب ورکوې او خبره یې ردوې په داسې حال کې چـې تـه درواغجن او هغه ریښتینی دی.

دمنه ځواب ورکړ:

– زه درواغجن او چلي نه یم، خو ته راته پـه یـوه سـترګه ګـورې چـې هغـه د دښمنۍ او کینې سترګه ده نو ځکه زما هر ښه تا ته بد ښکاري او هر رښـتیا مـې درتـه درواغ. وفا او اخلاص مې درته مکر او ټګي برېښي. نه چل لرم او نه ګناه. څرنګه چـې د خدایؒ خوښه وي هغه به راته پېښېږي که خدایؒ چاته بده مقـرره کـړې څـوک ترې ځان نشي خلاصولای.

د زمري مور ناستو خلکو ته مخ ورواړاوه او ویې ویل:

– زامنو ګورئ څرنګه دا مجرم او بـدبخت غـواړي چـې ځـان پـاک را وښـيي، لازمه ده چې تاسو د خبرې بیخ ولټوئ او دده پټ اعمال را برسېره کړئ تـر څـو چـې ژبه یې ګونګه او درواغ یې بند شي.

دا خبره یې وکړه او په غضب یې مجلس پرېښود ، کور ته ولاړله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچا قاضي راوغوښته او ورته یې امر وکړ چې د دمنه د محاکمې لپـاره مجلـس دایر کړي. لښکریانو ته یې وویل چې ځئ دمنه په بندي خانه کې واچوئ تر څـو چـې محاکمه یې تېره شي.

لښکریانو یې په ورمېږ کې غټ غټ زنځیرونه ور واچول او تر بنـدیخانې پـورې یې راښکوده.

کله چې شپه نیمه شوله، نو کلیله پوه شو چې دمنه په بندي خانه کـې دی. پـه پټه ورته راغی، کله یې چې په زنځیرونو کې بند په تنګ ځای کې ولیده نو ورتـه یـې وویل:

– زه خو له دغې ورځې څخه وېرېدلم، ډېر نصیحت مې درته وکړ خـو تـا وانـه ورېده او له خپل کبر او غرور څخه وانه وښتلې تر څو چـې پـه دې غـم ککـړ شـولې. پوهانو رښتیا ویلي دي: چلي او محتال پخوا له وخته مري ځکه چې په خپلـو چلونـو او ټګیو ځانته د مرګ مخ را اړوي.

دمنه ځواب ورکړ:

– کلیله، څه چې تا ویل هغه ټول رښتیا وو خو له بده مرغه ماونه منل اوس بـه د مخالفت او نه منلې دا خوږې مېوې خورم. پوهانو ویلي دي چې په خپله دې ځان په غم ولاړه نو بیا ورته ځان ټینګ کړه او مه خپه کېږه. ځکه چې د خپلـه لاسـه بـه دې وي.

نو کلیه وژړل او ویې ویل:

– زما اوس دربان‌دې زړه نه خوږېږي ځکه چې مادرته خـدای کـړي ویلـي و او که دا نه وای نو اوس به دربان‌دې خپه او غمجن وم.

نور یې پرېښود او خپل کور ته ولاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمنه سره په محبس کې يو ذکي او هوښيار چيتا و چې ځای يې کليله او دمنه ته نژدې و. دوی دواړه يې ليدل او د دوي خبرې يې اورېدلې خو دوي دی نه ليده. نو چيتا هر څه چې دوی دواړو سره وويل ټول ټکي په ټکي واورېدل، پوه شو چې دمنه خو په خپله ګناه مقر دی. څه يې چې اورېدلي و ټول يې په زړه کې د شاهدۍ ادا کولو له پاره وساتل.

سبا دوخته د زمري مور خپل زوی ته ورغله او ورته يې وويل:

– ښه داده چې د دمنه په محاکمه کې تادي وکړې چې ګناهکار په خپله جزا ورسېږي او بېګناه ته خپل حق وسپارل شي. نو د دمنه په محاکمه تادي کوه.

کله چې زمري د مور خبره واورېدله نو پړانګ يې راوباله – چې د قضا او حکم متولي همدې و– ورڅخه يې وغوښتل چې د دمنه د محاکمې مجلس جوړ کړي او لښکريان او رعيت راوغواړي چې که له دمنه څخه يې څه ليدلي وي شاهدي پرې ولولي.

پړانګ وويل:

– ستا امر مو منلی دی.

مجلس يې جوړ کړ ، ډنډورچي رعيت مجلس ته راوغوښته. کله چې د جلسې ميدان له خلکو ډک شو نو دمنه را حاضر کړل شو او پړانګ وويل:

– ورونو، پاچا دمنه د برګي د وژلو د پلمې جوړولو په ګناه تهمتي او تورن کړی دی او د برګي په وژلو ډېر خپه او غمجن دی خو نه غواړي چې پر دمنه ظلم وکړي. نو څوک چې له حقيقت څخه خبر وي ودې وايي او حقيقت دې نه پټوي.

دمنه دوي ته وکتل او ورته يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– ووایئ او څه مه پټوئ او پوه شئ چې ما سره د هرې خبرې ځواب او رد شته. څوک چې څه ووایي او ورباندې خبر نه وي، په هغه څه به واوړي چې هغه جاهل طبیب پرې اوښتی و.

خلکو ورته وویل په څه اوښتی و؟

ده وویل:

– د یو پاچا لور ناروغه شوله نو یو بې عقله سړی راغی او ویې ویل چې زه طبیب یم او د پاچا له درملتون څخه یې هغه دوا راوویستله چې په حقیقت یې هیڅ پوه نه و چې څه شی دی. نجلۍ ته یې ورکړه. کله چې نجلۍ دوا وڅښله دستي مړه شوه.

چې پاچا دا حال ولیده نو له همدې دواڅخه یې په ده باندې یو کاسه دوا وڅښله او دې هم مړ شو.

په حاضرینو کې د خوګانو مشر و چې د زمري دوست او ورته نژدې و. د خوګانو مشر وویل:

– ښاغلو، پوهان د سړي حقیقت له هغو علامو څخه مالوموي چې د ده له مخ څخه ښکاري او د دې بدبخت دمنه په مخ کې ډېرې تخښې دي چې د ده په مکر، ټګۍ او خیانت دلالت کوي او پرده د حکم له پاره همدا علامې بس دي.

پړانګ وویل:

– رښتیا ده، د خوګانو مشره، چې د صورتو او اشکالو په پېژندنه ښه پوهېږې، او ستا په څېر په دې کار کې بل څوک مهارت نه لري تا د دمنه په مخکې څه علامې لیدلې دي؟

د خوګانو مشر وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– پوهان وايي چې د چا چې چپه سترګه له ښې سترګې نه وړه وي او پوزه يې ښې طرف ته کږه وي هغه بدبخت خبيث ، مکار او ټګمار وي. او تاسو په خپله دا صفتونه هغه دي په دمنه کې وګورئ.

دمنه ورته وکتل او ورته يې وويل:

– ناپوهه، جاهله. ستا په حال تعجب کوم. ته ما په دې صفاتو ستايې او حال دا چې ناولی، بدرنګ، ګوډ، غټ خېټی او چاود شونډی يې! او که ستا غونډې خلک دباغي او جاروکښي وکړي هم پرې ډېر دي، خو ته له خپلې بې عقلۍ او غرور څخه د پاچا مجلس ته راځې او مړی يې خورې. که پاچا دې په ناولتوب خبر شي له مجلسه به دې وشړي او خپل نژديکت به دربانديې حرام کړي. که زه خبيث او مکار وای، لکه ته چې وايې، نو ما به هم پاچا ستا په دغو ناولو صفاتو خبر کړی وای. خو نه، زه پاک او سپېڅلی يم، نو ما زمري ته ستا هغه څه ونه ويل چې له تا څخه د ده د خوابدی باعث شي.

کله چې د خوګانو مشر دا سخته خبره ونغوړله، زړه يې مات شو ، خجل شو، وشرمېده او د جلسې له ډګر نه وواته.

دا ورځ تېره شوه، مجلس پورته شو او دمنه بېرته محبس ته وروستل شو.

په مجلس کې د زمري يو دوست ګيدړ و . دايې په دې مکلف کړی و چې د مجلس ورځني جريانات به ورته په ريښتيا او امانت سره راوړي. نو کله چې يې د دمنه او د خوګانو د مشر په سوال او ځواب خبر کړ نو خوا يې د خوګانو له مشر څخه بده شوله او امر يې وکړ چې بيا دې ما ته نه راځي.

د پاچا د حضور له کسانو څخه يو ګيدړ چې روزبه نومېده دمنه ته محبس ته پټ ورغی او خبر يې کړ چې: کليله خو ستا له غمه مريض شو او بيا پسې مړ شو. نو دمنه ډېر سخت وژړل او ويې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– زما نور په دنیا کې کوم په زړه پورې شی نه دی پاتې چې زه د هغه لـه پـاره خپل ژوند وغواړم. یو ورور مې و هغه هم مړ شو، نو اوس دې مرګ راځي چې پـه هـر وخت کې یې خوښه وي.

بیا یې روزبه ته وکتل او ورته یې وویل:

– ځه ښه ده چې ستا غوندې مهربانه او کریم ورور خو لرم. که هغه مړ شو ښـه دی ته خو یې. بیا یې وویل: زموږ چې څه مال دی موږ را ټول کړی و ، زموږ د کاله په یو طرف کې ښخ دی، ورشه هغه مال ماته راوړه.

کله چې روزبه دا مال ورته راوړ نو دمنه دا مال ده ته وروړاندې کړ او ورتـه یـې وویل:

– دا مال واخله او خپلې چړچې پرې کوه . زه له تا څخه یو شی غـواړم او هغـه دادی چې ته د زمري مجلس ته تل ورځه، او څه چې د ده او مور په منځ کې یـې زمـا په خصوص کې پېښېږي ما ورباندې خبروه.

روزبه دمنه سره دا خبره ومنله ، مال یې خپـل کورتـه یـوړاو سـبا تـه د زمـري مجلس ته ورغی.

کله چې د زمري مور راغله او زمري جلسه جوړه کړه نو مور ته یې وویل:

– وېرېږم چې دمنه به مظلوم وي او ګومان کوم چې دی به په دې ګناه کې نه وي.

مور یې په غضب شوله او چیغه یې کړله، ویې ویل:

– دمنه په خپل مکـر نـژدې ده چـې عقـل دې وران کانـدي، او پاچـاهي دې ویجاړه کړي!

نو زمری یې پرېښوده او ولاړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمري امر وکړ ، مجلس جوړ شو، شاهدان راغلل او دمنه راوستل شـو او قاضـي دمنه ته وويل: ای دمنه! خبره خو پټه نه پاتې کېږي خو موږ تاته فرصـت درکـوو چـې توبه وکاږه او په خپله ګناه او جرم اقرار وکړه نو چې اقرار دې وکـړ دا اقـرار بـه سـتا د عفوې سبب شي، خو که انکار او اصرار دې وکړ نو خپل ځان ته به يې بده کړې.

دمنه وويل:

– عادله قاضي، ته په داسې ګناه له ما څخه اعتراف او اقرار غواړې چـې مـا نـه ده کړې او که اقرار وکړم نو دا به مې د خپل ځان سره خيانت کړی وي او بې ګناه بـه مې په بلا کې اچولی وي. ته خو ما اوس محاکمه کوې ځکه چـې تـه مـې پـه ظلـم تومتي کوې. څرنګه ته له ما څخه غواړې چې ځان پـه زوره تـومتي او پـه بـلا ککـړ کړم؟ بيا به زه تاسو ته څه عذر کوم چې ځان په زوره تومتي کړم او تاسو راضي کـړم؟ اي قاضي ته خو په عدل او پاکی معروف او مشهور يې ته څرنګه لـه مـا څخـه داسـې اقرار غواړې.

قاضي مجلس خپور کړ او قضيه زمري ته ورواستوله شـوه او کلـه چـې قرائـت شوله او د زمري مور خبره شوه نو په غضب يې وويل:

– زه په دې خپه نه يم او دا فکر نه وهم چـې دمنـه څـه کـړي او يـا ګـران او محترم دوست يې له تا څخه په مرګ ببل کړی دی، بلکې زه دې ته چـرت وړې يـم چې ژر دی چې دمنه به دې په پاچاهی او رعيت کې په خپـل مکـر او حيلـو ګـډوډي پيښه کړي او بيا به مو هيڅ له لاسه پوره نه وي.

نو زمري په کلکه وويل:

– اوس به نو هرومرو هغه څوک رابنيې چې تاته يې د دمنه خبـرې کـړي دي ځکه چې زه په دې نه يم خوښ چې بې دليله او برهانه يې ووژنم.

مور يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– دا راز خپرول خو ډېر بد کار دی خو زه به له هغه چا څخه وغواړم چې په خپله درته هغه څه ووايي چې اورېدلي او ليدلي يې دي.

د زمري مور پړانګ ته راوړاندې شوله او د حق د مرستې او په رعيت کې د عدل د خپرولو له پاره يې ترې شاهدي وغوښتله. زمري ته پړانګ راغی او څه چې يې له کليله او دمنه څخه اورېدلې و چې دمنه په خپل جرم او ګناه په خپله مقر و ټول په قسم ورته بيان کړل.

کله چې د دمنه سره بندي چيتا داخبره واورېدله چې پړانګ خو شاهدي وويله او اعتراف يې وکړ، نو زمري ته يې څوک ورواستاوه او خبر يې کړ چې زه هم شاهدي وايم. نو زمري دی هم راووبسته او د ده شاهدي يې واورېدله . شاهدي يې کټه متـه د پړانګ د شاهدۍ په شان وه.

کله چې زمري له دوی دواړو څخه پوښتنه وکړه چې دا دومره موده مو ولې شاهدې پټه کړې وه نو هر يو وويل:

– وېرېدم چې بل شاهد به نه وي او د يو شاهد شاهدي خو قبوله نه ده.

زمری خوشاله شو او ددمنه په قصاص کولو يې حکم وکړ.

بيدپای فيلسوف وويل:

– څوک چې دا کيسه واوري او دا عاقبت وګوري نو پوهېږي چې څوک چې خپله ګټه د نورو په ضرر او تاوان کې لټوي نو په بده جزا به واوړي.

دابشليم پاچا وويل:

– رښتيا دې وويل ای فيلسوفه او حکيمه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوړکوړۍ کوتره

دابشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل چې څرنګه سره سپېڅلي دوستان موندلای شي او څرنګه دوستي ټینګه ساتل کېږي.

بیدپای وویل چې ښه پوښتنه دې وکړه ځکه چې هوښیار د دوستانو د دوستۍ سره هېڅ شي نه برابروي، او هر څه شتمني چې په دنیا کې سړی لري سړي ته دومره ګټه نه شي اړولای لکه دوستان او اشنایان یې چې سړي ته اړولای شي. د همدې دوستانو په مرسته سړی د هرې ښې خاوند کېدلای شي . د کوړکوړۍ کوترې، موږک، هوسۍ او کارغه کیسه ددې مطلب د ثبوت له پاره ښه مثال دی.

پاچا وویل چې دا کیسه څرنګه ده؟

بیدپای وویل:

– د داهر ښار سره نږدې یو ځای و چې ډېرې ګڼې ونې، روانې اوبه، ډېر واښه او مېوې په کې وې نو حیوانات او مرغان هم په کې ډېر وو چې ښکاریان به ورتلل او هلته به یې هر وخت ښکار کاوه.

په دې مرغانو کې یو کارغه وه چې په یوه ګڼه لویه ونه کې یې ځاله جوړه کړې وه. یوه ورځ په خپله ځاله کې ناست و چې یو ډېر بدشکله ښکاري یې په نظر ورغی چې ډېر سخت زړی او بې رحمه و، په اوږو یې جال او په لاس کې یې امسا او

(c) ketabton.com: The Digital Library

لویه ټوکرۍ وه او برابر د ده د ځالې ونې ته را روان و. نو کارغه ترې ووېرېده او په زړه کې یې وویل:

– دا ښکاري خو دلته د کوم حیوان یا مرغه د ښکار له پاره راځي، او دلته چې راغلی دی یا زما او یا د نورو مرغانو هلاکت پسې راغلی، نو ښه داده چې ترې پټ شم او دده په حیلو ونه غولېږم او وګورم چې په نورو مرغانو څه کوي.

کله چې ښکاري دې ونې ته ورسېد جال یې وغوړاوه او دانه یې ورلاندې وشیندله. په یو نژدې ځای کې ورته پټ شو چې مرغان یې ونه ګوري او وانه لوزي.

لږ درنګ وروسته یوه کوتره چې کوړکوړۍ نومېدله او د کوترو مشره وه دلته راغله چې نورې کوترې هم ورسره وې. کله یې چې دانې ولیدلې پر جال ړندې شولې ، پر دانو ور پرېوتلې او ټولولې یې. د جال تارونه یې په پښو پورې ونښتل او د الوتلو څخه عاجزه پاتې شولې. هرې یوې ټوپونه وهل چې ځان خلاص کړي. کوړکوړۍ چې ولیدل ورته یې وویل:

– داسې نه کېږي ، هره یوه یوازې د ځان خلاصول مه غواړئ . په دې ډول ځان نه شئ خلاصولای. په یوه زور، زور وکړئ چې جال مو پورته په هوا کړ نو بیا به په یوه پلمه ځان خلاص کړو خو چې اوس د ښکاري له ګوتو ځان خلاص کړو همدومره بس دي. نو دوی په یوه زور، زور وکړ او جال یې په هوا کړ. خو ښکاري ورپسې و په دې تمه چې اخر به سترې شي، راوبه لوېږي او زه به یې ونیسم.

کله چې کوړکوړۍ ولیدل چې ښکاري ورپسې روان دی نو خپلو ملګرو ته یې مخ وروااړاوه او ویې ویل: دا ښکاري خو موږ پسې را روان دی او تمه یې لا نه ده شکېدلې که په هوا ځو نو دی راپسې راځي او هر ځای کې چې ولوېدلو دی مو نیسي خو راځئ چې په کلو او ښارونو ترې تېرې شو او ځانونه یې له سترګو پناه کړو. نو بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

به زما د یوه موږک ملګري په سوږه ورپرېوزو ، د جال تارونه به زموږ له پښو نه وشکوي او له دې بلا څخه به مو خلاصې کړي.

کوترې والوتلې او کارغه هم پسې ورواوته چې وګوري چې اخر څه کېږي.

کله چې له ښکاري نه کوترې پنا شولې نا امیده خپل کور ته راوګرځېده.

کوړکوړۍ چې پوه شوه چې ښکاري نه خلاصې شولې نو د خپل ملګري موږک – چې "زیرک " نومېده – په سوږه ورولوېدلې ورغږ یې کړ، هغه له سوږې ورته ځواب ورکړ:

– څوک یې؟

کوړکوړۍ ورته وویل:

– زه یم ستا ملګرې کوړکوړۍ، درسره مې کار دی.

موږک چې له سوږې راوواته ګوري چې ملګرې یې او د هغې ملګري په جال کې نښتي دي نو خپه شو او ورته یې وویل:

– ته خو هوښیاره او پوهه وې او په هر څه کې به دې فکر کاوه اوس څه شي په دې غم ککړه کړې؟ چې اوس ترې وتلی نه شې؟ عقل دې چېرته الوتی و چې دانې دې لیدلې او جال دې نه لیده؟

نو دې ورته وویل:

– ما مه ملامتوه. څه چې سړي ته مقرر وي هغه پېښېږي، که هر څومره سړی پوه وي ځان ترې نه شي خلاصولای.

موږک وویل:

– رښتیا دې وویل خو انسان باید خپل عقل په کار واچوي چې په پای کې بیا پښیماني نه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا نو موږک له کوږ کوږی نه د جال د غوټو په پرېکولو پیل وکړ او په ډېره خوښۍ په کار لګیا و. کله چې کوږکوږی د موږک توجه ځان ته ولیدله نو ورته یې وویل:

– ملګریه، ما پرېږده او د ملګرو پښې مې له بندونو څخه خلاصې کړه.

خو موږک ددې خبره وانه ورېدله نو بیا یې ورته خپله هیله ښکاره کړله. کله چې له دې نه موږک دا کار ولیده نو په تعجب یې ورته وویل:

– دا څه وایې؟ ځان دې هېر دی او نور دې یاد دي؟ تاته له ځان نه د نورو ژوند ګران دی؟

دې وویل:

– زه وېرېږم که ما اول خلاصه کړې نو ستړی به شې او ملګرې به مې درنه په جال کې بندې پاتې شي او چې یوه هم پاتې شي زما بیا ژوند په کار نه دی. خو که دوی لومړی خلاصې کړې نو زه ډاډه یم چې بیا ما په خوشالۍ خلاصوې.

موږک چې دا خبره واورېدله ورته یې وویل:

– دا خو ډېر ښه خوی او ښه اخلاق دي. او همدا صفات دي چې زما مینه تاسره ورځ په ورځ زیاتوي او ستا په ملګرۍ مې ټینګوي.

موږک ټولې کوترې خلاصې کړلې او په خپله مخه والوتلې.

کارغه چې د موږک دا کار ولیده نو موږک یې ښه په نظر راغی او دده دوستۍ ته یې زړه ښه شو. نو سوړې ته یې را نژدې شو او موږک ته یې ورغږ کړ:

– زیرکه! او زیرکه! راووځه غواړم چې ماته د دوستۍ لاس راکړې ځکه چې زه ستا په خوی مین یم.

نو موږک ځواب ورکړ:

– ته څوک یې؟ او زما دوستي د څه له پاره غواړې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارغه وويل:

– زه ستا کارغه ملګری يم تا چې څه د کوړکوړۍ سره وکړل نو ستا خوی مې ډېر خوښ شو او ستا د دوستۍ مينه را سره پېدا شوله. نـو راووځـه چـې پـه ليـدو او ملاقات دې خپل زړه يخ کړم.

موږک چې د کارغه خبره واورېدله د سوړې خولې ته راغی چـې ده تـه کارغـه ښکارېده او کارغه ته دی نو ورته يې وويل: ستا په حـال تعجـب کـوم. کارغـه کلـه د موږکانو دوست کېدلای شي؟ او موږک باندې کلـه دومـره بـې عقلـۍ او نـاپوهۍ زور کړی چې خپل خوړونکي سره دوستي وکړي؟ د موږک غوښه خـو سـتا ځـان دی، زړه دې جمع کړه او زما له غولېدلو نه تمه پرې کړه.زه ستا په خبرو نه غولېږم.

کارغه چې دا خبره واورېدله ويې ويل:

– رښتيا چې ته خو زما په څېر کارغانو خوراک يې خو زه پوهېږم چـې خـوراک دې ماته دومره فايده نه رسوي او دوستي به دې تـر مرګـه پـورې وي. نـو زه سـتا د خوراک په تمه نه يم او دوستي دې غواړم. نو ما مه خپه کوه ، له دوستۍ نـه مـې مـخ مه اړوه او زړه مې مه ماتوه.

موږک وويل:

– ستا په دوستۍ باور نه لرم ځکه چې زمـوږ او ستاسـو پـه مـنځ کـې دښـمني پخوانۍ او په ختـه کې اغږل شوې ده که ته مې ونه خورې بـل ورور بـه دې رابانـدې خپله خوا سړه کړي. نو زما له دوستۍ زړه صبر کړه.

کارغه ځواب ورکړ:

– زه ستا په مطلب پوه يم ، ته رښتيا وايې او بايد احتيـاط وکـړې چـې پـه بـلا ککړ نه شې خو ګومان کوم چې ستا به هم زما د دوستۍ پـه رښـتياوالي يقـين راغلـی وي او تر هغه به دې دروازه پرې نه ږدم چې يا راسره د دوستۍ لاس راکړې او يـا لـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوړې او تندې ستا په دروازه کې مړ شم. که ته زما له قوم نه وېرېږې نو دا هم دومره خبره نه ده ځکه چې زه ستا دوست او مین یم او دوست خپل دوست له دښمن څخه ژغوري اګر که دښمن یې ورور هم وي ، زه به ستا په سر ټول کارغان پرېږدم او تا به واخلم.

نو موږک د کارغه په خبره باور وکړ او ورته راووت او یو تر بله یې سره په مرکه او ملاقات زړونه ساړه کړل او پاخه دوستان شول. یوه ورځ کارغه موږک ته وویل: ستا سوړه په لار کې ده او دلته هلکان لوبې کوي نه چې یوه ورځ دې په تیره وولي او مړشي نو بیا به دې ټول عمر په غم کې تېروم. زموږ په وطن کې هر څه ډېر دي او د خوشالۍ وطن دی نو ښه داده چې له دې ځایه ولاړ شو او هلته و اوسېږو. موږک د کارغه په شا سپور شو او ولاړل یوې چینې ته چې یوه شمشتۍ په کې اوسېدله. چې د کارغه دوسته او ملګرې وه.

شمشتۍ کارغه او موږک ولیدل. اول خو یې ونه پېژندل نو ووېرېدله او وتښتېدله، خو کارغه ورته په نامه ورغږ کړ او له خپله ځانه یې خبره کړله نو ډاډه شوله او راووتله.

کارغه موږک ته وویل:

– دا شمشتۍ زما ملګرې ده ، باید چې ته یې هم خپله ملګرې وګڼې او زما او ددې په منځ کې فرق ونه کړې.

بیا کارغه شمشتې ته د موږک د صداقت کیسه تېره کړله او د خپلې دوستۍ کیسه یې ورته وویله.

نو شمشتۍ موږک ته هر کلی وکړ ، د ده د ښه خوی او اخلاق تحسین او شاباسی یې وکړ. نو ترې ویې غوښتل چې د تېر ژوند کیسه ورته وکړي او خپل سرګذشت ورته بیان کړي . موږک وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– هغه سوړه چې زه په کې اوسېدلم زما اصلي وطن نه و. زه په ماروت ښار کې د يو زاهد سړي په کور کې چې نه يې ښځه درلوده او نه اولاد – يواځې يې ژوند کاوه – وزبېږېدلم او لوی شولم. ده به خپل طعام څه خوړ او څه به يې په ځوړندې کې ځوړنداوه. ما به طعام پسې ورخېز کړ او څه به مې ترې را واخيسته، ما به هم خوړ، او ملګرو ته به مې هم ورکاوه.

دې زاهد ډېر زيار وايست چې ما له خپل طعام نه ايسار کړي خو راباندې بريالی نه شو. يوه شپه يې مېلمه راغی او ده ورته زما له لاسه ګيله وکړه نو مېلمه ترې وپوښتل:

– دا طعام چې خوري يو موږک دی او که ډېر دي؟

زاهد ورته وويل:

– موږکان خو ډېر دي خو يو ځانګړی موږک دی چې ځوړندې ته ورخېژي ، په خپله هم زما طعام خوري او نورو ته يې هم را غورځوي.

مېلمه تعجب وکړ او ويې ويل:

– شايد چې کوم سبب وي چې دا موږک يې دومره زړور کړی ورشه تسکوره راوړه شايد چې دده د زړورتيا علت ومومو.

کله چې زاهد تسکوره راوړه نو مېلمه دستي پاڅېده او زما سوړې ته راغی. زه فوراً د بل موږک سوړې ته وروتښتېدلم. زما په سوړه کې سل روپې وې، نه پوهېږم چې چا ايښې وې او د څه له پاره يې ايښې وې. نو مېلمه زما سوړه په تسکوره وکنودله، او چې روپۍ يې پيدا کړې. نو په خندا يې وويل:

– همدا د ده د زړورتيا سبب و. له ننه وروسته به بيا هيڅ ټوپ ونه وهلای شي ، نور ترې خلاص شولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

روپۍ يې سره په خپل منځ کې ووېشلې. د همدې ورځې په ماښام موږکان را ټول شول او ويې ويل:

– ته خو زموږ مشر يې او موږ له لوږې مړه شو. نو د عادت سره سم پاڅه او موږ ته طعام راوړه.

زه ځوړندې پسې ورپاڅېدلم خو چې هر څومره ټوپونه مې ووهل ور ونه رسېدلم. موږکان زما په عجز او بې وسۍ پوه شول. ځينو ځينو نورو ته وويل: اوس نو زموږ په مشر کې څه ګټه او خير نشته، اوس په خپله نورو ته اړ دی نو رانه ولاړل، خپاره شول او زما له دښمنانو او بدخواهانو سره ملګري شول . بيا به يې ماپورې ټوکې او مسخرې کولې، نو په دې وضعيت مې ډېر چورت خراب شو او په زړه کې مې وويل.

– رښتا چې ورونه، دوستان او خپلوان تر هغه پر سړي نه راټولېږي تر څو چې شته ونه لري، چې شته دې پيدا کړل نو بيا دې هر څوک خپل دی، اوچې څوک بې وزلی شو ورونه، دوستان او خپلوان بيا ترې په خپله مخه تښتي.

نور مې نو دلته ژوند تېرول بد راغلل او بيديا ته ووتلم. د کوږکوږۍ په دوستۍ سر لوړی شولم او ددې د ملګرۍ له بر کته د کارغه د ملګرۍ په لاس ته راوړلو هم بريالی شولم. او کارغه به تل ستا ښه بيانول او ستا صفتونه به يې کول دغه دی ستا د ملګرۍ خواره مې هم وڅکل.

نو شمشتۍ چې د موږک دا کيسه واورېدله زړه يې ورباندې خوږ شو او ورته يې وويل:

– زه خو ستا عقل او پوهې ته هکه پکه يم او څه ښه خوږه ژبه لرې خو راته ښکاري چې د هغه مال او خپل وطن پسې او په خپل مسافرتوب خپه او غمجن يې. له دومره عقل پوهې سره سره دومره غم درسره وړ نه دی ځکه چې د لوړ همت د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاوند په هر ځای کې قدر او عزت کېږي که فقير او خوار هم وي. لکه زمري چې ناست هم وي نور حيوانات ترې وېرېږي او هغه ځوان چې ځواني او شجاعت نه لرې ځوک ورته د احترام په سترګه نه ګوري او خلکو ته سپک ښکاري لکه سپي ته چې د سرو سپينو غاړه کۍ او ګونګري ورواچول شي بيا هم څه قدر او منزلت نه لري. نو تر څو چې عقل او خوی لري هېڅ د فقر او مسافرۍ پروا مه کوه ځکه چې عقل د انسان له پاره ښه مال او خوی يې ښه وطن دی.

کله چې کارغه د شمشتۍ او موږک مرکه او مجلس واورېده نو ډېر خوښ شو.

دوی سره کيسې او مرکې کولې چې له سارانه وربانديې يوه هوسۍ راغله. له وېرې شمشتۍ په اوبو غوټه شوه ، کارغه يوې ونې ته وروالوته او موږک په يو سوري کې پاتې شو. ګومان يې وکړ چې ښکاري هوسۍ را په مخه کړې او ورپسې را روان دی.

خو دوی ښکاري ونه ليده. نو کارغه پورته والوته او هر هر ځای ته يې وکتل. ډاډه بېرته خپلو ملګرو ته را وګرزېده او ورغږ يې کړ:

– ګرانو ملګرو هېڅ وېره نشته، راځئ بېرته خپلې مرکې ته.

بيا نو شمشتۍ را ووتله او هوسۍ يې راوغوښتله ورته يې وويل چې اوس نو خپله کيسه وکړه. هوسۍ وويل چې ما يو سړی په سارا کې وليده ګومان مې وکړ چې ښکاري دی نو ترې را وتښتېدلم او دلته راغلم.

شمشتۍ ورته وويل:

– اوس نو بې غمه اوسه او هېڅ غم مکوه دلته ښکاري نشته. دلته موږ سره د يو ګران ملګري په ډول اوسه وابنه ډېر دي.

د هوسۍ هم ورسره خوښه شوه او ورسره پاتې شوه. د يو څپرګي لاندې سره اوسېدل او خپلې مرکې به يې کولې. يوه ورځ هوسۍ څرېدلو ته ولاړه او ايساره شوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمشتی کارغه ته وویل هسې نه چې کوم تکلیف ورته رسېدلی وي. ته پسې ورو الـوزه او پوښتنه یې وکړه.

کارغه والوته او غمجن بېرته راوګرځېده او ورته یې خبر ورکړ چې هوسی خـو د ښکاري په دام کې نښتې ده.

نو شمشتی موږک ته وویل: همدا دې د کومک او کار وخت دی ، بل هېڅـوک نه شي کولای چې هوسی خلاصه کړي. نو د ملګرې غم دې وخوره!

موږک راغی او له هوسی نه یې د لومو په شکولو او کرنجولو پیل وکـړ.دی پـه خپل کار لګیا و چې شمشتی راغله او هوسی ورته وویل: ښه ونشو چې راغلې ځکه که ښکاري راشي او موږک دام کرنج کړي نو زه به وتښتم! موږک به په سـوړه ننـوځي او کارغه به والوزي، نو ښکاري به موږ یوه ته هم راونه رسېږي. پـاتې تـه شـوې چـې د پټېدلو ځای به هم نه مومې او تښتېدلای به هم نه شې ځکـه چـې پـه خوزېـدلو کـې سسته یې. شمشتی ورته ځواب ورکړ:زه نه شم کولای چې له تاسو نـه لیـرې و اوسـم ځکه چې د دوستانو بېلتون د روح بېلتون دی او له دوستانو څخه پـه لیـرې ژونـد کـې ګټه او خیر نشته.

لږ وخت لا تېر نه و چې ښکاري ددوي پلو را روان شو، هوسی موږک او کارغـه وتښتېدل ښکاري چې ولیدل چې دام یې شکېدلی دی او له شمشتی پرته یې نـور څـه په نظر را نه غلل نو په غوسه شو او په رسی کې یې وتړله. کله چې کارغـه هوسـی او موږک دا منظره ولیده ډېر خپه شول . موږک وویل:

– افسوس د شمشتی په حال چې پرته له دوستی نه یې نور هېڅ ارمان پـه زړه نه درلوده.

کارغه او هوسی ورته وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– افسوس به دې شمشتۍ له دې غمه چې په کې نښتې ګونـدې خلاصـه کړي؟

موږک وویل:

– ماته چل راځي. هوسۍ دې ولاړه شي او د ښکاري په مخکې دې ځان مردار واچوي او کارغه به راشي په ټونګو به يـې وهـي، چـې ښـکاري ګومـان وکـړي چـې هوسۍ مړه ده او چا ويشتلې ده نو شمشتۍ به پرېږدي ، دې پسې بـه ورشـي نـو کلـه چې ښکاري هوسۍ ته لړ ورنژدې شو په مخکې دې يـې لـږه ولاړه شـي او د ده تمـه دې ځان ته پيدا کړي تر څو چې زه وکولای شم چـې رسـۍ کـرنج کـړم او شمشـتۍ خوشې شي.

د موږک فکر د کارغه او هوسۍ خوښ شو ، دده په مشوره او پـلان يـې عمـل وکړ. ښکاري د هوسۍ پسې ته، تر څو چې ستړی شو او له ښکاره بـې هيلـې شـو نـو بېرته خپل دام او رسۍ ته راغی، ګوري چې شمشتۍ هم نشته او تښتېدلې ده او رسـۍ يې نوره هم پسې شکېدلې ده. نو په زړه کې يې وويـل: دا خـو د پېريـانو او شـيطانانو ځمکه ده . له کوم ځای نه چې راغلی و بېرته هلته ولاړ . هوسۍ، شمشـتۍ ، کارغـه او موږک بېرته خپل ځپرګي ته ولاړل.

چې دابشليم دا کيسه واورېدله، خوشاله شو او ويې ويل:

– رښتيا چې ښه دوستي په دنيا کې ښه شی دی او د ښـې دوسـتۍ خاونـدان د ښه ژوند خاوندان دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کونګان او کارغان

دابشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

– ماله پوهانو اورېدلي دي چې تر څو چې د سړي او دښمن په منځ کې دښمني باقي وي نو لازمه ده چې په خپل دښمن ونه غولېږي. او د دښمن په ځان ذلیل او بې درکه ښکاره کولو تېر نه وځي. نو که کومه کیسه دې په دې باره کې یاده وي چې ددوي ددې وینا تائید وکړي ویې کړه.

بیدپای وویل:

– پوهانو رښتیا ویلي دي ځکه څوک چې د دښمن په بې وزلۍ او خوارۍ وغولېږي او دښمني یې لا تر منځه پاتې وي نو هغه ډول ضرر او شر به وروروسېږي چې د کارغانو له لاسه کونګانو ته رسېدلی دی.

دابشلیم وویل چې کونګانو ته له کارغانو نه څه مصیبت رسېدلی و؟

بیدپای وویل:

– د یو غره په خوا کې یوه لویه او ځانګوره ونه وه. کارغانو خوښه کړه ، په زرګونو ځالې یې په کې جوړې کړې اوپه کې به اوسېدل. او د خپل نظم او انتظام د برابرولو له پاره یې یو کارغه خپل پاچا کړ. د دوی ژوند په خپل مملکت کې په ډېره ښه توګه تېرېده او خوشاله وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په غره کې یو تور او تیاره غار و چې د اوسېدو وړ نه و نو کونګانو د خپل سکونت او استوګنې له پاره دا غار خوښ کړ او ځالې یې په کې جوړې کړلې چې د ورځې به ورته راتلل او د شپې به ترې تلل. کونګانو هم یو کونګ د خپلو کارونو د ادارې او تنظیم له پاره پاچا کړ.

د کارغانو او کونګانو په منځ کې زړه دښمني وه چې ورځ په ورځ به زیاتېدله او ټینګېدله.

یوه ورځ د کونګانو پاچا د کارغانو په وطن تېرېده ، کارغان او د دوی وطن او ښه ژوند یې ولیده نو په زړه کې یې ورته هغه زړه دښمني را وخوځېدله او دا ښه ژوند یې په کارغانو ونه لورېده.

سبا ته یې خپل وزیران او د وطن مشران را وغوښتل او ورسره یې سلا مشوره وکړه او ورته یې وویل:

– تاسو خو پوهېږئ چې کارغان زموږ زاړه دښمنان دي چې د دښمنی بېخ له همدوی څخه نښتی دی . اوس ډېر ښه د کسات اخستلو وخت دی نو تاسو په دې کې څه وایاست؟

حاضرینو ورته ځواب ورکړ:

– ته زموږ پاچا یې ، موږ دې خادمان او لښکر یو چې څه امر کوی موږ یې په سر او سترګو منو او اجرا کوو یې.

نو ده وویل:

– نن شپه خپلې منبوکې او پنجې ښې تېرې کړئ او جنګ ته تیار شئ ، نن شپه زموږ او د دوی جنګ دی.

شپه تیاره شوه او کونګان په کارغانو راولوېدل ، په ډېره بې رحمی او تور زړه یې چور کړل.چې سبا شو کارغان خپل پاچا ته راغونډ شول او ورته یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– ای پاچا تا خو ولیدل چې کونګانو پر موږ داړه وغورځوله او موږ هر یوه ته یـې درد پوره را ورسېده، څوک ووژل شول، څوک ټپیان د چا وزرونه مات، د چا ښنې ووتلـې او د چا لکۍ. او له ټولو بده لا دا ده چـې را بانـدې زړور شـول. نـو تـا اوس د کسـات اخیستلو له پاره څه تیاري کړې ده؟ کېدای شي چې دوی به بیـا چپـاو تـه ځـان جـوړ کړی وي ځکه چې زموږ ځای یې ولیده او زموږ په بې وزلۍ او کم توانۍ خبر شول!

پنځه تنه کارغان وو چې په ښه فکر او عقل مشـهور وو او پاچـا د وزیرانـو پـه حیث نیولي وو ، په خپلو کارونو کې به یې په دوی باندې تکیه درلوده.

پاچا خپل وزیران را وغوښتل چې ورسره مشوره وکړي. اول وزیر ته یـې وویـل په دې کار کې ستا څرنګه خوښه ده؟

نو هغه ځواب ورکړ:

– په دې باره کې له ما مخکې پوهانو رایه او خپلـه خوښـه ښـکاره کـړې ده او ویلي یې دي چې د زورور دښمن نه تېښته په کار ده.

دده په دې خبره پاچا افسوس وکړ او بل ته یې وویل: ستا څرنګه خوښه ده؟

هغه ځواب ورکړ چې: بې له تېښتې بله چاره نشته.

پاچا چې ددوی نظر واورېده په قار شو او ویې ویل:

– دا څه وایاست؟ همدا رایې لرئ؟ خپل وطن دښمنانو ته پرېږدو؟ ډېـر شـرم او ډېر ذلت دی! مرګ موښه دی نه خپل وطن نورو ته پرېښودل. موږ باید دښـمنانو سـره کلک جنګ وکړو خپل وطن وساتو او بیـا د دوی د ناڅـاپي چپـاو او حملـې مخنیـوی وکړو.

چې دا خبرې یې وکړې قهر یې سوړ شو او درېیم وزیر ته یـې وویـل: تـه څـه وایې؟

هغه ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه خو نه په جنګ موافقه لرم او نه په تېښته زما خوښه دا ده چې جاسوسان ورولېږو چې د دوی حال مالوم کړي که يې خوښه وه چې موږ سره د جزيې په ورکولو – چې موږ به يې هر کال دوئ ته ورکوو – سوله وکړي. پاچاهان د زورورو دښمنانو سره همدا عادت لري چې د خپل ځان او وطن د ساتنې له پاره هر کال خراج ورکوي.

بيا پاچا له څلورم وزير نه پوښتنه وکړه:

ته په دې سوله کې څه وايې؟!

هغه ځواب ورکړ:

– تېښته خو له دې ډول سولې نه ډېره ښه ده چې خپل ځان په لوی لاس دښمنانو ته سپک او ذليل ښکاره کړو. او څرنګه په دې کار راضي شو حال دا چې موږ له دوي نه ساهو، نيک اخلاقه او شريفان يو؟ بې له دې چې موږ سره په دومره مال سوله وکړي چې زموږ له لاسه نه کېږي په بل ډول به سوله ونکړي. نو ښه داده چې ځان جنګ ته تيار او آماده کړو او د دښمن مخ له ځانه واړوو.

پاچا په دې فکر خوښ شو خو دا ورته ښه ښکاره شوه چې له پنځم وزير څخه هم د خپلې رايې ورکولو پوښتنه وکړي نو ويې ويل ته په دې باره کې کومه ښه رايه او فکر لرې که نه؟

پينځم وزير ځواب ورکړ:

– هغه څوک چې له ځانه زورور سره مقابله او جنګ کوي نو [ځان ته تاوان رسوي. زه د جنګ پلوی نه يم خو هغومره چې له جنګه کرکه لرم هماغومره مې دا هم زړه نه مني چې دښمن ته ځان وروسپارم. زه څه نورې خبرې هم لرم چې که د پاچا خوښه وي يوازې به يې ورته ووايم.

پاچا او وزير يو ځانته ځای ته ولاړل. پاچا پوښتنه وکړه:

زموږ او د کونګانو د دښمنۍ علت درته معلوم دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزیر وویل:

هو. ډینګانو قصد درلود چې کونګ خپل پاچا کړي. خبره خلاصه وه چې یو کارغه راورسېد. ډینګانو وغوښتل چې د کارغه نظر هم وپوښتي. کارغه ځواب ورکړ چې که ټول نومیالي مارغان، باز، تاووس، او ګوربت هلاک شوي هم وي نو غوره ده چې مرغان بې پاچا ګوزاره وکړي خو د کونګ مشرۍ ته دې هېڅکله غاړه نه ږدي ځکه چې کونګ بد صورته، بد سیرته، بد غږی مارغه دی چې رحم یې لږ او قهر یې ډېر دی. تر دې چې د ورځې د رڼا له نعمته هم محروم دی. ډینګان باید فکر وکړي او د عقل په مرسته ځان ته یوه لار جوړه کړي، لکه هغه سوی چې ځان یې د سپوږمۍ استازی کړ او خپل قام یې د پیلانو له شره خلاص کړ. ډینګانو ترې د کیسې جزییات و پوښتل، کارغه وویل :

« د پیلانو پر ملک وچکالي راغله، ټول ډنډونه، ویالې او چینې وچ شول، تر دې چې نورې یې د څښاک اوبه هم نه میندلې. پیلانو له خپل پاچا څخه و غوښتل چې د دوی د ستونزو له پاره یوه لار پیدا کړي. د پیلانو پاچا هر لوري ته ځري واستول. یو استازي د داسې یوې ورشو خبر راوړ چې یوه لویه چینه په کې بهېده. دې چینې ته یې د سپوږمۍ چینه ویل او د چا نه یادېدل چې کله هم وچه شوې وي. پیلان ټول هغې ورشو ته کډه شول. خو دغه ځای د سویانو وطن و او په هغه ځای کې چې سوی او پیل سره یو ځای اوسي نو سوی ته خود په خوده تاوان رسېږي. ډېر سویان د پیلانو تر پښو لاندې شول. سویانو خپل پاچا ته شکایت وکړ. د سویانو پاچا خپل مشاورین راوغوښتل چې یوه چاره پیدا کړي. یو هوښیار سوی چې پېروز نومېده وویل چې زه به دا ستونزه حل کړم. یوه شپه چې د څوارلسمې سپوږمۍ د اسمان په منځ ځلېده، پېروز د پیلانو مېشت ځای ته ورغی له یو پټ ځایه یې د پیلانو پاچا ته غږ کړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– زه د سپوږمۍ استازی یم. سپوږمۍ تاسو ته ډېره په غوسه ده وایي چې پیلانو زما بې احترامي کړې ده، هره ورځ هغې چینې ته راځي چې زما په نامه نومول شوې ده او اوبه یې خړوي. نو ورشه، د سپوږمۍ د چینې په اوبو اودس وکړه او له سپوږمۍ څخه بخښنه وغواړه.

د پیلانو پاچا چینې ته ورغی، سپوږمۍ په کې په خپل ټول ښایست ځلېده. ده چې خپل خرتم ورننېږدې کړ، اوبه و ښورېدې او د سپوږمۍ تصویر ړنګ شو. سوی بیا د پیلانو پاچا ته وویل چې ګوره سپوږمۍ درته دومره په غوسه ده چې له قهره رېږدي. پیل ډېر سخت ووېرېده، سپوږمۍ سره یې ژمنه وکړه چې نور به په دغه ځای کې نه پاتې کېږي. د سوی حیلې ورشو د پیلانو له شره خلاصه کړه.

کارغه خپلې خبرې پسې اوږدې کړې:

– دا کیسه مې درته د دې له پاره وکړه چې تاسې پوه شئ چې په تاسو کې هم ډېر داسې کسان شته چې له دې خوارۍ مو وژغوري چې کونګ مو پاچا شي. داسې مکر او غدر او بې لوزي نه شته چې په کونګانو کې نه وي او هر څوک چې د غدار مشري ومني هغه څه به پرې وشي چې په زرکې او سویې وشول.

ډینګانو وویل چې هغه کیسه څرنګه وه؟ کارغه وویل:

– په یوه ونه کې مې ځاله درلوده. زما ګاونډۍ چې د ونې ډډ کې په یوه سوري کې اوسېده یوه زرکه وه چې څه موده له کوره ووتله. د هغې په غیاب کې یوه سویه راغله او د دې په کور کې یې واړول. کله چې زرکه بېرته راغله سویې ته یې وویل چې کور ورته پرېږدي خو هغې و نه منله. اخر یې فیصله وکړه چې خپله دعوه به یوې شېخې پیشو ته وروړي چې د ورځې روژه وي او د شپې ټوله شپه په لمانځه ولاړه وي، غوښې نه خوري او یوازې په وښو ګوزاره کوي. د پیشو فیصلې ته به دواړه غاړه ږدي. چې ورغلې و یې لیدل چې پیشو په لمانځه ولاړه ده. دواړه یوه ښه شېبه هلته

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېناستلې چې پیشو سلام و ګرزوي. پیشو چې لمونځ خلاص کړ دوی ورته خپله قضیه وړاندې کړه].

پپیشو دوی ته وویل:

– په غوږو درنه یم، چندان څه نه اورم لږې رانژدې شئ او خبره مو بیا راته وکړئ.

نو دوی ورته را وړاندې شولې او خپله قضیه یې بیا له سره ورواروله نو پیشو دوی ته وویل چې غواړم چې پخوا له حکم کولو څخه تاسو ته یو ورم او نصیحت وکړم نو غوږ راته کېږدی او زما خبره او نصیحت او ورم واورئ هغه دا چې: له خدایه ډار وکړئ او پرته له حق څخه نور څه مه غواړئ ځکه د حق غوښتونی ژغورل شوی او له غمه خلاص دی که څه هم حکم د ده په ګټه نه وي شوی او د باطل غوښتونکي تاواني او زیانمن دي که څه هم حکم دده په ګټه شوی وي. او له دنیا څخه د سړي پرته له ښه عمل او کار څخه نور څه مال وي که اولاد وي او که ملګری هېڅ نه پکارېږي.

دوی چې د پیشو نصیحت او ورم واورېده نو ورته حیرانې او په فکر کې شولې.

دوی لا په همدې فکر کې ډوبې تللې وې چې پیشو پرې ورټوپ کړ ، دواړه یې ونیولې او له ستونې یې تېرې کړلې.

ډینګانو چې د کارغه خبره او نصیحت واورېده نو د کونګ له پاچا کولو څخه یې نټه او انکار وکړ.

کله چې دوی سره سلا او مشوره کوله یو کونګ چې پټ و او دوی نه و لیدلی د کارغه ټولې خبرې واورېدلې ، ناڅاپه پرې راوواته او ورته یې وویل:

– بې ګناه دې زموږ نوم بد کړ، موږ تاسو سره څه بد کړي دي چې دومره دې په سپکو سپکو نومونو یاد کړلو او هغه خیر اوګټه دې له موږ نه چېه کړه چې نژدې وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې زموږ په برخه شوې وای. په دې خبره دې زموږ او کارغانو په منځ کې د عداوت او دښمنۍ تخم وکاره او هېڅکله به مو درته له زړه ونه وځي ځکه چې وايي:

پرهر د تورې ښه دی چې به جوړ شي په مرهم

خو بد پرهر د ژبې وي له عمره سره سم

بیا دا کونګ ولاړه خپل ځای ته او نور کونګان یې د کارغه په دې خبره خبر کړل.

کارغه په خپله ګناه او خطا پوه شو او د نورو په کارو کې د لاس وهلو په ګناه یې خپل ځان ملامتاوه، خو ملامتیا او ځان غندلو یې بیا څه فایده نه کوله ، اوبه له ورخه تېرې وې. ګناه ده وکړه او زور یې دادی موږ ته راځي.

پاچا وویل چې رښتا ده چې د پلارانو د ګناه او جرم جزا اولادونو ته رسېږي. ښه اوس نو ووایه چې تا څه فکر کړی دی؟

پنځم وزیر وویل جنګ خو موږ ته ضرر کوي او ګټه نه را رسوي ځکه چې موږ له دښمن څخه په زور او وسله کې کم یو. او تېښته تر دې لا هم بده ده ، هېڅوک چې ازاد او اصیل وي دا سپکاوی نه غواړي نو باید له چل څخه کار واخلو چې دښمن مو پو پنا شي او موږ روغ رمټ پاتې شو. اوس زه له تا څخه دا غواړم چې د خپل ټول لښکر په مخکې زما بڼې او لکې وباسې او په ټونګو مې ځای په ځای ووهې تر څو چې وینې را څخه وبهېږي نو بیا مې د دې ونې بېخ ته ورګوزار کړه او ته دې د خپلو لښکرو سره ځنګل ته ځه زه به نو بیا خپل چل او حیله سرته رسوم.

پاچا چې دا خبره واورېدله نو حیران او په تعجب شو او ورته یې وویل:

– ستا زړه غواړي چې په داسې ربړونو او کړاوونو اخته شې؟

وزیر ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– پاچا، وطن، کورنۍ او قوم ته ګټه اړول که څه هم د روح په بیه او قیمت وي اسان او ارزان دي.

نو پاچا پرده هغه څه وکړل چې ده غوښته نور له خپل لښکر سره ځنګله ته ولاړ.

شپه راغله او کارغه پوه شو چې اوس نو کونګان د حملې او چپاو له پاره راځي او پر ونه را لوېږي نو په زګېرویو یې پیل وکړ. ویل یې:

– آه، آه! خدای دې خوار کړه ظالمه پاچا، خپله جزا به د کونګانو د پاچا له لاسه وګورې. ما درته نصیحت وکړ او تا زما نصیحت ونه مانه او خپله سرتمبګي دې وکړه ته ډېر بې عقله او بد تدبیره پاچا یې، د خپلو ساده وزیرانو خبرې نغورې چې هیڅ خیر په کې نشته ارمان مې خپلې بڼې، لکۍ او پر هر ژلۍ بدن دی! په ژوند غواړم چې بڼې وتلی او لکۍ پربکړی دې د ځان په څېر وګورم او سخه مې درباندې وشي.

کله چې کونګانو د ده زګېروی او خبرې واورېدلې نو د نامه او د دې مصیبت د سبب پوښتنه یې ترې وکړله. نو ورته یې وویل:

– زه برګ کارغه او د کارغانو د پاچا وزیر یم، ما غوښتل چې نصیحت ورته وکړم خو زما یې ونه منله او په دې ډول او حال یې کړم چې په خپله مې ګورئ نور نو د خپل لښکر سره کوم پلو وتښتېده.، نه پوهېږم چې کوم پلو به تښتېدلي وي.

کونګانو له ځان سره یوړ او خپل پاچا یې د ده له کیسو څخه چې ترې اورېدلې یې وې خبر کړ، پاچا ترې بیا هغه کیسه وغوښته او کارغه ورته وویل:

– ښاغلی پاچا، دا خبره کول مې نور هم درد زیاتوي خو ته وعده راکړه چې زما کسات ترې واخلې چې پر ما خبرې کول اسان شي.

کله چې پاچا د ده زګېروی او دردونه ولیدل، نو وربانـدې وغولېده او زړه یې پرې وسو او ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– ای بې وزلیه! زما درسره کلکه وعده ده چې ستا پوره کسات به ستا له دښمن څخه درته واخلم خو ته خپله کیسه وکړه.

نو کارغه وویل:

– زما کیسه د نورو هغه بې وزلانو د کیسو غوندې ده چې د ظالمانو پاچاهانو په لاس کېوتلي وي. ما د کارغانو پاچا ته وویل چې تاسې سره سوله وکړي او څه چې ستا خوښه وي هغومره جزیه او خراج تاسې ته درکړي ځکه چې زه پوهېدم چې موږ تاسې سره جنګ نه شو کولای. د دې پر ځای چې زما خبره او نصیحت یې نغوږلی وای هغه څه یې راباندې وکړل چې ته یې په خپلو سترګو ګورې.

د کونګانو پاچا له خپلو وزیرانو څخه پوښتنه وکړه چې ددې کارغه سره څه وکړي نو لومړي وزیر وویل:

– د چا چې لاس په دښمن ورسېږي او بیا یې له خپله لاسه خوشي کړي پرته له ندامت، پښېمانۍ او لاس مړلو نور څه په لاس نه ورځي او دا کارغه هم زموږ یو ټګمار او چلي دښمن دی ښه داده چې پر وژلو یې تلوار وشي تر څو چې دده د چلونو او ټګماریو په دام کې ونه نښلو.

دوهم وزیر وویل:

– نه نه د بې وزلانو وژل بده نتیجه لري. او ده خو بیا تاسو ته پناه راوړې ده له تاسو نه حمایت او ساتنه غواړي. دی د اکرام او امن وړ دی.

دریم وزیر وویل:

– ښه داده چې ژوندی یې پرېږدئ او د خپل پاچا سره د ده له عداوت او دښمنۍ څخه ګټه واخلئ ځکه چې دی د خپل جنس په هغه څه پوهېږي چې موږ پرې نه پوهېږو او کولای شي چې موږ ته ډېر خدمتونه وکړي. بله داده چې هوښیار چې خپل دښمنان سره په جنګ او دښمنۍ وګوري نوورباندې خوښي کوي ځکه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوي سره په خپل منځ کې په غم او بده ورځ ککړوي يو بل سره خوري نو کېداى شي چې له دواړو څخه خلاص شي. لکه هغه لمانځى (زاهد) چې له غله او شيطان دواړو څخه خلاص شو چې دده په لوټلو کې سره وران شول:

پاچا وويل:

– ته پوره پوه او هوښيار يې، د لمانځي او دښمنانو کيسه موږ ته وکړه ګوندې موږ او لومړى وزير ترې ګټه واخلو .

درېيم وزير وويل:

– لمانځى يوه غوا وپېرودله او خپل کورته يې راوستله چې په لاره کې يو غله وليده او ويې غوښتل چې په يو چل ترې دا غوا غلا کړي. نو ورپسې شو په دې کې ګوري چې يو شيطان هم ورسره روان دى نو ترې پوښتنه يې وکړه چې:

– شيطانه ته دلته څه کوې؟

شيطان ورته وويل:

– غله ته څه کوې؟

غله وويل:

– زه غواړم چې ويده شو چې دا غوا ترې غلا کړم.

شيطان وويل:

– دا سړى ډېر عبادت کوي په عبادت کې موږ ته تل ښکنځلې کوي. د ده دې ښکنځلو نه مو ببخي اور واخيست. نو زړه مې دى چې چېرته يې ونيسم او ځان ترې خلاص کړم.

غله وويل:

– چې داسې ده نو راځه دواړه زه او ته ملګري يو. ته دې خپل کار وکړه او زه به خپل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیطان ځواب ورکړ:

– هو! رښتیا ملګري یو زه خوشالیږم چې په انسانانو کې غله، داړه مار، قاتلان ډېر پیدا شي . ځکه چې دوی موږ سره په ځمکه کې د شر او فساد خپرولو کې مرسته کوي.

شپه راغله او لمانځی له لمانځه وروسته په درانه خوب ویده شو. نو غل او شیطان یې سرته ودرېدل چې هر یو خپل کار وکړي.

غله شیطان ته وویل:

– ته یې لږ وروسته ووژنه چې زه لومړی غوا غلا کړم.ځکه زه ډارېږم که ته یې لومړی وژنې هسې نه چې پوه شي او له ما نه غوا پاتې شي.

شیطان وویل:

– نه . نه زه نور نه ګورم ځکه که تا غوا غلا کړه نو ګوندې آواز واوري او را ویښ شي بیا پرې زما وسه نه کېږي. ته لږ وار وکړه چې زه یې ووژنم بیا ته غوا غلا کړه.

ددوی مجادله او شخړه سره توده شوه او زور یې وموند نو غله چیغه کړه:

– ای لمانځي، پاڅه! شیطان غواړي چې ودې وژني!

شیطان چیغه کړه:

ویښ شه غل غواړي چې غوا دې غلا کړي.

لمانځی او ملګرو یې د دوی غږونه واورېدل او له خوبه را ویښ شول او دښمنان یې وتښتېدل. نو که ددوی په منځ کې اختلاف نه وای پیدا شوی د لمانځی کار وران و.

کله چې پاچا دا کیسه واورېدله نو ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– ښه دې وویل ای پوهه وزیره اوښه متل دې راوړ، دا کارغه واخلئ او ښه یې وساتئ کېدای شي چې ګټه ترې واخلو او له پوهې خو به یې استفاده وکړو.

کارغه ژوندی پاتې شو ، د کونګانو او ددوی د پاچا مینه یې له ځان سره پیدا کړه د نورو کارغانو له نوو، نوو خبرو نه به یې پاچا خبراوه تر څو چې پاچا وربانـدې کلک زړه وتاړه او خپل سلاکار یې وټاکه . هیڅ شی ترې پټ نه و.

ده کتل تر څو چې بڼې یې را وټوکېدې او په الوتلو یې وس ورسېده نو په یوه ډېره شنه ورځ چې د کونګانو نظر او څار په کې نه لګېده والوته او خپلو کارغانو سره ملګری شو.

د کارغانو پاچا ورته هر کلی ووایه او ورته یې وویل:

– ای مخلصه او پاک زړی او پوهه وزیره څه خبر دې راوړی دی؟

نو وزیر ځواب ورکړ:

– ښه خبر مې راوړی دی. کونګان په یوه غار کې استوګنه لري چې په مخکې یې وچ خس او لرګي پراته دي اوس به نو څه سکروټې واخلو او په دې خسو او لرګیو به یې ورواچوو او په خپلو وزرو به ورته پکی ووهو تر څو چې بل شي.

نو څوک چې له کونګانو څخه راووځي هغه به سوزي او څوک چې په غار کې پاتې شي هغه به په لوګي مړه شي.

دابشلیم وویل:

– هوښیارانو او پوهانو رښتیا ویلي دي چې څوک چې د دښمن په بې وزلی او عاجزۍ وغولېده نو هغه کانه به پرې وشي لکه پر کونګانو چې د کارغانو له لاسه وشوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیزی او شمشتی

دابشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

د هغه سړي مثال راته بیان کړه چې د یو شي پیدا کولو پسې ډېره هڅه کوي او چې له ډېر ربړ او کړاو وروسته په لاس ورشي نو بیا یې د خپلې بې پروایې او بې اعتنایې له کبله له لاسه ووځي، او ټینګولای یې نه شي.

نو بیدپای ورته وویل:

– د شي پیداکول اسان دي خو ساتل یې ډېر ګران دي. خلک د شي په پیدا کولو پوهېږي خو د ساتلو په چل یې بیا سر نه خلاصېږي. نو څوک چې څه پیداکولای شي او ساتلای یې نشي د هغه مثال د کیشپ غوندې دی چې د بیزي دوستي او ملګري یې په برخه شوه او خوشې په خوشې او په خپله بې عقلۍ یې تري بېرته ولاړه.

پاچا وویل د کیشپ کیسه څرنګه وه؟

بیدپای ځواب ورکړ:

– یو بیزی و چې پر نورو بیزوګانو یې ډېر کلونه پاچاهي وکړه، بیا زوړ شو او له زوره ولوېده نو کله یې چې له ضعف څخه تر بوران خبر شول او پوه شول چې اوس

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې نو له لاسه څه نه دي پوره پسې را پاڅېدل ، له ملک نه يې وشاړه او زلمـي تربـره يې ځای ونيوه.

د زاړه بيزي پلوي هېڅ وچا ونه کړه او ټول د زلمي بيزي پر خواشول. کله چې يـې دا حال وليده چې څوک پرې پښه هم نه را کاږي نو په غوسه شـو ، پـه زړه کـې يـې وويل:

– هغه وزيران، منصب داران او مشـران څـه شـول چـې ځانونـه بـه يـې راتـه دوستان ښکاره کول او زما په سر له خپلو سرونو هم تېـر وو؟ اوس يـې لـه مانـه تمـه وشکېدله ، زه يې په ځای پرېښودم او له دښمن سره مې يو لاس شول.

نو خوايې بده شوله ، له خپله وطنه ولاړ او د بحر ساحل ته ورغی. هلتـه يـې د يو اينځر په ونه کې ځای ونيوه ، انځر به يې خوړل او اوبه به يې څښلې په خوښـی بـه يې ژوند تېراوه او زړه به يې له پاچاهۍ او وطن څخه صبراوه.

ده اينځر خوړل چې يو ځل ترې يوه دانه اينځر ولوېده او په اوبو کـې تـرې يـو موزيکي ښکلی اواز راواته دا آوازې يې خوښ شو ، بله دانه يې ورګوزار کړه نـو لـه دې هم همغسې ښکلی آواز را جګ شو خوند يې ورکړ، د اينځر دانـه بـه يـې اوبـو تـه ور اچوله او آواز ته به يې غوږ نيوه.

په اوبو کې يو کيشپ و کله به چې بيزي د اينځـر دانـه ورواچولـه ده بـه پـرې ورټوپ کړ او دانه به يې له ستوني تېره کړه. چې کيشپ دا کار مکـرر وليـده نـو خيـال يې وکړ چې ګوندې دا اينځر ما ته را اچوي خوشاله شو او پر ځان يې لازمه کـړه چـې بيزي ته تشکر وکړي.

راغی او ونې لاندې يې له اوبو څخه سر را پورته کړ ، بيزي ته يې وويل بـاداره ډېر تشکر څه خواږه اينځر دي او تا څـه ښـه مهربـاني پـر مـا وکـړه. زمـوږ کيشـپانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

(شمشتیو) اینځر ډېر خوښ دي خو داسې څوک نه مومو چې مور ته یې راکړي. نو زه له تا ډېر تشکر کوم.

بیزی هم له یواځې والي څخه ستړی شوی و او هیله مند و چې یو څوک پیدا شي چې د ده ساعت ورسره تېر شي. کله یې چې کیشپ ولیده چې ده ته تشکر کوي او خیال کوي چې ګوندې بیزي اینځر ده ته ور اچولی نو بیزي ورته وویل:

– ای د شمشتیو مشره، دا څه د تشکر ځای دی او ما تا سره څه کړي، خو یوه یا دوه دانې اینځر به مې دراچولي وي. پر ما ښه ولګېدل نو ومې ویل چې ته یې هم خوند وګورې، دا څو دانې اینځر مې درواچول. خلک وایي په هغه انسان کې خیر نشته چې هر څه مومي او یواځې یې له خپل ستوني تېروي او بل چا ته یې پام نه وي. ستا چې دومره اینځر خوښ دي نو څه چې په دې ونه کې دي زما او ستا سره نیم دي، نه غواړم چې زه یې یوازې ځانته وخورم.

کیشپ بیا ورته تشکر وکړ، د ده د سخا او کرم شاباسی یې ووایه او د ده خبرې یې خوښې شولې. یو دبل ملګري شول او ډېرې شپې ورځې یې سره تېرې کړې.

کیشپ یوه ښځه درلوده. کله چې د ده پردیسي اوږده شو ورپسې خپه شوله. هغه ډارېده چې هسې نه چې په کوم ربړ او کړاو نه وي اوښتی نو یوه ورځ یې یوې ګاونډۍ ته د خپل مېړه له ځنډېدو نه شکایت وکړ.

ګاونډۍ یې ورته وویل:

– ته خو ډېره ښه ښځه یې، مېړه دې ځان ته خپله مشغولتیا پیدا کړې ده او ته ورپسې خپه یې.

– ګرانې خورې داته څه وایې؟ زما مېړه بله شمشتې کړې د ه؟ کاشکې چې د دې خبرې له اورېدلو څخه پخوا مړه وای. نه. نه. کاشکې همدې مړ وای چې زه یې پرېښودلم او بل ځای یې ځان ته ځای پیدا کړ. ما ورسره د خپل وس سره سم هر څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه وکړل له ځان نه مې دی پورته ګاڼه او ده زه هېره کړم بلـه شمشـتۍ یـې غـوره کړله! کاشکې چې دا شمشتۍ مې پېژندای او ځای مې یې لیـدلی وای چـې سـره مـې ځیرې کړې وای ، دې ځرنګه زما مېږه له مانه نیولی دی.

کله یې چې ګاونډۍ په دې حالت په قهر او غضب ولیده نو ویې خندل او ورتـه یې وویل:

– خورې مه خپه کېږه مېږه دې کومه شمشتۍ نه ده کړې، بلکـې د یـو بیـزي سره یې ملګرتیا اچولې ده هغه ورته خوراک ورکوي او سره خوشاله خپل ژوند تېـروي او ته یې هېره کړې یې.

دې وویل:

– اوس نو څه وکړم چې خپل مېړه بېرته په لاس راشي.

ګاونډۍ یې وویل:

– تر څو دې چې بیزی وژلی نه وي تر هغـې پـورې خپـل مېـړه پـه لاس نـه درځي.

دې وویل:

– ځرنګه یوه بې وزلې شمشتۍ کولای شي چې قوي بیزی ووژني؟

ګاونډۍ یې وویل:

– په چلونو بې وزلان او ضعیفان کولای شي چې پر قویـانو او زورورو برلاسـي شي؟ چې کیشپ درته راغی نو ځان ورته ناروغه کړه. چې درنه یـې د مـرض پوښـتنه وکړه نو ورته ووایه: ماته ډاکټرانو د بیزي زړه ښودلی دی. نو دی به هم بیزي تـه چـل جوړ کړي او وبه یې وژني. زړه به یې درته راوړي. په همدې چل به د خپلـو هیلـو پـه لاسته راوړلو باندې بریالۍ شې او مېږه به دې بېرته خپل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپې ورځې تېرې شولې، د کیشپ خپله ښځه او کور یاد شول نو له خپل ملګري څخه یې اجازه وغوښته او کورته راغی. ګوري چې ښځه یې ناروغه ده او خوزېدلای نه شي خپه شو او د مرض د سبب پوښتنه یې ترې وکړله.

ګاونډۍ ځواب ورکړ: له کومه وخته چې ته له کوره وتلی یې ښځه بې وزله دې مریضه ده، موږ هم د دې په علاج کې ډېر زیار وویست خو ښه نشوله. د ډاکټرانو مشر وویل چې بې د بیزي له زړه نه په بل څه نه ښه کېږي او همدا یې دوا ده.

کیشپ چې دا خبره واورېدله ویې ویل:

– څرنګه به نو د بیزي زړه پیدا کړو ، حال دا چې موږ په اوبو کې اوسېږو او بیزوګان پر وچه او ځنګلونو کې . موږ هغه ځای ته نشو ورتللای په کوم ځای کې چې بیزوګان سکونت لري؟

ده لا خپله خبره نه وه تمامه کړې چې ښځې یې ځان وربېرداوه و ورته یې ځان په ځنکدن وښوده. کیشپ چې دا منظره ولیده نو وربانديې وغولېده او ګاونډۍ ته یې وویل:

– را یاد شول زما خو یو بیزی ملګری دی وربه شم ، چل به ورته جوړ کړم ګوندې په دې چل بریالی شم.

نو ګاونډۍ او خپله ښځه یې په ځای پرېښوده او د بحر غاړې ته ورغی کله چې بیزي خپل ملګری ولیده ډېر خوښ شو او ښه هر کلی یې ورتهووایه او بیا یې ورته وویل:

– وروره! چېرته وې ډېره موده وشوه چې له مانه غایب وې لکه چې ساعت دې د خپلې ښځې سره تېر و څرنګه ایسار شوی وې خیر خو و؟

کیشپ ورته وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– تا خو ماسره ډېر ښه وکړل او شپې ورځې مې درسره ښې تېرې شولې نو درنه ډېر شرمېدلم ځکه چې ستا احترام مې ونه شو کړلای. اوس غواړم چې ماسره ولاړ شي او زه ستا په خدمت په خپل کور کې مشرف شم.

له دې ځای سره نېږدې زه په یوه جزیره کې استوګنه کوم چې ډېرې خوږې خوږې مېوې او ښه ښه څېزونه په کې شته نو راځه زما په شا را سپور شه چې ځو . زه به هم خوښ شم او کورنۍ به مې هم ستا په لیدو خوشاله شي .نو بیزی خو لا پخوا دده په ښه خوی او ښه خلق مین و د ده په خبرو وغولېده، د واره یې په شا سپور شو او کیشپ په لامبو سر شو.

کیشپ لا لامبو وهله چې خپلې تګۍ او د بیزي ښو ته په فکر کې ولاړ نو له ځانه وشرمېده او سر یې ټیټ کړ.

بیزي ورته وویل:

– داسې غمجن غوندې ښکارې او سر دې ځوړند اچولی دی دا ولې؟

کیشپ ځواب ورکړ:

– را یاد شول چې ښځه مې ناروغه ده او ددې د مرض له کبله ستا وړ خدمت او قدر نشم کولای نو ځکه په چرت کې شوم.

بیزي وویل:

– ته فکر مه خرابوه زما خپل کور دی په ملګرۍ کې دا خبرۍ نشته چې دا مې ونه خوړل او دا مې ونه څکل، چې څه تیار وي هغه د یار وي، ماته همدا ستا دوستي او ملګري هر څه دي.

کیشپ ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– ملګريه، رښتيا او حقه خبره دې وکړه ځکه چې دوست ته د دوست لـړ شـی ډېر او ووړ يې ورته لوی ښکاري نو رښتيا داده چې ستا خپل کور دی او تـه خپـل کـور ته ځې.

کيشپ بيا په لامبو پيل وکړ او چې بيا يې خپله ټکي او دده صداقت را يـاد کـړ او فکر يې شو نو لامبو يې بس کړه او فکر يې ګډوډ شو.

بيزي چې دی په دې حال وليده نو په زړه کې يې وويل:

– د کيشپ درېدل خو بې څه نه دې او داسې مالومېږي لکـه چـې چـورت يـې ماته وران دی ځکه چې زړونه خو په يو حال نه دي ، هوښيار بايد لـه خپلـه ځانـه بـې پروا نشي او زړه جمع نشي تر څو چې په خپله زړه جمعی په بلا ککړ نشي.

نو بيا يې کيشپ ته وکتل او وويې ويل:

– بيا ولې په چورت کې شوې او فکر کوې؟

کيشپ ځواب ورکړ:

– زه خو ځکه خپه يم چې د خپلې ښځې د ناروغتيـا لـه کبلـه بـه سـتا قـدر او احترام ونه شم کړای او ستا د حق د اداکولو له عهدې څخه به پوره ونه وځم.

نو بيزي وويل:

– ګرانه ملګريه خپه کېږه مه ځکه چې خپګان څه فايده نه لـري، د ښـځې پـه علاج او دوا کې دې بايد فکر وکړې زه تيار يم چې هـر رنګـه مرسـته درسـره وکـړم پوهانو ويلي دي: مال بايد په څلورو ځايونو کې ولګول شي په ملګری کې پـه احتيـاج کې پر عيال او ښځه.

نو کيشپ چې دا خبره واورېدله ويې ويل:

– ښه دې وويل ډاکټرانو زما د ښځې د علاج له پاره د بيزي زړه ښـوولی دی او ويلي يې دي چې بې له دې يې بله چاره نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو بیزي په زړه کې وویل:

– لکه چې په غم ککړ شوم او تمې مرګ ته روان کړم. رښتیا یې ویلي دي چې قانع ښه ژوند لري او تمه کوونکی او توسن درست عمر په ربړونو او کړاوونو کې نښتی وي.

–بیا یې کیشپ ته وویل:

– اوس نو ستا خدمت پر ما واجب دی، او دا دوا خو بیخي ډېره اسانه ده زما خپل زړه شته نو نوره څه پروا ده خو خبره داده چې زه دې نو ولې اول نه خبرولم چې زړه مو له ځان سره راوړی وای. ځکه چې موږ بیزوګان چې له کوره د دوستانو لیدلو کتلو ته ځو نو زړه په کور کې پرېږدو د دې له پاره چې هسې نه چې د دوست په کاله کې مو کوم شي چې هغه د دوست سره وړ وي خوښ نه شي. او بیا مو پسې زړه خوږیږي نو راځه چې بېرته ولاړ شو او زما زړه بېرته را واخلو او په خوښۍ کورته راشو.

کیشپ خوشاله شو او په زړه کې یې وویل:

– ښه دی چې بې چل او ټګۍ مې کار وشو.

بیزی یې بېرته خپلې ونې ته را وګرزاوه.

ساحل ته لا نه وو راغلي چې د کیشپ له شانه یې ټوپ کړ او پر ونه ور وخاته ، قرار په کې کېناسته.

چې ایسار شو کیشپ ورغږ کړ:

– ملګریه، زړه دې راواخله چې ځو ځکه چې ښځه مې ډېره سخته ده، مري.

نو بیزي وخندل او ورته یې وویل:

– ته پر ما د هغه خره ګومان کوی چې سورلنډي غولولی و او بیا یې وویل چې خرنه زړه درلود او نه غوږونه.

کیشپ وپوښتل چې څرنګه یې غولولی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیزي وویل:

– یو زمری نژدې اوبو سره په یو ځنګل کې اوسېده او په همدې ځنګله کې بـه یې حیوانات ښکار کول او خپله اړه به یې پرې پوره کوله خـو بـالاخره زوړ شـو او لـه کاره ولوېده نو وړی شو او جرب مرض ورباندې له خوارۍ نه ولګېده. نـور خوځېـدلای هم نه شو. په ځنګله کې نژدې زمري ته یو سورلنډی اوسېده او چې له زمـري نـه بـه څه پاتې کېدل ده به خوړل، نو زمري چې ضعیف شو او لـه کـاره ولوېـده د سـورلنډي حال هم خراب شو. نو سورلنډی زمري ته راغی او ورته یې وویل:

– ای د ځناورو پاچا پر تا څه وشول چې له ښکاره ولوېدلی؟

زمري وویل:

– دغه جرب مرض چې ته یې په خپله ګورې زه په دې حـال کـړم چـې اوس مې ښکار هم له لاسه نه کېږي.

سورلنډي ورته وویل:

اوس به درته د ډاکتر پوښتنه کوم ځکه چې ته نه یې نو نور ژونـد بـې خونـده کېږي او څه فایده په کې نشته.

زمري ځواب ورکړ:

– ډاکټرانو راته ویلي دي چې ستا مرض ته د خره زړه او غوږونه ښه دي.

سورلنډي وویل:

– اوس نو ستا دوا او علاج اسان دي د ځنګله پـه هغـه بلـه خـوا کلـي کـې د رنګریز خر دی چې کالي ورباندې وړي. او لږ ساعت وروسته به یې درته راولم.

سورلنډی ولاړ او پر خره باندې یې سلام واچاوه او ورته یې وویل:

– ملګریه ولې داسې خوار او ډنګر ښکاري، لکه چې دا ډېره موده دې هـیڅ نـه دي خوړلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خره ځواب ورکړ:

– څرنګه به نه خوارېږم، خاوند مې نه په آرام پرېږدي او نه خوراک راکوي!

سورلنډي ورته وویل:

– نو ځمکه خو لویه ده ولې ورسره اوسېږې ځه ترې په خپله مخه؟

خره وویل:

– تېښته مې هم څه فایده نه کوي، ځکه چې هر چېرته چې ځم په انسان اوړم او چې څه مې دا خاوند را باندې کوي هغه یې هم را باندې کوي نو د غلامۍ نه پرته بله هیله نه لرم.

سورلنډي وویل:

– وروره ښه دې وویل دا انسان پر موږ ټولو حیواناتو ظلم کوي خپل کارونه را باندې کوي او بیا زموږ هغه حق چې خوراک او څښاک دی هم نه راکوي خو زه به درته یو ښه شین ځای دروښایم چې لویه ورشو او ډېر واښه لري او له دغو ظالمو انسانانو څخه هلته هېڅوک نه پېښېږي. نور خره هم هلته شته چې ډېر تیار، چاغ او د ښه زور او قوت خاوندان دي.

خره وویل:

– ډېر تشکر وروره! راځه چې ځو زه دلته نور له لوږې مړ شوم.

نو سورلنډی او خر ولاړل . په ځنګل کې د زمري ځای ته ورسېدل نو سورلنډي خر پرېښوده او زمري ته ورغی او د خره په راوستلو یې خبر کړ.

زمری له خپله غاره راوواته ، غوښتل یې چې پر خره ورټوپ کړي خو له دې کبله چې ډنګر او خوار و په خره یې زور ونه رسېده او خر وتښتېده.

کله چې سورلنډي ولیدل چې پر خره د زمري وسه ونه شوله نو ورته یې وویل:

ای د حیواناتو او ځناورو باداره! تر دې اندازې کمزوری شوی یې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو زمری خجل شو ، سورلنډي ته يې وويل:

که بیا دې راووست نو رانه هيڅ خلاصېدلی نه شي.

سورلنډی بیا خره پسې ولاړ او ځان يې ورورساوه او ورته يې وويل:

– ملګريه ولې را وتښتېدلې؟ یوه خره ته ولیدلې ستا د هرکلي او پېژندګلوۍ له پاره درته راوواته چې نورو خرو ته دې ورولي.

خره هم پخوا کله زمری نه و لیدلی، د سورلنډي په خبره يې باور وکړ او بیا ورسره د زمري ځای ته راغی.

سورلنډی ترې مخکې شو او زمري ته ورغی ، ورته يې وويل:

– پام کوه چې بیا درنه ولاړ نشي ځکه چې ما داځل بیا وغولاوه که دا ځلې خلاص شو نو بیا مو پرې وسه نه کېږي.

زمری د سورلنډي په خبرو زړور شو او پر خره يې ورټوپ کړ او ښکار يې کړ نو بیا يې سورلنډي ته وويل:

ته ورګوره ته چې زه غسل ورته وکړم، ځکه چې طبیبانو ماته ویلي دي چې ځان دې نه وي پاک کړی نو لاس مه وروړاندې کوه. زړه او غوږونه به يې زه وخورم او نور دې ستا وي.

کله چې زمری لمبا ته ولاړ نو سورلنډی د ټول خره خوړلو ته بېدې ووهلې. غوږونه او زړه يې وخوړه او قرار کېناسته.

زمری بېرته راغی ګوري چې زړه او غوږونه يې نشته نو سورلنډي ته يې وويل چې زړه او غوږونه يې څه شول.

سورلنډي وويل:

که زړه او غوږونه يې وای نو چې یو ځل وتښتېده او خلاص شو ولې به بیا بېرته راته او غولېده به؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې بيزي کيسه تمامه کړه نو کيشپ ته يې وويل:

– اوس پوه شوې؟ زه نو د خر غوندې نه يم چې بيا وغولېږم. تا خو پـر مـا چـل وکړ او ودې غولولم خو زما چل او حيله دې هم وليـده چـې ځرنگـه مـې درنـه ځـان خلاص کړ.

کيشپ په درد او افسوس ځواب ورکړ:

– رښتيا دې وويل خو زه په خپل جرم او گناه او ملامتيا او اعراف او اقرار کوم ، له تانه عفو غواړم او هيله کوم چې ماسره به همغسې دوستي وکړي لکه ځرنگـه چـې وه او چې ځرنگه دې خوښه وي هغسې مې پـه ادب کـړی ځکـه هوښـيار چـې گنـاه وکړي نو له ډب نه يې بيانه شرمېږي. لکه چې وايي چې چېرته ډب نه وي هلتـه ادب نه وي.

بيزي ورته په مسخره وکتل او ورته يې وويل:

– له ورخه تېرو اوبو پسې بيا يوم مه کړنگوه او په مخه ځه!

کله چې بيدپای دا کيسه پای ته ورسوله نو دابشليم پاچا ورته وويل:

رښتيا دې وويل: چې د يو شي موندل اسان دي او ساتل يې گران دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پردېسي او زرګر

دابشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

کله کله سړی د هغه چا سره ښه وکړي چې وړ یې نه وي او بیا ورنــه د تشــکر په تمه او انتظار وي.

بیدپای وویل: څوک چې د هغه چا سره ښه وکړي چې د ښو وړ نــه وي نــو بیــا دې یې د تشکر او ښه بدل په تمه کېږي نه.

خلک مختلف طبیعتونه لري څوک ښه او څوک بد دي چــې ښــه وربانــدې نــه مالومېږي او د هغه چا قدر نه پېژني چې ښه یې ورسره کړي او دا ډول خلک لــه هغــه حیواناتو څخه ډېر کم او ناوړه دي چې ښه وربانديې مالوم وي.

نو ښه داده چې اول سړی د ښو وړ سړی وګــوري خپــل وي کــه پــردی او بیــا ورسره ښه وکړي. ځکه چې کله له خپل ورور نــه پــردی هــم ښــه وي او د ښــو قــدر پېژني.

او انسان باید پخوا له اختلاط څخه خلک وازمیيي چې بیا په خپلو ښــو پښــېمانه نه شي او که نه نو هغه به ورته ورسېږي چې پردېسي ته له زرګر نه رسېدلي وو.

دابشلیم وویل: پردېسي ته له زرګر څخه څه رسېدلي و؟!

بیدپای وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو پردیسي په یوه لاره روان و. ګرمي وه ستړی او تږی شـو نـو ویـې غوښـتل چې چېرته کوم کوهی وګوري چې خپله تنده ماته کړي.

وروسته له ډېر مشقت څخه یې یو کوهی پیدا کړ چې لرې اوبه یـې درلـودې او یو سړی، یو مار، یو بیزی او یو ځناور یې په کې بیا مونده.

نو چې پردېسي دا سړی ددې ضرري او وحشتناکو حیواناتو سره ولیـده زړه یـې ورباندې خوږ شو او دده د ژغورلو په چاره پسې ولوېده ولاړه چېرته یې زړې لتې، پاړې پیدا کړې پړی یې ترې تاو کړ او کوهي ته یې ورواچاوه چې سړی را وباسي خو بیـزي پرې ورخیز کړ او پړي پورې ونښته چې بیا یې ورواچاوه مـار ورپـورې ځوړنـد شـو نـو پردیسي په زړه کې وویل: بدې برخې! ما خو ددې له پـاره زیـار نـه دی ایسـتلی چـې خپل دښمنان پرې را جګ کړم که پوهېدلای چې لومړی دوی راخیژي نو دومـره ربـړ به مې نه و ګاللی، بیا یې دربیم ځلې پړی کوهي ته ورکښته کړ دا ځلې ځناور ورپـورې ونښته او را وواته. په دې وار نو پردېسي ببخي حیران او پښېمانه شو کلـه چـې دا درې واړه د کوهي په غاړه را جمع شول نو له پردېسي څخه یې تشکر او د ښو مننه وکړه او ورته یې وویل ته به اوس غواړې چې دا سړی هم را وباسې خـو مـوږ درتـه نصـیحت کوو چې پرېږده چې په کوهي کې له لوږې مړ شي ځکه دی د ښو کولـو وړ نـه دی او هیڅ ښه به ترې بې له بدو ونه ګورې. دا پرېږده او په خپله مخه ځه.

خو پردېسي د نرم زړه خاوند و چا سره د خپلو ښو د بدل په تمه نه و نو دوی ته یې وویل:

– څرنګه به یو انسان په ربړ او کړاو کې ګورم او په ژغورلو کې به یې زیـار نـه باسم؟ هغه څوک چې یو انسان په ربړ ککړ وګوري او کولای شي چې ورسـره مرسـته وکړي او سره له دې هم ورسره کومک نه کوي او له دې غمه یې نه ژغـوري نـو پـه دنیا کې د ژوند حق نه لري او نه باید انسان ورته وویل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا یې پړی ورکښته کړ سړی ورپورې ونښته او را جګ یې کړ.

څلورواړه له پردیسي د تشکر او مننې له پاره را تاو شول تشکر او مننه یې ورنه وکړه نو بیزي وویل:

– زما کور د نوادرخت ښار سره نژدې په یوه غره کې دی هیله کوم چې د سیاحت په وخت کې په خپل راتګ موږ سر لوړي کړې او راشې.

څناور وویل:

زه د همدې ښار سره نژدې په یو ځنګل کې سکونت کوم نو کله چې دې د بیزي د لیدلو مهرباني وکړه ما هم په خپل ملاقات مشرف کړه.

مار وویل:

زه د همدې ښار په دېوال کې اوسېږم ما هم وګوره چې ستا په لیدو خوښ شم.

او سړي وویل: ددې دښمنانو په خوله مه غولېږه دوي د ښو وړ نه دي او دوي سره ښه کول څه فایده نه لري نوکه راغلی زه د همدې ښار زرګر یم او ستا هر کومک ته تیار یم. هر څه دېر دي.

بیا سره بېل شول او هر یو په خپله لاره ولاړل.

کله چې پردېسی په ښارونو وګرځېده نو په نوادرخت ښار کې زرګر ملګری وریاد شو، له ځان سره یې وویل:

– هوښیار د دوستانو اشنایانو پوښتنه ګروېږنه لازمه ګڼي او څوک چې د دوستانو پوښتنه ونه کړي نو څه خیر په کې نه شته باید چې زه هم د زرګر پوښتنه وکړم.

نوادرخت ښار ته ورروان شو چې د خپل ملګري زیارت وکړي. کله چې ښار ته نژدې غره ته ورسېده د بیزي پرې سترګې ولګېدلې ورمنډې یې کړې او لاسونه او پښې یې د ده ښکل کړل بیا یې خپل کورته بوته او عذر یې ورته کاوه چې د بیزوګانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورونه له هر څه تش وي خو ته لږ وګوره چې زه بېرته راشم لږ ساعت تېر شو چې بېرته راغی او خوندورې مېوې یې راوړې او ورته یې په مخکې کېښودلې او ورسره په مرکه لګیا شو نو کله چې پردېسي د بیزي دا قدر او عزت ولیده ویې ویل: ما خو دا ګومان نه کاوه چې دا حیوان چې د ټولو خلکو په نظر مکرجن او چلي دی، دومره به ښه او احسان پېژندونکی وي.

پردېسی له بېزي نه رخصت شو او هغه ځنګل ته ورننژدې شو چې ځناور په کې و. ځناور پردېسي ولیده او ویې پېژانده، ورمنډه یې کړله، په پښو کې یې ورته مخ کېښوده او هر کلی یې ورته وکړ بیا یې له لمنې ونیوه او ځنګله ته یې بوته.

چې ځای ته یې ورساوه نو دې یې پرېښوده او دی په خپله ولاړ او د ښار د پاچا لور یې ولیدله چې په خپل باغ کې ګرځېدله او ډېرې ګاڼې او جواهر یې په ځان بار کړي وو چې ډېره بیه یې درلودله نو ورباندې یې خېز کړ او ګاڼې جواهر یې تړې واخستل رایې وړل او پردیسي ته یې په مخکې کېښودل.

پردېسي دا ګاڼې او جواهر واخستل نه پوهېده چې ځناور کومه خوا ولاړ .

پردیسي خپل زرګر ملګري کره ورغی او په زړه کې یې وویل:

ملګری مې ددې شیانو په بیه ښه پوهېږي دا به ورکړم خرڅ به یې کړي نیمې پیسې د ده او نیمې زما.

چې پردېسي دې ښار ته راغی ګوري چې ټول خلک حزین او غمجن دي او تورې جامې یې اغوستي دي نو په زړه کې یې وویل:

لکه چې د دې ښار پاچا یا کوم ګران ته یې څه پېښه شوې.

د زرګر کور یې ولټاوه تر څو چې بیا یې مونده. کله چې زرګر ولیده ښه هر کلی یې ورته وکړ او کور ته یې بوته چای او ډوډۍ یې ورته راوړه. پردیسي له زرګر څخه پوښتنه وکړه چې څه پېښه شوې ده او دا خلک ولې داسې غمجن او حزین دي؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرګر وويل: پر پاچا لويه ټکه او غم را لوېدلی دی يواځينی لور يې چې بلـه نـه لري د سيل له پاره باغ ته ولاړه غله ورباندې راغلي دايې وژلې او ګاڼې او جـواهر يـې ترې تښتولي دي او هېڅوک ورباني خبر شوي هم نه دي نو د پاچا او خلکو د حـزن او غم سبب دا دی. د دې خبرې په اورېدلو پرديسي هم ډېر خپه شو.

زرګر ترې بيا د سفر د احوالو او واقعاتو پوښتنې شروع کړې او ده ورته هغه ټـه وويل چې ليدلي يې وو او پرې تېر شوي وو. تر څو چې د بيزي ښه هر کلی او د ځناور ښه مکافاتو ته خبره ورسېده او ويې ويل: نه پوهېږم چې ځنـاور دا ګـاڼې او جـواهر لـه کومه کړي وو خو ماته يې راکړل او دادی تاته مې راوړل چې ته يې وپلورې او پيسـې به يې سره ووېشو. زه د دې په بيه نه پوهېږم او تا ته يې بيه او قـدر مـالوم دی ځکـه چې ستا همدغه کار دی. له جيب نه يې ګـاڼې راوايسـتلې او زرګـر تـه يـې مـخ کـې کېښودلې. زرګر چې وليدل نو ورته يې ډېر وکتل او ده ته يې وويل:

– ملګريه ته خو د جوهر او ښيښې فرق نه شې کولی او سـره او مـس هـم نـه شې بېلولی دا جواهر او ګاڼې نه دي بلکه د سرو اوبه يې ورکړې چې پوونـده (کـوچي) خلک ورباندې ځان ګاڼي. او البته چې ځناور به هم د هغه ځنګل سره نـژدې پـه کـوم ځای کې موندلي وي، ته يې ورباندې غولولی يې او درکړي يې دي. تا ګومـان کـړی دی چې دا ګوندې ډېر قيمتي شی دی.

نور يې له دغو ګاڼو او جواهر څخه په ښکاره مخ واړاوه او پرې يې ښودل خو په زړه کې يې ورته واچوله بيا يې پرديسي ته وکتل او ورته يې وويل: ته د کور خاوند يې څه مېلمه خو نه يې، له مانه په دکان کې څه پاتې شوي هغه پسې ځم او ژر بـه بېرتـه راشم. پردېسی يې پرېښود او زرګر ترې ولاړ. لږ وخت لا تېر نه و چې د زرګر کالـه تـه ګڼ شمېر پوليس او لښکريان را سر شول. زرګر هم ورسره و. پرديسی يې ونيوه او پـه ځنځيرونو يې تړلی د پاچا دربار ته بوته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې پاچا دی او د خپلې لور ګاڼې او جواهر ولیدل نو ورته یې وویل:

– خوارشې غله: چې زما لور دې ووژله او ګاڼې او جواهر دې ترې ولوټل او بیا غواړې چې زما په ښار کې یې وپلورې؟ که دا امین او صادق زرګر نه وای خو له منځه وتلی او تښتېدلی وې.

پردیسي کوښښ کاوه چې خپل عذر وروړاندې کړي او حقیقت ووایي خو پاچا ورته غوږ ونه نیوه او پولیس ته یې غږ کړل:

– ویې نیسئ، دا مجرم ګناهکار او بدبخت چې لور یې زما ووژله او ګاڼې یې ترې ولوټلې! بویې ځئ، کلک یې په ځنځیرونو وتړئ، په ښار کې یې کوڅه په کوڅه وګرځوئ چې زما د مملکت اوسېدونکي خبر شي او نور غم ونه کړي. ما خپل دښمن او جاني ونیوه. چې په کوڅو کې مو وګرځاوه نو بیا یې ووژنئ او د ښار پر دروازو یې ځوړند کړئ چې نور خلک یاد ولري او داسې ونه کړي.

پولیسو دی کوڅه په کوڅه وګرځاوه. ده به له خپله بده بخته ژړل او ځان به یې ملامتاوه او ویل به یې: زه ددې ټولو نادودو وړ یم، او لا زیات هم، ځکه چې ما د مار، بیزو او ځناور ورم ونه مانه که ددوی خبره مې منلې وای او دا خسیس او ټګمار زرګر مې له کوهي څخه نه وای را جګ کړی نو په دې بلا به نه ککړېدلم او په دې پردېستوب کې به راباندې د دې ډول بد مرګ او اعدام حکم نه کېده.

دې په همدې ژړا او چیغو سر و چې لښکریانو د مار په مسکن او ځای تېراوه. مار د ده اواز وپېژانده له سوړې څخه راووانه او د ده هرکلي ته یې ورمنډې کړې.

نو کله یې چې په ځنځیرونو کې بند ولیده وډارېده چې بیا یې وکتل نو په هر څه پوه شو او ورته مالومه شوه چې پاچا یې په وژلو امر کړی دی. چل یې جوړ کړ، په منډه ولاړ د پاچا زوی یې سخت وچیچه او پرې یې ښوده چې لټ په لټ اوښته را اوښته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې پاچا له خپله زویه خبر شو نو په سترګو یې توره شپه شوه او پردېس یې هېر شو خلک یې طبیبانو او پاړوګرو پسې ولېږل.

پاړوګرو تاویزونه څکاکونه او دمونه وکړل خو څه فایده یې ونه کړله طبیبان یې هم له دوا څخه عاجز شول. ټول ښار د پاچا تر ماڼۍ را تاو و، په انتظار کې و چې څه به کېږي.

د مار یوه پېرۍ ملګرې وه چې یو پر بل سره ډېر ګران او قدرمن وو او یو د بل په خدمت کې ډېر په اخلاص وو. نو مار پېرۍ ته ورغی او کیسه یې ورته تر سره کړه نو پېرۍ را والوته او د پاچا د زوي په مخکې ودرېدله او ځان یې ورته ښکاره کړ. داسې چې بل چانه لیدله او نه یې ددې آواز اورېده، د پاچا زوی ته یې په ټیټ اواز وویل:

– ستا دوا د هغه بندي په وس کې ده چې ستا پلار یې بې ګناه په وژلو امر کړی او متهم کړی یې دی نو که غواړې چې روغ شې پلار ته دې ووایه چې هغه درته راولي او له بنده یې خلاص کړي.

کله چې د پاچا زوی دا خبره واورېدله نو خبرې یې وکړلې او چیغه یې کړه. دی چې مخکې تر دې چې بې هوښه پروت و، پلار یې خوښ شو، په مخکې یې ودرېده او هیله یې ورته پیدا شوه.

زوی یې ورته وویل:

– پلاره! زما علاج د هغه پردیسي بندي په لاس کې دی چې په ظلم دې بندي کړی دی.

نور یې یوه خبره هم ونه کړه او بیا چپ شو.

مار بند ته خپل ملګری ته ورغی او د ځان سره یې د خپلو زهرو دوا – د یوې ونې پاڼې - وروړلې، پوره یې له کیسې څخه خبر کړ چې پېرۍ څه وکړل او ورته یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– اوس دې خپل زرګر ملګرى وليده چې څه خير او اميد دې په کې و؟ مورې درته نه وو ويلي چې دا ډېر خبيث او بد ذاته دى ښه نه پېژني د ښو بدل په بدو ورګرځوي؟

نو پردېسي – په داسې حال کې چې خجل او شرمنده وو – ځواب ورکړ

– ګرانه ملګريه ډېر تشکر که زما ښه پر انسان خوشې ولاړل خو تا او ستا ملګرو، بيزو او ځناور کلک ساتلي دي او درباندې مالوم دي.

مار ورته وويل:

– ته پر ما حق لرې ځکه چې لومړى تا راسره ښه کړي دي او زه پرتا د تشکر کولو حق نه لرم. اوس به پوليس راشي او تا به د پاچا ماڼۍ ته بوځي دا پاڼې درسره واخله او جوش يې کړه د پاچا په زوى يې وڅښوه روغ به شي.

مار لا خپله خبره تر سره کړې نه وه مشر وزير سره له نورو مشرانو او لويانو را ورسېده او په ګاډۍ کې يې پردېس د پاچا ماڼۍ ته سپور بوته.

کله چې پاچا ته ورسېده نو پاچا يې ښه هر کلى وکړ او د زوى دمول يې ترې وغوښتل پردېس وويل: باداره زه په دم او تاويزونو نه پوهېږم او نه وربانـدې عيقـده او باور لرم چې دا به څه فايده او ګټه لري. بله دوا ده را سره چې د ده شفا او علاج دى. له جيب نه يې پاڼې را ووېستلې، يو لوښى او اوبه يې ترې وغوښتلې پاڼې يې په اوبو کې وايشولې او د پاچا زوى ته يې ورڅښولې.

د پاچا زوى چې لومړى پياله وڅښله نو په پښو ودرېده او داسې ښکارېده چې هيڅ ضرر ورته نه وي رسېدلى. خلک او طبيبان او پاړوګر ورته هک پک شول.

پاچا خپل زوى په غېږ کې ونيوه. ښکلاوه يې او د خوښۍ اوښکو يې سترګې ډکې کړې وې، د ډولونو او سورنيو آوازونه پورته شول، سازونه او تماشې بنا شوې او د شاهزادګۍ د مرګ غم په خپله مخه ولاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې پاچا د خپل زوی په روغتيا ډاډه شو نو پردېسي ته يې وويل:

– کيسه څرنګه وه ما پر حقيقت پوه کړه.

نو پرديسي ورته ټوله کيسه وکړه: له کوهي نه د زرګر لـه راايسـتلو د زرګـر تـر مکر او ټګۍ پورې او بيا د غله په توګه پاچا ته ورښودل، تر څو چې پاچـا تـرې خـوښ شي اګر که د هغه چا مرګ په کې وي چې ده سره يې ښه کړي وي.

کله چې پاچا دا کيسه واورېدله هک پک شو، د پرديسي ډېر احترام يـې وکـړ او عذر يې وغوښت او تشکر يې ورته ووايه.

بيا پاچا خپل وزيران را وغوښتل او د زرګر خبيث او پليت په باره کې يې ورسـره مشوره او مرکه وکړه نو يوه وويل:

– ښه داده چې دا ټګمار زرګر په زولنو کې کلک وتړل شي او بيا په کوڅو کـې وګرځول شي او ډنډورچي دې دا آواز کوي چې: دا هغه لئيم خسيس او بـد ذات سـړی دی چې د ښو پر ځای يې بد وکړل. بيا دې ووژل شي او په هغه ځای کـې دې پـه دار شي په کوم ځای کې چې پردېس په دار کېده.

دوهم وزير وويل:

دا عذاب اسان دی ځکه چې ژر به مړ شي او له عذابه بـه خـلاص شـي ده تـه بايد اوږد عذاب ورکول شي. نو ښه داده چې په کوڅو کې دې وګرځول شي او بيـا دې په هغه کوهي کې ورواچول شي چې پردېسـي تـرې را ايسـتلی و او پـر هغـه کـوهي باندې دې يوه لويه بنا جوړه شي او ورباندې دې وليکل شي چـې «دلتـه هغـه انسـان بندي دی چې د بيزي ځناور او مار څخـه هـم بـد او شـري دی، ښـو د دې حېوانـاتو سترګې ونيولې او د ده سترګو ته ښه ونه درېدل او هغه چا سره يې بـد وکـړل چـې ده سره يې ښه کړې وو».

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې پاچا دا خبره واورېدله خوښه یې شوله او په یوه اواز یې وویل دا ده جزا د خاینانو او ټګمارانو.

کله چې ببدپای کیسه تر سره کړه نو ویې ویل: دا د هغه چا مثـال دی چـې د ښو کولو ځای نه پېژني.

دابشلیم پاچا وویل: ښه او حقه خبره دې وکړه ای فیلسـوفه او حکیمـه. انسـان کله کله سره له عقله او پوهې هم بدو ته مخ اړوي او بد کوي تر څو چې له ډېرو تیتـو حیواناتو نه هم ځان ټیټ او کم ښکاره کړي.

د نوادرخت خلکو به چې هر کله دا کیسه لوستله او یا به یې اورېدله دې کوهي ته به ورتلل چې په خپلو سترګو د خاینانو او ټګانو جزا وګوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلار، بیلار او ایران دخت

دابشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

– په کومو صفتونو یو پاچا کولای شي چې خپل مملکت وساتي چې ضایع نه شي؟!

بیدپای وویل: ښه پوښتنه دې وکړه که څوک غواړي چې خپل مملکت وساتي نو ډېرو صفتونو ته اړ دی چې هغو څخه یو شجاعت او زړورتیا، بل کرم، بل مروت او بل حلم دی، خو حلم په دې ټولو صفاتو کې ښه صفت دی او ګڼه یې ډېره او د مملکت د ټینګولو لوی او مهم عامل دی، ځکه که پاچا حلیم او زغمونکی نه وي نو ظلم ډېر کوي او چې ظلم ډېر شي نو مملکت ورانېږي او له منځه ځي. کله کله پاچا په غضب کېږي او ناوړه امرونه کوي که عملي شي نو ډېر ضررونه لري نو چې حلم او زغم لري بېرته خپل حال ته راځي، خپل امر لغوه کوي او له ظلم او شر نه ځان ژغوري.

دابشلیم وویل: په دې خبره یو مثال راوړه چې ښه پوه شم او خبره راته جوته او ښکاره شي.

بیدپای وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هند په یو ولایت کې یو پاچا و چې سلار نومېده او یو یې وزیر و چې بیلار نومېده او ډېر ښه او عالم سړی و.

ددې پاچا او برهمنانو په منځ کې خلاف او دښمني پېښه شوې وه، ځکه چې برهمنان له دې کبله چې دینداران وو نو د خلکو ورته ډېره توجه او پام لرنه وه او د دوی به یې ډېر احترام او مننه کوله.

سلار پاچا له دوی نه ډارېده چې پاچاهي به ترې ونیسي نو د دوي د وژلو او ځان خلاصولو فکر یې وکړ. ډېر یې ترې ووژل او ډېر ترې په غرونو او غارونو کې پټ شول او وتښتېدل. پرته له څو تنو نه چې ځان یې ده ته وسپاره او ذلت یې قبول کړ نور ټول وتښتېدل.

شپې، ورځې، میاشتې، کلونه تېر شول او پاچا یواځې د خپل وزیر په مرسته خپل مملکت اداره کوله.

یوه شپه پاچا یو اوږد خوب ولیده او په ډېر ډار له خوبه را بېدار شو. په خوب کې ګوري چې په یو لوړ سپین غره باندې دی او په مخکې یې دوه ماهیان پر لکۍ ولاړ دي، دوه بتې یې د شا له خوا را والوتلې او په مخکې یې ولوېدلې، او یو مار له ځمکې څخه راوواته او د پاچا په چپه پښه راخاته. خپل ځان یې په وینو کې لېت پېت ولیده او یوه د اور ټوټه یې پر سر راولوېدله او یو مرغه له هوا راغی او پر سر یې را ښکته شو او دده سر یې په ټونګه وواهه.

دې خوب ته هک پک پاتې شو او په تعبیر او مانا یې هېڅ پوه نه شو. د برهمنانو زړه دښمني او میرځی یې له یاده وتلې وه. د دوي مشر یې را وغوښته چې د خوب تعبیر ورته ووایي او زړه یې په آرام شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کله يې چې د برهمنانو مشــر او د ده معاونـان راوغوښـتل او د خپـل خـوب کیسه يې ورته وکړه. نو دوی سره په خپل منځ کې یو بل ته وکتل بیـا مشـر بـرهمن وویل:

– دا خو یو عجیب خوب دی نو موږ ته اووه ورځې مهلت راکړه چـې تـر څـو د دې د تعبیر او تفسیر پسې کتابونه او نجوم وګورو او ښه مانا يې پیدا کړو.

نو اجازه يې ترې واخیستله او ولاړل. کله چې یو پټ او ګوښه ځای تـه ورغلـل چې څوک يې په دې ځای کې په سِر نه خبرېدل نو مشر يې وویل:

– اوس نو د کسات اخستلو ښه موقع په لاس راغله، تاسو خو په خپله پـوهېږئ چې دې ظالم له موږ نه دولس زره خلک بې ګناه او بـې خطـا ووژل او کـه مـوږ اوس فکر په ځای کړو نو کولای شو چې خپل او د خپلو ملګرو انتقام ترې واخلو.

نو ټولو وویل:

– اوس نو څه غواړې چې څه وکړو؟ ته زموږ مشر يې او ته چې څه وایـې مـوږ يې منو او کوو يې.

برهمن وویل:

زه وایم چې ښه يې وډاروو او ورته ووایو چې کـه زمـوږ پـه خولـه نـه شـو نـو پاچاهي او هر څه به ترې ولاړ شي. او کله مو چې وډار کړ او د خوب عواقب مـو ورتـه وخیم وښودل، نو ورته به ووایو چې ایران دخت او زامـن یـې، زلمـي او زمـري، بـیلار وزیر، سپین فیل، تېز اس، تېره توره يې او کباریون حکم موږ ته په ګوتو راکړی.

که راڅخه پوښته يې وکړه چې څه يې کوئ نو ورته به ووایو:

– وژنو يې او د وینو څخه يې یو ډنډ ډکوو او تا پکې لمبوو، تر څو چـې تـه هـم له خطره خلاص شې او پاچاهي دې هم په ځای پاتې شي نجوم خو داسې وایـي نـور

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو ستا خوښه او که دا کار مو وکړ نو بیا پاچا ضعیف کېږي او څه یې له لاسه نه کېږي نو بیا کار اسان دی او له پاچاهۍ څخه به یې وباسو او تخت به یې ونیسو.

وروسته له اوو ورځو څخه براهمه بېرته راغلل چې ځانونه یې ډېر خپه او غمجن ښکاره کول او افسوس یې کاوه، چې پاچا ولیدل چې خپه او غمجن غوندې ښکاري نو لا ډېر وډارېده او د براهمه و مشر ته یې وویل:

– وایه کنه، نجوم او کتابونو زما د خوب په تعبیر کې څه ویلي دي؟

خو د برهمنانو مشر سر ځوړند واچاوه او په ژړا شو او نورو برهمنانو هم په همدې ډول ځان حزین او غمناک ښکاره کاوه.

نو د پاچا نوره ویره او ډار هم زیات شو او ویې ویل:

– زما خو دې نور له ډاره زړه وچاوه څرنګه چوپ او ځوړند سر ناست یې؟ په نجوم کې دې څه ولیدل. ته بې غمه اوسه، زه تا ته امان درکوم خو ووایه چې کیسه څرنګه ده؟

د برهمنانو مشر سر را پورته کړ، سترګې یې د درواغو په اوښکو ډکې وې ویې ویل:

– ته به له دې خطر او غم نه هلته خلاص شې چې ډېر ګران شیان له لاسه ورکړې لکه ایراندخت، ځامن دې زلمی او زمری، سپین فیل ، تېز اس، بیلار وزیر، توره، او کباریون حکیم.

پاچا چې دا خبره واورېدله نو بې سده پر ځمکه ولویده، برهمنانو سره یو تر بله وکتل او بیا یې دده علاج وکړ تر څو چې په سد شو. د برهمنانو مشر ورته وویل.

– اې باداره جار دې شم، په مملکت کې هر شی له پاچا څخه ځار دی، مور، زمور اولادونه ، وزیران مشران، ښځې، نر، واړه، لوي، مال او شتمني ټول له تا قربان دي نو ولې دومره خپه کېږې او غم کوې؟ تاته چې څه مقرر شوي وي له هغه به دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک وژغوري؟ موږ ته نجوم په دې خبره خبر راکړی دغو کسانو تـه خـو بـه دا افـت ورسېږي خو دايې هم وويل: چې که صبر او حوصـله دې وکـړه لـه دوی نـه بـه ښـه عوض او بدل درکړل شي.

سلار پاچا چې دا خبره واورېدله نو ويې ويل:

– تاسو لاړ شئ اوس، او ما پرېږدئ يواځې چې زه هم څه فکر په کې وکړم.

په غم يې ژوند تېراوه چا سره يې خبـرې نـه کـولې نـه يـې خـوراک و او نـه څښاک.

بيلار وزير چې کله پاچا په دې غم او حزن کې وليده او له پاچا نه په خپلـه پـه پوښتنه قادر نه و نو ايران دخت ته ورغی او ورته يې وويل:

– ګرانې باداري، له کومه وخته چې زه د پاچا په خدمت کې داخل شوی يم نـو بې زما له مشورې او مصلحته يې کوم کار نـه کـاوه. اوس غمجـن مـالومېږي او خپـه دی، ماته د خپل غم د سبب په باره کې څه نه وايي او رانه پټوي يې. زه ګورم چې پـه دې وختونو کې د برهمنانو سره پټپټونی کوي. وېرېږم چې دا برهمنان يې په کوم غـم ککړ نه کړي.

ايران دخت وويل:

– زه ترې خپه يم او نه غواړم چې اوس ورشم.

بيلار وويل:

– پاچا په داسې حال دی چې ته بايد له خپل قهر او غضب نه تېره شې او کينه دې پرېږدې ځکه بل څوک خو ورتلای نه شي او تـرې د ده د حـزن او غـم د سـبب پوښتنه نه شي کولی. او ما ترې دا هم اورېدلي چې ويل يې: «کله چې پـر مـا غـم زور وکړي نو چې ايران دخت وګورم نو غم مې ورک شي او خوشاله شم.» نو پاڅـه ورشـه او د غم د سبب پوښتنه ترې وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایران دخت ورغله او د تخت سره یې کښېناستله ورته نرمه نرمه کېده، موسکۍ شوه او ورته یې وویل:

– ګرانه ولې دومره په غم او غصه کې یې؟ څه دې اورېدلي دي؟ لـه کلـه نـه چې برهمنانو سره دې خلوت کړی خپه ښکارې، دا ولې؟

پاچا ځواب ور نه کړ.

ایران دخت ورته په عتاب وویل:

– اوس دومره درته سپکه شوم چې د خپلې پوښتنې د ځواب حق هم نـه لـرم؟ ښه پوه هغه دی چې د خپل غم د لیرې کولو چاره وکړي نه چې ورتـه کښـېني او پـه زړه یې تېروي.

پاچا وویل:

– هغه څه چې ته یې له ماڅخه پوښتې په هغه کې زما سـتا او د ټولـو دوسـتانو عزیزانو هلاکت دی. ځکه چې برهمنان وایـي چـې زه بایـد تـا او نـور پـه زړه پـورې دوستان ټول ووژنم، نو بیا به زما په ژوند کې څه خونـد وي؟ اوس وګـوره چـې زه پـه حقه په غم او حزن کې یم او که نه؟

ایران دخت چې دا خبره واورېدله نو وډاره شوه خو خپل ډار یې پټ کړ او بیا یې وویل:

– ګرانه موږ ټول له تا څخه ځار یو، نو زموږ پر وژلو مه خپه کېږه، زما پـر ځـای به بله ښه ښځه خدای درکړي خو ووایه چې څه دي؟ او خبره مه پټوه.

پاچا وویل:

– ګرانې ته له ماڅخه څه غواړې؟

ایران دخت وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– پر برهمنانو له نن وروسته اعتماد او باور مه کوه او په خپلو کارونو کې ورسره مشوره او مصلحت مه کوه ځکه چې دوي ستا دښمنان دي، دولس زره دې په کې وژلي دي نو ته دا ګومان مه کوه چې دوی دې ګوندي دښمنان نه دي، دوی په خپلو اسرارو مه خبروه، دوی غواړي چې تا او دوستان دې په قتل ورسوي.

له کباريون نه ولې پوښتنه نه کوې؟ او چې کباريون ستا د خوب له تعبير څخه عاجز شي نو ته ووايه بل به څوک وي چې دا کار وکړای شي. نو ورشه کباريون ته اود خوب تعبير ترې وغواړه. کېدای شي چې هغه څه درته ووايي چې ستا خوښې په کې وي.

سلار پاچا کباريون ته ورغی کله چې دده کور ته چې د غره پر سر و ورسېده کباريون يې ښه هر کلی وکړ. بيا نو پاچا خپل خوب او د برهمنانو تعبير ووايه نو کباريون د دوی دې تفسير او تعبير ته هک پک شو او پاچا ته يې هغه څه وويل چې ايران دخت ورته ويلي و ورته يې وويل:

– ددوی دښمني دې هېره شوه او خپل اسرار دې دوی ته وويل: دوی غواړي چې خپل کسات درڅخه واخلي دا خوب دې ډېر خير دی چې درته به ژر ورسېږي. د وطنونو پاچاهان به درته ښې ښې تحفې او پېشکشونه را واستوي، دوه دانې به بې مثاله ياقوت وي، يو به سپين فيل وي، يوه به غوڅوونکې توره وي، دوه به داسې اسونه وي چې په نړۍ کې به ساری نه لري، يوه به بې جوړې وربښمينه سره جامه وي چې تياره به رڼوي او يو به د سرو او ياقوتو تاج وي.

او هغه مرغه دې چې ليدلی دی چې ستا پر سر يې ټونګې وهلې د هغه تعبير درته اوس نه وايم، خو دومره پوه شه چې ضرر درته پکې نشته. يوه اونۍ وروسته به درته دا ټول شيان راشي نور نو بې غمه اوسه او چرت مه خرابوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه کباریون چې ویلي اوه ورځې لا تېرې نه وې چې د وطنونو د پاچاهانو د هدیو او تحفو زیري را ورسېدل او استازي یې یو د بل پسې راغلل چې استازي به هدیه راوړه د پاچا تعجب به د کباریون علم او حکمت ته زیات شو او خوشاله به شو او و به یې ویل:

– که مې د برهمنانو په خوله عمل کړی وای نو دوستان به مې هم هلاک کړي وای او ورپسې به زه هم هلاک شوی وای نو هوښیار ته په کار دي چې د مخلصو دوستانو سره مشوره وکړي او ددښمنانو له مشورې او مصلحت څخه ځان وژغوري، او ما هم د ایران دخت سره مشوره وکړه او دا دی راته ښه شوه.

بیا پاچا بیلار ته وکتل او ورته یې وویل:

تاج، جامه او هدایا درسره را واخله او حرم ته راځه!

کله چې کورته ورسېدل دا ټول شیان یې ایران دخت ته کېښودل او ورته یې وویل:

ګرانې ایران دخت زه خو ستا په مشوره او سلا له بلا خلاص شوم او د ښې ورځې خاوند شوم، نو اوس ته حق لرې چې په دغو شیانو کې هر څه ستا خوښ وي وایې خله.

نو د ایران دخت تاج خوښ شو، پر سر یې کېښود او د پاچا یو ښکلې وینځه وه او جامه یې هغې ته ورکړه چې دا وینځه بزم افروز نومېده او پر پاچا ډېره ګرانه وه نو وینځې چې دا جامه واغوستله ډېره پرې ښکلې ښکارېدله نو پاچا ایران دخت ته وویل: چې سهوه دې وکړه که دې جامه خوښه کړې وای درته ښه وه. ایران دخت چې د پاچا خبره واورېدله نو قهر ورغی د بنتوب تاو و د شرابو ګیلاس یې پورته کړ او پاچا پر سر باندې یې وویشته نو شراب یې پر مخ او جامو را وبهېدل.

پاچا ډېر په قهر شو او بیلار ته یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ودې لیدل چې دې ناپوهې څومره سپک را ته وکتل او حال دا چې زه د عالم پاچا یم؟ ویې نیسه او ویې وژنه، او پام کوه چې زما له امر څخه مخالفت ونه کړی. که دې مخالفت وکړ نو جزا دې مرګ دی.

بېلار ایران دخت راوویستله او په زړه کې یې وویل:

پاچا خو ایران دخت ته قهر شو او د دې په وژلو یې راته امر وکړ خو زه یې نه وژنم تر څو چې د پاچا غضب او قهر کښېني نو که بیا هم هغسې په خپل امر ټینګ و نو بیا به یې ووژنم او که پښېمان شوی و نو ایران دخت به بېرته روغه رمټه ورولم. ځکه چې ایران دخت خو د وژلو ښځه نه ده، ښه فکر لري، د پاخه تدبیر خاونده ده، د ښه خوی صاحبه ده که دا مړه شي نو پاچا بیا بله داسې ښځه نه شي پیدا کولای او په خپل ژوند به هم له دې وروسته خوښ نه شي.

وزیر ایران دخت خپل کور ته بوتلله او پټه یې وساتله او د پام لرنې امر یې ددې وکړ.

وزیر بیلار څه ګړۍ ایسار شو چې د پاچا قهر غلی شوی و نو ورته راغی او ورننواته کله چې پاچا وزیر ولیده نو ایران دخت او د هغې فضل او ښه خوی ورباد شول خو له وزیر څخه یې له شرمه پوښتنه هم نشوای کولای. وزیر د پاچا په زړه پوه شو او ورته یې وویل:

باداره، غواړې چې یوه ښکلې کیسه درته وکړم؟

پاچا وویل:

هو، غواړم چې د ډاډینې کیسې واورم.

نو بیلار وویل:

دوه کوترو، چې یو نر او بله ښځه وه، په یو دېوال کې ځاله جوړه کړه او له غنمو یې ډکه کړه نو نر او ښځې سره سلا وکړه چې تر څو چې پر ځمکه دانې پیدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي دابه نه خوري څه موده نر چېرته تللی و، اوړی و او دانې وچې شوې او ووړې شوې وې لږې ښکارېدلې. چې نر بېرته راغی نو دانې یې له نظره لږې راغلې او ښځې ته یې وویل چې ما او تا خو ویلي وو چې دا دانې به نه خورو نو دا دې ولې خوړلي دي؟ هغې ورته قسمونه وخوړل چې ما نه دي خوړلې او یوه دانه مې هم تړې کنډوه کړې نه ده عذر یې کاوه او ورته یې ژړل خو ده د دې پر قسمونو باور ونه کړ او تر ټونګو لاندې یې ونیوله تر څو چې مړه شوه.

کله چې ژمی راغی او بارانونه شروع شول، دانې لمدې شولې او بېرته هغومره شوې لکه چې وې. نو چې نر دانې ولیدلې نو ډېره پښېماني یې وکړه اود خپلې ښځې اخلاص او صداقت ور یاد شو نو خواته یې روغی او ورته یې وویل:

زه بې له تا دانې څه کړم. او چې ته نه یې زما به څه ژوند وي، او بې ګناه او خطا مې دربانديې ظلم وکړ او ومې وژلې.

بیا یې له خوراک او څښاک نه لاس واخیسته تر څو چې د هغې په خوا کې مړ شو.

پاچا چې دا کیسه واورېدله نو پوه شو چې د وزیر مطلب په دې کیسه کې څه دی نو ورته یې وویل:

– ما خو د ایران دخت د قتل امر پر تا وکړ او زه خو په غضب وم نو تا ولې ددې په وژلو تادي وکړه؟

بیلار ورته وویل:

– د پاچاهانو امرونه باید ژر جاري کړلای شي او بله دا چې تا راته وویل چې که زما له امر نه دې مخالفت وکړ نو سر به دې پرېکړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچا هیله درلوده چې ګوندې بیلار به دده له امر نه مخالفت کړی وي خوچې د بیلار خبره یې واورېدله چې ایران دخت یې وژلی ده نو خپه شو او نـژدې و چې لـه تخت نه پر ځمکه رالوېدلی وای.

کله چې بیلار ولیده چې د پاچا حال د ایران دخت پسې ویجاړ دی نو ورته یې وویل:

– زېری مې درباندې ایران دخت ژوندۍ ده!

پاچا ډېر خوشاله شو او وزیر ته یې وویل:

– زما پر تا عقیده وه چې زما له امر نه به د ایران دخت پـه وژلـو کـې مخالفت وکړې ځکه چې ته پوهېدلی چې زه څومره مینه له دې سره لـرم او دې چـې وکـړل هغه هم د بنې له غېرته وو او زما بې احترامي یې په زړه کـې نـه وه سـربېره پـردې د دې په فکر او تدبیر د برهمنانو له غدارۍ او ټګۍ نه هم خلاص شولو. اوس نو ستا پـر ما ډېر حق دی چې ایران دخت دې ژوندۍ ساتلې او د هر ډول احسان او ښـو وړ یـې. اوس نو مهرباني وکړه او ایران دخت راوله بیلار په خوشالۍ ایران دخـت تـه راغـی او ورته یې وویل:

– زېری مې درباندې پاچا ستا د وژلو په امـر پښـېمانه شـوی دی او عفـوه یـې درته وکړه. نو پاڅه او ښکلې جامې، ګاڼې واغونده او ورشه د خپلې بې ادبۍ عـذر ورتـه وکړه او خوشاله یې کړه.

ایران دخت دستي پاڅېدله او څه چې وزیر ویلي وو هغه یې وکـړل او پاچـا تـه ورغله ځمکه یې ورته ښکل کړه او ورته یې وویل:

– ما خو ډېره ګناه وکړه که دې وژلې وای نو ته خو په حقه وې اوس دې چـې وبخښلم او له ناپوهۍ څخه مې تېر شولې نو زه هم وعده درکوم چې بیا به داسـې بـې ادبي نه کوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا یې بیلار ته مخ ورواړاوه او ویې ویل:

– د پاچا په اجازه د بیلار تشکر هم کوم چې زه یې ونه وژلم او په خپل علـم او پوهه یې د بیا ژوند مېرمن کړم.

پاچا یې عذر قبول کړ او په ژوندانه یې ډېر خوښ شو او بیلار ته یې وویل:

– د ایران دخت له کبله د زړه له کومي تشکر درته وړاندې کوم، ځکـه چـې تـا مړه ژوندۍ کړه. نور زما د هرڅه واک ستا دی.

بیلار وویل:

– ایران دخت دې در پېرزو او در باندې زړه شي او د دې مینـه او اخـلاص دې روزي شه. زه د تشکر او ثنا وړ نه یم ځکه چې زه خو ستا خادم او مریي یم، او زمـا کـا رهمدا دی چې ته رانه خوښ او راضي اوسې او بس. خو یو شی درنـه غـواړم، هغـه دا چې د غضب په وخت کې به بیا امر نه صادروې چې بیا پرې پښېماني ونه کـړی چـې بیا به وار تېر وي او څه به په لاس نه درځي.

پاچا وویل:

– دا خو دې ډېره ښه ګټوره خبره وکړه او بیا به بې د پوهو دوستانو له جرګې او مرکې د کوم امر په حصه کې امر نه کوم.

بیا نو پاچا د برهمنانو واک بېلار ته ورکړ، بـیلار لـه وطنـه وشـړل نـور پاچـا او رعیت سره په ښه ژوند بوخت شول.

که چې دابشلیم دا کیسه واورېدله نو ویې ویل:

چې رښتیا دې وویل چې پاچا له نورو څخه زغم او حلم ته ډېره اړه لري.

بیدپای وویل: همدارنګه هر مشر په خپلو کارونو کې حلم او زغـم تـه اړ دی او چاره نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیخ ګیدړ

دابشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

کله کله پاچا یو چاته په قهر شي او له خپله مجلسه یې وشړي بیا چې ورته مالومه هم شي چې دا سړی پاک او بې ګناه دی بیا هم عفوه ورته نه کوي او بیا یې په هغه خپله لومړۍ منزله نه مقرروي.

بیدپای چې دا خبره واورېدله نو ویې ویل:

رښتیا دې وویل: پاچاهانو ته ګرانه ښکاري چې پر یو کار یې امر وکړ او بیا ترې بېرته رجوع وکړي که څه هم په خطا وي. دوی په دې خطا فکرونو او امرونو هم ځان سره بد کوي هم وطن او هم رعیت سره او د پاچا په نژدیکانو او غښانو کې داسې سړي چې هوښیار او مخلص وي ډېر کم پیدا کېږي نو که کله داسې یو مخلص ته په قهر شو لازمه ده چې ډېر ژر ورته عفوه وکړي او ترې تېر شي، او د ده د پوهې په مرسته ډېرې ګټې او ښې ځانته واړوي لکه زمری چې د شېخ ګیدړ له ګناه تېر شو او ښښنه یې ورته وکړه.

دابشلیم پاچا وویل:

د زمري او شېخ ګیدړ په منځ کې څه پېښه شوې وه؟

بیدپای وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو ګیدړ و چې په یو ځنګل کې چې د نویو مرغانو او نورو حېواناتو ښکار په کې ډېر و او استوګنه درلودله نور ګیدړان، سورلنډیان او لېوان او وحوش هم په کې وو دا ګیدړ شیخ و او د نورو ځناورو په څېر یې د حېواناتو ښکار نه کاوه نه یې غوښه خوړله او نه یې وینه څښله یوازې واښه او له ونو څخه رالوېدلې مېوې یې خوړلې او بس:

تل به یې عبادت کاوه او پرته د دوستانو له لیدو د ، د ناروغانو له پوښتنې او عیادت بل کار ته نه راواته.

کله چې نورو ګیدړانو، سورلنډیانو او لېوانو ولیدل چې ده پر ځان د مرغانو او حېواناتو غوښه حرامه کړه او نه یې ښکار کوي، نه غواړي چې ظلم وکړي نو ورته راغلل او ورته یې وویل:

– ای ګیدړه ته پر ځان ظلم کوې چې ښکار او غوښې دې پر ځان حرامې کړې دي اخر به له لوږې مړ شې دا مرغان او ډېر حېوانات خو خدای زموږ له پاره پېدا کړي دي.

شیخ ګیدړ ځواب ورکړ:

– دا چا ویلي دي چې دا حېوانات زموږ له پاره پیداشوي دي او چا ویلي دي چې ددې حېواناتو او مرغانو غوښې موږ او زموږ د اولادو له پاره روا دي؟ نه، داسې نه ده، موږ په خپل زور او قوت غولېدلي یو او هر ظلم او تېری مو ځان ته روا ګڼلی دی او په ناحقه د حېواناتو او مرغانو غوښې خورو.

په داسې حال کې چې دوی ورپورې خندل ورته یې وویل:

– ځان وږی کوې او ښه خوراکونه په ځان حراموې خو سره له دې هم موږ سره په ظلم کې شریک یې ځکه چې ته موږ سره یوځای اوسېږې او هغه څه ظلم او تېری چې موږ کوو ته یې په خپلو سترګو ګورې نو څه چې پر موږ راځي پر تا هم راتلونکي دي نو په دنیا وږی او په اخرت کې به په عذاب وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی په خپل عزم ټینګ و او دوی ته یې وویل:

– دا چا ویلي چې زه تاسو سره اوسم نو ستاسو په عذابونو به هم اخته کېږم؟ زه جسماً تاسو سره یم او په روح ستاسو له ظلمونو او تعداګانو نه بېزاره او بري یم. ستاسو په اعمالو راضي او خوښ نه یم.

نو کله چې دی یې ولیده چې زموږ خبرې پرې اغېزه نه لري نـو ورپـورې یـې وخندل او ترې ولاړل.

په ځنګل کې یو هوښیار زمری و چې د حېواناتو پاچـاهي یـې کولـه چـې ددې شیخ ګیدړ له زهد او صلاح څخه خبر شو نو راویې غوښته ښه نمانځنه یـې د ده وکـړه او څو ورځې یې له ځان سره پاتې کړ، تر څو چې د ده پـه ښـه والـي او سـپېڅلتوب او ایمانداری یې عقیده راغله نو ورته یې وویل:

– اې ګیدړه ته خـو پـوهېږې چـې زه ددې ځنګلـه پاچـا یـم او ډېـر یـاران او مرستیالان لرم چې په ډېره تادی مې هیلې تر سره کوي. خـو مـا چـې سـتا خـوی او خصلت ته وکتل خوښ مې شولې او غواړم چې ته زما له ډېرو را تېرو نژدیکـانو څخـه شې او زه غواړم چې پر دوي ټولو دې مشر کړم او مرتبه دې لوړه کړم.

نو شیخ ګیدړ ورته ورته په مخکې ودرېده احترام یې وکړ او ویې ویل:

– ډېر تشکر، ښه دې وویل، پاچاهان غواړي چې هغو خلکـو سـره ناسـته ولاړه ولري چې د دوی او مملکت په کې ګټه وي او له خپل فکر نه کـار واخلـي او پاچـا او مملکت ته کار وکړي خو که یو انسان ډیر را نژدې کړي چـې لـه کـار او عمـل سـره علاقه نه لري، که څه هم ډېر پوه او هوښیار وي، بیا هم په کې ګټه او فایده نـه شـته. زه چندان د پاچاهی په کار نه پوهېږم او په دې هم نه پوهېږم چې پاچا څرنګه له ځـان نه خوښ کړم، ډارېږم هسې نه چې داسې کار رانه ولاړ نـه شـي چـې سـتا د مـلال او خپګان سبب شي. په رعیت کې دې داسې خلک هم شته چې له ما څخه په کـار پـوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د قدرت خاوندان دي او ستا پر هیلو او رغباتو هم عالم دي او دوی ستا د قرب په تمه هم دي ځکه چې ستا قرب ډېره لویه سرلوړي ده. نو که ته له دوی نه یو تن خوښ کړې ښه به وي ځکه چې هم به ګټه درواړوي او هم به در څخه خوښ شي.

زمري وویل:

– زیار مه باسه چې له کاره وتښتې اوس رانه هیڅ خلاصېدلای نه شي د پاچا خدمت او کار په هر هوښیار او په هغه چې په رعیت کې وي واجب دی ځکه چې د پاچا کار یواځې د ده نه دی بلکهې دا د ټول مملکت او ولس خدمت او کار دی.

شیخ ګیدړ وویل:

– تا خو مهرباني وکړه خو د پاچا کار دوه ډوله خلک غواړي: فاجر، ظالم، خبیث چې ډېر حاجتونه او تمې لري او زیار باسي چې په هره لار وي خپل مطلب پوره کړي نو چې د پاچا نوکر شي خپلو مطلبونو ته هم رسېږي او په خپله چالاکی او حیلې له ناوړو پېښنو ځان هم خلاصولای شي. بل ناپوهه ساده سړی د پاچا کار ته زړه ښه کوي چې وړاندې فکر نه شي کولای او دا ډول سړی ضرور په غم ککړېږي او په شر کې لوېږي. هوښیار او پوه سړی د پاچا کار ته زړه نه ښه کوي ځکه که د پاچا په کار کې ولوېده نو بیا دپاچا دوستان او دښمنان دده غورځولو پسې هڅه کوي او ټول یې په ښکاره او پټه د ده بېخکنی پسې لوېږي. د پاچا دوستان خو ځکه د ده بده ورځ او تباهي غواړي چې کینه یې ورته راځي چې د پاچا په نظر کې ولې دومره قدر لري او له موږ نه ولې دومره ورتېر دی. او دښمنان یې ځکه ورسره حسد او جنګ کوي چې پوهېږي که دا سړی د پاچا مرستیال او معاون وي نو زموږ پر پاچا وسه نه کېږي او دده د پوهې په واسطه له موږ نه ځان ژغورلای شي او تل به پر موږ برلاسی وي. نو چې دوستان او دښمنان د چا په لوېدلو او بدبختی پسې شول نو بیا له ضرر او هلاکت څخه ځان نه شي ژغورلای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې زمري له ګیدړ نه دا خبرې واورېدلې نو پوهې ته یې هک پک شو او دده کومک او مرستې ته یې هیله پیدا شوله نو ورته یې وویل:

– اې هوښیاره ګیدړه زه ستا په خبره پوه شوم او په دې هم پوه شوم چې ته ولې ډارېږې چې زما اتباع به درته چل جوړ کړي او تا به له مانه لیرې کړي او وبه دې وژني خو ډاډه اوسه او زړه را پورې وتړه تر څو چې ژوندی یم نو د چا پر تا باندې وس نه رسېږي چې ضرر درته ورسوي او تا خپه کړي.

ګیدړ وویل:

– ماته خو دا ښه ښکاري چې ما پرېږدې چې په خپله خوښه آزاد وګرځم او غم مې نه وي او خپل ساعت په وښو او اوبو تېروم، ځکه د پاچا نژدیکانو تـه چـې پـه یـوه ګړۍ کې کوم مصیبت او ضررونه متوجه وي د آزاد ژوند درست عمر سره برابر نـه دی او ارام لږ ژوند له ډېر ناآرامه ژوند څخه ښه دی.

زمري وویل:

– هېڅ مه ډارېږه دا نه منم چې رانه خلاص شې او وتښتې نـو ضـرور بـه کـار کوې او دستي به په خپل کار شروع کوې.

کله چې ګیدړ ولیده چې اوس خلاصېدلای نه شي نو ویې ویل:

– اوس مې نو چې خوشي نه پرېږدي او ضرور را باندې کار کوي نو زه هـم لـه تانه یوشې غواړم

کله چې زمری پوه شو چې د ګیدړ خوښه خو راغله نو ډېـر خـوښ شـو او ویـې ویل:

– اې ګیدړه څه غواړې؟ هر څه چې غواړې تیار دي. غواړه هر څه چې غواړې.

ګیدړ وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– زه غواړم چې زما له کار سره تړلي امر کې به تادي نه کوې. زه پـوهېږم چـې څوک چې له مانه په رتبه کې جګ دي هغوی به په یو چل له دې جهته چـې د دوی ځای ونه نیسم زما خرابي او بربادي غواړي او هغه چې رانـه ټیـټ دي د دې لـه پـاره چې زما ځای ونیسي زما د تباهۍ پسې ګرځي او شاید چې ته به د دوی خبرې زمـا پـه حق کې واورې او له ما به دې خوا خوا بده شي. نو کله دې چې دا واورېدل نـو ډېـر ژر دا خبرې مه منه او پر ما حکم مه کوه، لومړی تحقیق او پلټنه وکـړه چـې خبـره درتـه ښکاره شي نو که بیا مې درته خیانت ښکاره شو بیـا دې چـې څـه خوښـه وي هغـه را باندې وکړه او چې دا وعده دې را سـره وکـړه نـو زه بـه دربانـدې ډاډه شـم او خپـل اخلاص او کار به زیاتوم او په زړه، عقل او جسم به دې مرسته او کومک کوم.

زمري په خوښۍ وویل:

– زما درسره وعده ده چې تادي به ستا په حق کې نه کوم او ته د خزانـې وزیـر شوې، ځکه چې ته ښه او د مالونو په ساتنه کې امانت کاری یې.

ګیدړ دا کار په اخلاص ونیوه او پر خزانو به یې پاملرنه کوله چې د ده د پاملرنې په سبب په خزانو کې زیاتوالی راغی او زیادت یې وکړ.

نو پاچا ته یې اخلاص ښکاره شو او ورته ګران شو، نور یې هم ځان تـه نـژدې کړ او د اعتماد وړ یې وګرځاوه او د پوره واک خاوند یې کړ.

کله چې د پاچا ملګرو او اتباعو د ده قدر او شان ولیـده ده سـره پـه کینـه کـې ولوېدل او غوښتل یې چې اوس په یو چل ترې د پاچا زړه تور کـړي او لـه ده نـه یـې کرکه او نفرت زیات کړي.

یو ځل ددوی یو ټولی ښکار ته ولاړ او یو ګوړا خر یې ښکار کړ چې تیار غوښـن او کم عمره و او هیڅ یې ترې کم نه کړ غونډ یې پاچا ته راووړ چې تر څو ځـان ورتـه اخلاصمند او مینه ناک وښیي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمري چې ددې خره غوښه وخوړله خوند يې ورکړ او لکه نور کله چې به يې د نورو ملګرو برخه کوله په دې غوښه کې يې ونه غوښتل چې ددوي برخه وکړي نو ګيدړ ته يې امر وکړ چې دا نوره غوښه کلکه وساته او سبا ته يې بيا د نورو خوراکونو سره راته راوړه.

چې شپه شوه نو يو له دغو حاسدانو څخه په پټه خزانې ته ورغی او دا نوره غوښه يې را پټه کړه او په پټه يې د ګيدړ په کور کې کېښودله چې هېڅوک ترې خبر نه شول.

سباته په وخت د زمري اتباعو د خپل چل او مکر د سرته رسولو له پاره زمري ته مړی راوړه نو کله چې خادم مړی راوړه زمري وکتل چې د ګوړا خر غوښه په کې نشته. نو په قهر شو او ويې ويل:

– د خره غوښه څه شوه او ولې ګيدړ په خپل کاله ځان سره ساتلې ده؟ خبر نه دی چې د مړی په منځ کې ماته ددې غوښې خوړل خوند راکوي؟

نو دوی دا موقع غنيمت وګڼله او يو يې د اخلاص ښکاره کولو له پاره پاچا ته وروړاندې شو او ويې ويل:

– موږ بايد پاچا په خبره خبر کړو اګر که ځينې نژديکان يې ورباندې خپه کېږي هم، ځکه له پاچا خبره پټول د پاچا او رعيت د خرابۍ سبب ګرځي. خبره دا ده چې د ګيدړ هغه غوښه په خپله خوښه شوې او خپل کورته يې وړې ده او ويلي يې دي چې د پاچا هم هغه بس ده چې پرون يې وخوړله.

بل وويل:

– ای وروره داسې به نه وي. چې ګيدړ په ناحقه په غم ککړ نه شي راځئ چې لومړی د خبرې پلټنه وکړو تر څو ظلم او تېری مو له لاسه ونه شي.

دريم وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– که یې ولټوئ نو د همده په کور کې به یې بیا مومئ ځکه چې دا ګیدړ خاین او غادر دی او ما ترې ډېر ځله داسې خیانتونه او ټګی لیدلي دي.

څلورم وویل:

– دا څه وایې؟ ګیدړ غوښه غلا کړې او کور ته یې وړې ده؟ که دا رښتیا وي خو له بد نه بده ده چې د خپل بادار سره دومره خیانت کوي.

پنځم وویل:

– که اجازه وي موږ به څوک ورولېږو چې د ګیدړ کور ولټوي چې ګیدړ داسې مخصوص جاسوسان لري نه چې چېرته یې بې ځایه نه کړي.

دوی د ګیدړ په حق کې داډول خبرې کولې چې تر څو یې زمرې په قهر کړ او امر یې وکړ چې ګیدړ راولئ.

ګیدړ راغی ده ترې د غوښې پوښتنه وکړه او ګیدړ وویل:

ما خو د غوښو خزانه دار ته د ساتلو له پاره ورکړه او ورته مې وویل چې سبا ته یې تاته حاضره کړي نو هغه څه کړه؟

زمري د غوښو خزانه دار راوغوښته هغه هم نټه وکړه چې ما له ګیدړ څخه هیڅ نه دي اخیستي ځکه چې دا خزانه دار هم ددې نورو سره په دې مشوره کې ګډ و.

زمری یو امین خوښ کړ او د ګیدړ کور ته یې د غوښې د لټولو له پاره ورواستاوه او ګیدړ یې په خپل مجلس کې پاتې کړ.

دا امین چې بېرته راغی نو همغه غوښه ورسره وه چې زمري ګیدړ ته ورکړې وه په مجلس کې یو لېوه و چې تر اوسه یې لا یوه خبره هم د ګیدړ په باره کې نه وه کړې او داسې مالومېده چې دی ناحقه خبره نه کوي. نو کله چې غوښه یې راوړه ده وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– اوس نو پاچا د ګیدړ په خیانت او فساد خبر شو اوس نو که پاچا د ده تـر ګنـاه تېر شي او عفوه ورته وکړي نو بیا به یې هېڅوک د چا په خیانت او غدر خبر نـه کـړي او د مملکت امور او کارونه به خراب شي.

دې لېوه وویل:

– د ده ګناه د بخښلو نه ده. له ګناه سره وړ عذاب او زجر ورکـړه چـې بـل وي چې بیا داسې خیانت او غدر ته زړه ښه نه کړي.

د زمري زړه ګیدړ ته له قهره پړسېدلی و، پولیس ته یې امر وکړ او بندیخانې ته یې داخل کړ.

کله یې چې ګیدړ بندې کړ نو دوی ټول ورباندې خوشاله شول، خـو د خبـرې د رښتیا کېدو ډار یې هم په زړه کې و او ویل یې نه چې خبره رښتیا شي دې خـلاص او موږ په بلا ککړ شو. نو یو بل ته یې سره وکتل او یوه وویل:

– محترمه پاچا ښه جزا دې ورکړه. اوس دې هم ورسره ښه وکړل که نـه نـو د وژلو وړ دی. ښه داده چې کوم جاسوس ورواستوې چې څه یې چـې درتـه پـه زړه دي هغه ترې واوري، که براات او پاکي یې ښکاره شوه عفوه به ورته وکړې او که جرم یې ښکاره شو او په زړه کې یې نور څه هم درته وي نو برسېره پر بند د نور عذاب وړ هـم دی.

پاچا دا خبره ومنله او د حال مالومولو له پاره یې سـورلنډی ورولېـږه چـې د زړه حال ترې واخلي.

سورلنډی چې ورغی ګوري چې ګیدړ په عبادت بوخت دی او دعـا کـوي چـې زمري ته یې پاکي ښکاره شي او له دې بلا څخه خلاص شي.

نو سورلنډی بېرته راغی چې زمري ته ووایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– ګیدړ درته ښېرې کوي او وايي: که له بنده خلاص شوم نو په داسې غم خـو به يې ککړ کړم چې نه يې سر خلاصېږي او نه پښې.

نو حاضرينو ځان په تعجب ښکاره کړ او يوه ووېل:

– اوس درته مالومه شوه ای باداراه چې دا مجرم او ګنهکار او د لوی عـذاب وړ دی. ځکه چې د ده وجود نو نور ستا او ستا د دوستانو لپـاره لـوی خطـر دی. او دا تېـر کارونه، چې هغه څه چې موږ خوړل او ده نه خوړل، هغه هم دده په خبث نفسي او پـه دې چې موږ يې بد راځو واضح او ښکاره دليل دی او ښه کلکه يې په زړه کې ده.

زمري چې فکر وکړ نو د دغو دليلونو د رد لپاره يې لار پېدا نه کـړه او بـاور يـې راغی چې نور يې نو د ګيدړ په ژوندي پرېښودلو کې خطر او ضـرر دی، نـو سمدسـتي يې د ده پر وژلو امر وکړ.

د زمري يوه هوښياره پوهه مور وه چې خبره شوه چې زمری پر ګيدړ د قتل امر صادر کړی دی نو خبر يې ورواستاوه چې د ګيدړ مرګ او قتل وځنډوي بيا زمـري تـه ورغله او زمري ته يې ووېل:

– زويکه په کومه ګناه دې پر ګيدړ د قتل امر کړی؟

نو زمري ورته ټوله کيسه تر سره کړه نو هغې ووېل:

– زويه په حکم کې دې تادي وکړه او څوک چې تادی کوي پښـېمانه کېـږي. که نور خلک په يو کار کې فکر کولو تـه اړ دي نـو پاچاهـان خـو لا اړ او محتـاج دي، ځکه چې هره غلطي اصلاح کېدای شي او د پاچاهانو غلطي هېڅ کله بيـا نـه اصـلاح کېږي او د دې ګيدړ رښتيا او اخلاص خو تا تجربه کړي او تر اوسـه يـې کـوم قصـور درته نه دی ښکاره شوی او دا هم ترې نه ده ليدل شوي چې دی غل او يا خـاين دی. بله دا ده چې د پاچاهانو اتباع يو د بل ضرر پسې ګرځي او چې وسه يې وشي نـو يـو د بل په وژلو او مرګ هم صرفه نه کوي. هوښيار عازم پاچا هغه دی چې خپـل ملګـری

(c) ketabton.com: The Digital Library

وپېژني او د دوي له نفسي احوالو څخه ځان خبر کړي. تا د هغه ګیدړ په وژلو حکم کړی چې پاکي او ښه والی یې درته په وارو وارو ښکاره شوی او هغه هم د یوې تهوتې غوښې په ګناه او جرم.

زمري ته لا مور په همدې نصیحتونو لګیا وه چې یو امین او مخلص سړی راغی او زمري ته یې وویل:

– نژدې وه چې لویه ګناه دې کړې وای!

زمري ورته وکتل او تعجب یې وکړ او ورته یې وویل.

– څرنګه؟ او کله؟

– کله دې چې د ګیدړ بې وزلي د مرګ حکم صادر کړ، او دی بې وزله له هغه تورنه پاک او بري دی او خوشي تور پرې لګول شوی دی.

زمري وویل:

– تاته یې کله پاکي او برائت ښکاره شو؟

ما چې کله دا ټول واورېده نو ورته په شک کې شوم نو په زړه کې مې وویل چې څرنګه ګیدړ غوښه پټوي او حال دا چې غوښه خوړل یې پر ځان حرام کړي دي؟ او که له خپله عادته اوښتی وي او زموږ په خبر ده هم د غوښو خوړلو ته رجوع کړې وي نو د پاچا په خزانه کې خو لمدې او وچې غوښې لږې نه دي چې ده د پاچا شخصي غوښه خوړله او ځان یې هلاکت کې غورځاوه غلا یې کوله په داسې حال کې چې د ښه فکر او عقل خاوند دی؟ نو دا خبره مې دروغ وګڼله، ولاړم دوی پسې شوم، د دوی حرکات او کارونه مې د سترګو لاندې ساتل تر څو چې خبره راته ښکاره شوه. له دوي نه مې واورېدل چې تا د ګیدړ په وژلو حکم وکړ چې یو او بل ته یې مبارکي ویله او د خپلو چلونو او ټګیو په کامیابۍ یې خوښي کوله.

د زمري مور چې دا خبره واورېدله نو خوشاله شوه او زمري ته یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– نژدې وو چې په ظلم دې بې ګناه ګیدړ وژلی وای اوس دغو خیانتکارو او ټګانو ته کلکه او وړ جزا ورکړه چې بیا داسې کار ته زړه ښه نه کړي.

زمري ددغو ټګانو په اعدام حکم وکړ او ګیدړ یې له بندیخانې څخه را ووېسته د خپلې خطا چې نژدې وه چې وژلی یې وای عذر ورته وکړ او د خپلو ټولو امورو او کارونو واک یې ورکړ او عزت یې نور هم لا پسې ډېر شو.

کله چې دابشلیم دا کیسه واورېدله نو ویې ویل:

– رښتیا، بېدپای چې د پاچاهانو ټینګار د یو خطا امر په اجرا کولو لوی خطر او ظلم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاهزاده او ملګري يې

دابشليم پاچا بيدپاى فيلسوف ته وويل:

– خلک په دې ژوند کې د برياليتوب په اسبابو کې سره مختلف دي. ځينې وايي چې برياليتوب چانس او بخت دى ځينې وايي چې په زيار او عمل دى. اى حکيمه ستا په دې کې څه رايه او فکر دى؟

بيدپاى ځواب ورکړ:

– د خلکو د اختلاف سبب دادى چې ځيني يې په چانس او بخت خوري، ځينې په زيار او عمل او شک نشته چې په ژوند کې هم عمل شته او هم چانس او هوښيار هغه دى چې په کار کې زيار وباسي او بيا د چانس په تمه او هيله شي. زما يوه کيسه زده ده چې په هغې کې د خلکو اختلاف د دې ژوند په باره کې ښه تمثيل شوى دى. او هغه کيسه دا ده:

څلور تنه زلميان سره په لار کې ملګري شول، يو شاهزاده بل د سودا ګر زوي، بل د يو شريف زوى او څلورم د بزګر زوى و او ورسره پرته له جامو چې اغوستلې يې وې نور څه نه وو. دوى په همدې حال وو چې ډېر په تکليف او زحمت شول.

يو ځل دوى د يوې ونې لاندې کښېناستل چې ستړيا وباسي او دمه وکړي نو د دنيا خبره يې منځ ته راواچوله او د چا چې څه زړه وو په دې باره کې يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاهزاده وویل:

– ما ژوند پېژندلی او ازمویلی مې دی. خبره دا ده چې هر څه په قضا او قدر پورې تړلي دي.

کله چې دوی دا واورېدله نو د سوداګر زوی وویل:

– چې هر څه په قضا او قدر دي نو دا عقل څه په کار دی؟ انسان باید له عقل څخه کار واخلي تر څو چې بریالی شي.

خو د شریف زوی دا یوه هم ونه منله او ویې ویل:

– داسې نه ده او ستاسو دواړو خبره ډېره خطا ده. چانس هر وخت نه وي او عقل کله کله تېروځي ډېر د عقل خاوندان په دې دنیا کې محروم دي. خو ښکلا وجاهت، شرف، ښه کسب دی. مخور هېڅ کار او عمل نه کوي او له هر چا څخه یې ښه خوري او ښه یې اغوندي او خلک یې قدر او عزت کوي، نو څوک که غواړي چې بریمند او کامیاب وي باید مخور او شریف وي.

کله چې د دهقان زوی دا خبرې واورېدلې نو ویې ویل:

– تاسو خو عجیبه فکرونه کوئ او څه، څه وایئ! څه چې دي خو کار او عمل دی، نه قضا او قدر په کار دي، نه چانس، نه عقل او نه مخوري او وجاهت او ښکلا! که څوک غواړي چې بریالی او کامیاب وي نو باید چې کار او عمل وکړي.

هر یوه خپل خپل دلیل راووړ خو اختلاف یې له منځه ونه واته. نو سره یې وویل:

– دا اختلاف څه ګټه نه کوي راځئ چې هر څوک خپله رایه تجربه کړي. دا دی تیار وړي یو او هېڅ راسره نشته ښار هم نژدی دی او هر څه په کې شته.

د دهقان زوی ته یې وویل چې ته ولاړ شه او موږ ته مړی راوړه چې مالوم شي چې ته څه کوې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دهقان زوی ښار ته ولاړ او د کار لټون یې وکړ چې تر څو خپلو ملګرو ته مړی پیدا کړي خلکو ورته وویل:

ښه کار دلته خس او لرګي کول دي.

نو دی ځنګل ته ولاړ، له لوخو یې رسی وغړله او د خپل قدرت په اندازه یې بوټي را ټول کړل په رسی کې یې ښار ته راوړل، په یوه روپۍ یې وپلورل او ملګرو ته یې پرې مړی واخیستله.

کله چې د ښار دروازې ته ورسېده پر دروازه یې ولیکل چې «د یوې ورځې کار یوه روپۍ ارزي»، ملګرو ته راغی او مړی یې ورته مخ ته کېښوده.

ملګرو ورته وویل چې کار خو دې ثمره ورکړه اګر که دروند او ګران و.

بله ورځ یې د شریف زوی ته وویل چې نن ستا وار دی ولاړ شه او وجاهت او مخ دې وازمېیه او موږ ته طعام راوړه.

دې هم ښار ته ولاړ. چې دروازې ته ورنژدې شو نو فکر یې وکړ چې زما خو څه کار هم نه دی زده او د نورو مخورو او اشرافو غوندې خادمان هم راسره نشته نو ویې ویل:

– د څه له پاره ښار ته ولاړ شم؟ او څه به وکړم؟ زه نه پوهېدم چې ویل مې چې وجاهت بې کاره نفع رسوي.

شرمېده چې بېرته ملګرو ته بې طعامه راوګرځي نو فکر یې وکړ چې وتښتي. وروسته له ډېره فکره یې د دمې جوړولو لپاره یوې ونې ته ډډه ووهله او ویده شو. دی لا ویده و چې د ښار له غټانو او اشرافو څخه وربانديې یو سړی تېرېده او دی یې خوښ شو په زړه کې یې وویل: دا ځوان خو شریف او د کوم شریف زوی دی چې اوس وربانديې لکه چې سخته راغلې وي نو زړه یې وربانديې ولورېده او له خوبه یې را ویښ کړ پنځه سوه روپۍ یې ورکړې او ولاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د شریف زوی خوشال شو او په دروازه يې ولیکل «د یوې ورځې د وجاهت او ښکلا بیه پنځه سوه روپۍ ده.» نور یې ملګرو ته طعام او نور ضروري شیان وپېرودل او راغی او روپۍ یې منځ ته واچولې او ویل یې: «اوس مو زما خبره ومنله؟ وګورئ چې ما په ښکلا او شرف څومره ګټه وکړله؟»

په درېیمه ورځ یې د تاجر زوی ته وویل چې نن ستا وار دی ځه او خپل فکر دې وازمېیه. دی ولاړ، اخوا دې خوا په بازار کې ګوري که د تجارت کوم شی پیدا شي چې د بحر ساحل ته ورغی. ګوري چې په بېړۍ کې داسې قیمتي مالونه پراته دي چې هېڅ په بازار کې یې پته هم نشته.

خو ده د ښار له سوداګرو نه اورېدلي و چې ویل یې؟

نن دا مال مه اخلئ او ووایئ چې دا مال خو موږ سره ډېر دی او کومه اړه ورته نه لرو نو د مال خاوندان به ورپورې په تنګ شي او ارزان به یې را باندې وپلوري.

د تاجر زوی د دوی خبرې واورېدلې او په بله لار یې سوداګرو ته ځان وررورساوه او ورسره یې اتفاق وکړ چې دا مال ده ته په نېټه ورکړي. مال یې له هغو څخه واخیسته او په ښار کې یې اعلان وکړ چې زه دا مال بل ښار ته وړم. د ښار سوداګرو چې دا خبره واورېدله پسې په منډه ورغلل او یو لک روپۍ ګټه یې ورکړه او مال یې ترې واخیسته.

د سوداګر زوی وویل:

«د یوې ورځې د عقل او پوهې بیه یو لک روپۍ ده» او دا خبره یې په دروازه ولیکله. روپۍ یې ځان سره واخستلې او ملګرو ته ورغی او ورته یې وویل:

– دا هغه عقل دی چې تاسې یې له برکته خبر هم نه وئ او په قدرت یې نه پوهېدلئ وګورئ چې د عقل په مرسته څرنګه سړی بریالی کېدلای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په څلورمه ورځ یې شاهزاده ته وویل چې نن ستا وار دی، ورشه چې پر قضـا او قدر او چانس باندې باور لرې نو موږ تـه طعـام راوړه. شـاهزاده ولاړ او د ښـار دروازې سره نژدې په یوه چوتره کښېناست.

پېښه داسې وه چې د ښار پاچا په دې ورځ مړ و او کوم وارث یې نـه درلـود پـه دې وخت کې خلکو د پاچا جنازه پر ده تېروله. له غمه یې تورې جامې اغوسـتې وې او سترګې یې له اوښکو ډکې وې. شاهزاده چې ورته وکتل نـو څـه چـرت یـې وربانـدې خراب نه کړ او غم شریکې یې ورسره ونه کړه.

کله یې چې ولیده چې د دوی په غم یې څه پروا نشته نو ښـکنځلې یـې ورتـه وکړې او دروازه چي ورته وویل ته څوک یې ای ځوانه؟ او زموږ پر پاچا ولـې خپـه نـه یې؟ او له کوم ځای نه دلته راغلی یې؟

بیا یې له دې چوترې نه وشاړه او د ښار له دروازې څخه یې لیرې کړ.

د جنازې خلک ولاړل او دروازه چي هم ورسره و چې پاچا ښخ کړي.

چې دوی لیرې شول نو د پاچا زوی بېرته راغی او همدلته کښېناسته.

کله چې د جنازې خلک بېرته راغلل. دروازچي ګوري چې هغه ځوان بیا همدلتـه ناست دی نو ورته په قهر شو او ویې ویل:

– ای بې شرمه مساپره ما خو ته منع کړی وې چې دلته م کښېنه تا زمـا خبـره ولې ونه منله؟ او چا درته د بیا کښېناستلو اذن او اجازه وکړه؟

په ډېر تور زړه یې را ښکوده او په هغه بندیخانه کـې یـې واچـاوه چـې دروازې سره نژدی وه.

چې سبا شو نو خلک د نوي پاچا د درولو په تکل شول. نو اشـراف او خـوانین را ټول شول هر څوک د پاچاهۍ په تمه و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر یو به چې ځان کاندید کړ نورو به په کې په شل رنګه عیبونـه را وسـپړل او قرار به کښېناسته. په همدې ډول د هر چا حـال و نـو خبـره آخـر جنـګ و جـدل تـه ورسېده او نژدې وه چې جنګ وشي.

په دې وخت کې د دروازه چي شاهزاده را یاد شو نو دوی ته یې وویل:

– ای مشرانو پرون ما یو ځوان مساپر بندي کـړی دی، نـه چـې جاسـوس وي چې زموږ دښمنانو زموږ د حال مالومولو له پاره رالېږلی وي اوس مـې لـه وېـرې هلتـه بندي کړی دی.

دوی ورته وویل:

– ښه دې وکړل: ورشه رایې وله چې پوښتنې ترې وکړو، په حال یې ځان پـوه کړو چې څه بلا راته پېښه نه کړي.

دروازه چي راغی او شاهزاده یـې راواېسـته. چـې مشـرانو او اشـرافو ولیـده نـو پوښتنه یې ترې وکړه چې ته څوک یې؟ شاهزاده وویل:

– زه د پاچا زوی یم او یو کال کېږي چې پلار مې مړ دی د تخت د نیولـو حـق زما و خو کشر ورور مې راباندې زوروور شو منصبدارانو او مشرانو ته یې رشوت ورکـړ او پاچاهي یې رانه په زور ونیوله او زه یې له خپلې وېرې چې ګونـدې پاچـاهی بـه تـرې ونیسم را وشړلم او دادی دلته راغلم.

اشرافو او مشرانو د خپل اختلاف د لیرې کولو له پاره شاهزاده پاچا کـړ. او ورتـه یې وویل:

په ډېر ښه وخت کې را ورسېدلې که نه نو زموږ په منځ کې د جنګ اور بـل و او نژدې وه چې سره دل شوي وای. بیا یې نو پر سـپین اوښ د خپـل عـادت سـره سـم سپور کړ او د درناوي له پاره یې په کوڅو کې ګرځاوه چې دروازې ته را ورسېده نو امـر

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې وکړ چې د ملګرو د ليکونو لاندې وليکي چې «کوشش، ښکلا، عقل او هر شی چې انسان ته له ښو، بدو نه رسيږي دا ټول د قضا او قدر په واسطه دي.»

شاهزاده پر تخت کښېناست او درې واړه ملګري يې راوغوښتل او ښه يې ونمانځل د عقل څښتن يې وزير کړ د بزګر زوی يې پر بزګرۍ وټاکه او د ښکلا خاوند يې ډېر ونمانځه او څه مال يې ورته ورکړ او له ښاره يې نور وشاړه، چې دی دلته د اوسېدلو حق نه لري ځکه چې نه عقل لري او نه کار.

دابشليم چې دا کيسه واورېدله نو ويې ويل:

– اې بيدپای ښه دې وويل او پوه دې کړم چې خلک ولې په ژوند کې د برياليتوب په سببونو او علتونو کې سره اختلاف لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږک او پیشو

دابشلیم بیدپای فیلسوف ته وویل:

– کله سړی د خپل دښمن سره هم د مرستې په تمه پخلا کېږي او سوله ورسره کوي په دې باره کې هم یوه کیسه راته ووایه چې دا موضوع راته واضحه او ښکاره شي.

بیدپای وویل:

– دوستي تل نه وي او دښمني هم نه پاتې کېږي، ډېر ځله دوستي په دښمنۍ بدله شي او دښمني په دوستۍ. هوښیار کولای شي چې د شدت او سختۍ په وخت کې له دښمن نه هم مرسته وغواړي. لکه چې موږک او پیشو سره یو تر بله مرسته او کومک وکړ او ځانونه یې له غمه خلاص کړل.

دابشلیم وویل:

– ددوی کیسه څرنګه وه؟

بیدپای وویل:

یوه پیشو وه چې د یوې ونې په یوه خوا کې اوسېدله او یو موږک یې په بله خوا کې چې له پیشو یې ډېر ځان ساته له سوړې به تر هغه نه راواته چې باور به یې وشو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې پیشو چېرته لیرې تللې ده. یوه ورځ پیشو د ښکاري په دام کې ونښتله او میاو میاو یې کول او چیغې وهلې.

موږک هم له سوړې د طعام لټولو پسې راوواته، ګوري چې پیشو په دام کې نښتې ده نو خوشاله شو او خیال یې وکړ چې پیشو نه خو نور د عمر تر پایه پورې خلاص شوم خو ګوري چې د پاسه کونګ ورپسې دی او غواړي چې دی ونیسي او له بلې خوا نولی هم د ده د نیولو په تمه دی نو وډارېده او په زړه کې یې وویل چې زه خو له هرې خوا په بلا ککړ شوم که په ځای درېږم کونګ مې خوري که بېرته ځم نولی مې خوري او که وړاندې ځم د پیشو مړی کېږم.

بیا یې وویل:

– تر څو چې عقل لرم باید له نجات او خلاصی نه بې هیلې نه شم نو دا پیشو خو اوس زما په شان په بلا ککړه ده، وربه شم او ورته به ووایم که ماسره مرسته کوي نو زه به یې له دام څخه خلاصه کړم که هوښیاره وي نو زما په خبره به راضي شي.

پیشو ته ورغی او ورته یې وویل:

– څرنګه یې؟ او ولې په دې غم کې لوېدلې یې؟

پیشو وویل:

– خوشاله اوسه. زه خو د ښکاري په دام کې ونښتلم، او ته نور زما له ډاره تر عمره خلاص شوې.

موږک په غم او حزن تظاهر وکړ او ویې ویل:

– څرنګه ستا په حال خوشاله شم او ته په دې حال یې؟ هوښیار د چا پر غم نه خوشالېږي ځکه پوهېږي چې هر څوک درد او غم لري. او کېدای شي چې له دښمن نه یې ده ته لوی غم پېښ شي. که دا اوس هم راته وګورې نو زه له تا نه په لوی غم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ککړ یم شاته مې نولی ولاړ دی او د حملې په تمه دی او د پاسه را باندې کونګ د غوټې په انتظار دی او ته هم که څه هم په دام کې بنده يې که درنـږدې شم نو په خوړلو مې هیله نه کوې . اوس دې ومنله چې زما مصیبت ستا له مصیبت څخه لوی دی؟

پیشو ورته وویل:

– هو شک نشته چې دواړه په غم او مصیبت ککړ یو.

موږک وویل:

– زه درسره یو مصلحت لرم که خوښه دې ورته راغله نو زما او ستا دواړو لـه پاره ښه ده.

پیشو وویل:

– ووایه کنه څه مصلحت دی؟ زه خو داسې مصلحت ته تیاره یم چې هم زما د خلاصی تعهد وکړي او هم ستا.

موږک وویل:

– تر څو چې زه دام په غاښـونو کـرنج نـه کـړم تـه نـه شـې خلاصـېدلای او همدارنګه ماپسې کونګ او نولی دي که ته راسره کومک ونه کړې زه هم ځان نه شم ژغورلای نو که ته راسره عهد او وعده کوې چې که دې خلاصه کړم ما به نه خـورې نو خلاصه به دې کړم او له ښکاري نه به دې وژغورم.

پیشو چې د موږک خبره واورېدله خوشاله شوه او د ده په صـداقت يـې زړه ډاډه شو، ورته یې وویل:

– اې موږکه خبره دې حقه ده. زه پرته ستا له مرستې ځان نه شم ژغـورلای او که زه دې له دام څخه خلاصه کړم د خپل عمر ملګری به دې وګڼم غوښه به دې پـر ځان او اولاد حرامه کړم او اولادونه او لمسې به دې هم زما له اولادونـو او لمسـیو پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

امن او سلام کې وي نو اوس ژر شه او ما خلاصه کړه ځکه چې د ښکاري د راتلو وخت نژدی دی.

موږک دام ته ورمنده کړه او د دام په کرنجولو يې پيل وکړ. کله چې کونګ او نولي وليده چې کار يې اوږد شو نو دواړه ترې ولاړل.

موږک چې خپل دښمنان وليدل چې ولاړل نو زړه يې ډاډه شو او ډار يې وتښتېده نو که له پيشو سره يې د خلاصولو وعده او عهد نه وای کړې نو په خپله خلاص شوی و. خو خپل عهد او وعده يې په ياد شو او ويې غوښتل چې پيشو خلاصه کړي، له دام نه يې وژغوري خو په زړه کې يې راغله چې که پيشو له دام نه خلاصه شي نه ويل کېږي چې را باندې را ټوپ کړي او ورمېږ راباندې تاو کړي نو په زړه کې يې ځان سره مشوره وکړه او د دام تارونه به يې ارام ارام، سوکه سوکه کرنجول. چې پيشو دده سوکه والی او سستي وليده نو ورته يې وويل:

– ولې دومره په ارام او قرارۍ د دام تارونه کرنجوې؟ زړه دې ډاډه شو چې له دښمن څخه دې خلاص شولې او نه غواړې چې ما وژغورې؟ دا خو د ښو خلکو کار نه دی ما او تا خو سره د دوستۍ لاس ورکړ او له زړې دښمنۍ څخه تېر شولو. زه هيله کوم چې له دې دام څخه مې وژغورې چې اوس به ښکاري راشي او حيات به مې خراب کړي. پوهانو ويلي دي چې څوک له چا څخه مرسته وغواړي او د هغه له لاسه پوره وي او ورسره يې ونه کړي نو خاين او غادر دی او د غدر او خيانت په ربړ به ککړ شي.

نو موږک وويل:

– داسې نه ده. زه نه غواړم چې تاسره ټګي وکړم او په دام کې دې پرېږدم او زه پوهېږم چې زما او ستا ملګري سرسري ده او له وېرې پيدا شوې ده، که دا وېره ولاړه نو کېدلای شي چې بيا به هم هغسې دښمنان يو نو له همدې کبله غواړم چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول تارونه پرېکړم او یو تار پرېږدم چې ته پرې بنده پاتې یې. کله مې چې ښکاري ولیده چې راغی او را نژدی شو نو هغه به هم کرنج کړم نو په دې وخت کې به بیا درسره زما د نیولو فکر نه وي ځکه چې ته به په خپله لار تښتې او ځان به له ښکاري څخه ژغورې او زه به خپلې سورې ته وتښتم نو ستا لاس به پر ما ونه رسي او نه به ښکاري راته کوم اذیت ورسوي.

دوی لا سره همداخبرې کولې چې ښکاري راغی نو پیشو وویل: اوس دې نو د کوشش وخت راغی ژر کوه چې ښکاري را نـژدې شـو. نـو مـوږک ژر ژر د دام تارونـه پرې کړل تر څو چې ښکاري رارسېده پیشو پر ونـه ورټـوپ کـړ او مـوږک پـه سـوړه ننواته.

ښکاري هاخوا دې خوا وکتل او هیڅ یې په نظر رانه غلل خپل کـرنج شـوی او شکېدلی دام یې را ټول کړ او خواشینی په خپله مخه ولاړ.

په دې وخت کې پیشو موږک ته غږ کړ:

– ګرانه ملګریه راووځه چې یوه ګړی د خپل صداقت او دوستۍ مبـوې وخـورو او ساعت تېر کړو.

موږک وویل:

– ملګریه نور نو راته په تمه کېږه مه، ځکه چې هر شي بېرته خپل طبیعـت تـه ګرځي کله چې سبب د تغییر مزاج یې لیرې شي لکه اوبه چـې پـر اور ګرمـې شـي او چې اور لیرې شي بېرته سړې شي. زمـوږ او ستاسـو دښـمني طبیعـي ده او تغییـر نـه خوري او زما او ستا ملګري له ضرور منځته راغلې وه اوس خو هغه اړه پـوره شـوه نـو ډارېږم چې هغه زړه دښمني مو بېرته را برسېره نشي. او زما په څېر ضـعیف او نـاتواني ته ښه نه ده چې ستا غوندې قوي او زورور ته ځان درنژدې کـړي نـو زه دې ملګـری یم خو له لیرې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دابشلیم بیدپای ته وویل:

– ډېره ښه خبره دې وکړه کېدای شي چې ستا د حکمت له برکتـه او سـتا پـه علم خلکو ته ګټه ورسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمانځي او نولی

دابشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل:

د هغه چا مثل راته ووايه چې په کار کې تـادي کـوي او د خپـل کـار پـايلې او نتيجې ته نه ګوري او پام نه کوي.

بيدپای وويل:

څوک چې په خپل کار تادي کوي او فکر په کې نـه کـوي نـو پـه پـای کـې پښېماني او ندامت کوي او د هغه لمانځي کانه به پرې وشي چې خپل ګـران ملګـری نولی يې وواژه.

دابشليم وويل: چې ددوی کيسه څرنګه وه؟!

بيدپای وويل:

وايي چې يو لمانځی و او ډېره ښه ښکلې او ښايسـته ښـځه يـې درلـوده ډېـره موده ورباندې تېره شوه او ددوی کوم اولاد پېدا نه شو بيـا دا ښـځه حاملـه شـوه دا او مېړه يې دواړه خوښ وو.

سړي وويل چې څه ښه به وي که دا حمل نر وي او ښـځې تـه يـې ويـل زه هيله کوم چې دا حمل نر وي او زما او ستا لـه پـاره پـه کـې فايـده وي ښـه نـوم بـه ورباندې ږدو او ښه استاد به ورته را غواړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځې ورته وويل:

دا څه وايې ته څه خبر يې چې نر دی او که نه؟ او څوک چې داسې خبرې کوي د هغه لمانځي کانه به وربانديې وشي چې پر سر يې غوړي او شات توی شوي وو. مېړه ښځې ته وويل چې دده خبره څرنګه وه؟ ښځې وويل: وايي چې يو لمانځي ته يو سوداګر هره ورځ څه غوړي او څه شات ورکول او ده به څه خوړل او څه به يې په يو ګړي کې سپمول تر څو چې ګړی ډک شو او په موړي کې يې ځوړند کړ. يوه ورځ لمانځي ستوني ستاخ پروت دی او شلګی يې په لاس کې دی چې غوړيو او شاتو ته يې فکر شو نو د ځان سره يې وويل چې دا ګړی غوړي او شات به وپلورم او په پيسو به يې لس سره وری واخلم هغه به بلاربې شي او بچي به راوړي او بيا به يې بچياني هم لنګې شي تر څو چې درې څلور سوو ته ورسېږي بيا به يې وپلورم او غواګانې به واخلم ځمکه او غوايان به واخلم او بزګر به هم ورته ونيسم او له هرې خوا لکه د غواوو شيدې، بچي او نور به ګټه کوم او د ډېرو شتو څښتن به شم، ښه ښکلې کور به جوړ کړم وينځې او مريونه به واخلم او يوه ښه ښکلې ښځه به هم وکړم چې ښه ښکلي او پوه زوی به راته وزېږوي، ښه نوم به پرې کښېږدم، چې لږ لوی شو نو پرسبق به يې کښېنوم او که يې نه وايه نو په دې شلګي به يې په دا سر دغسې وهم په دې وخت کې يې ګړی ته اشاره وکړه او هغه يې مات کړ نو څه چې په کې وو هغه تول وبهېدل او پر سر يې را توی شول.

دا کيسه مې درته د دې له پاره وکړه چې هغه څه چې يادونه يې وړ نه وي او پرې نه پوهېږې په يادونه يې تادې مه کوه ځکه چې يا به وشي او يا به ونه شي. نو مېړه د خپلې ښځې په خبره پند واخيست او په خپله خطا پوه شو.

ښځې ښکلی زوی وزېږاوه. پلار يې پرې ډېر خوښ شو. څه موده وروسته د ښځې حمام کولو ته اړه پيدا شوه خپل مېړه يې زوی سره کښېناوه لږ ساعت تېر نه وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ده پسې د پاچا استازی راغی او دی یې وغوښته نو سړي فکر وکړ چې زوی خو مې اوس یوائې پاتې کېږي نو پرته له نولي څخه یې بل څوک ونه لیده چې زوی سره پې پرېږدي، دا نولی هم پرې له زوی نه کم ګران نه و. څکه چې وړوکی یې ساتلی او لوی کړی و، نو زوی او نولی یې دواړه پرېښودل او دروازه یې ورپسې پورې کړه. په دې وخت کې له یوې سوړې څخه یو مار راوواته او چې هلک ته را نږدې کېده نولي پرې ورټوپ کړ او مار یې وواژه او د مار په وینو یې خوله سره شوه چې لمانځی راغی او دروازه یې پرانیستله. نو نولی په منډه مخې ته ورغی چې ګوندې ما خو مار وواژه او ستا زوی مې له مرګ نه وژغوره. ګوري چې د نولي خوله په وینو سره ده ګومان یې وکړ چې د ده زوی یې خفه کړی او خوړلی دی بې له دې چې فکر وکړي په شلګي یې نولی د سر په کوپړۍ وواهه او مړ یې کړ چې ننواته ګوري چې زوی یې روغ رمټ دی او وژلی تور مار ورسره پروت دی. کله چې خبره ورته جوته شوه او په حقیقت پوه شو خپل مخ ته یې څپېړې ونیولې او ویل یې کاشکې چې دا زوی خو مې نه وای شوی او دا غدر خو مې نه وای کړی.

چې ښځه راغله نو ترې پوښتنه یې وکړه چې ولې داسې خپه یې او خبره څه ده؟

ده ورته د نولي ښه او خپل بد یاد کړل، نو ښځې ورته وویل چې دا د تادۍ مېوه وه.

بیدپای وویل: چې دا د هغه چا مثال دی چې فکر نه کوي او د خپلو غرضونو او هیلو په پوره کولو کې چالاکي او تادي کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچا او فنزه مرغه

دابشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

– د هغو میرځمنو مثال راته ووایه چې هرومرو باید یو له بله ځان وژغوري.

بیدپای وویل:

وايي چې د هند يو پاچا و چې فريدون نومېده او يو مرغه يې ساتلی و چې فنزه نومېده او فنزه يو بچی هم درلوده. دې مرغه او بچي يې ډېرې خوږې او ښې خبرې کولې، پاچا هم پردوی زړه ورکړی و، نو دا مرغان يې خپلې ښځې ته ورکړل او ورته يې وويل چې ښه پاملرنه يې کوه. د پاچا ښځې زوی وزېږاوه. د شاهزاده او د مرغی د بچي سره يو تر بله ډېره جوړه وه او دواړو به سره لوبې کولې. فنزه به غره ته تلله او دوی دواړو ته به يې ښې ښې مېوې راوړلې چې دوی به پرې ډېره ښه وده کوله. څه به يې شاهزاده ته ورکولې او څه به يې خپل بچي ته نو له دې کبله د پاچا نوره مينه هم د فنزه سره زياته شوله او د دې قدر به يې کاوه. يوه ورځ فنزه مېوو پسې تللې وه، بچی يې د شاهزاده په غېږ کې په پړتکو شو شاهزاده ورته په قهر شو او په ځمکه يې وواهه او مړ شو. چې فنزه راغله ګوري چې بچی يې مړ پروت دی ډېره خپه شوه او ويې ويل: پاچاهان ډېر بد او بې وفا خلک دي افسوس دې د هغه چا په حال وي چې د دې بې همتو او ټيټو خلکو په صحبت او مجامعت خوښي کوي. دوی د هغه چا قدر

(c) ketabton.com: The Digital Library

او عزت کوي چې مال ته يې په تمه وي او يا يې له علم څخه استفاده کوي او چې حاجت او اړه يې پوره شي نو بيا نه دوستي وي او نه ورورې، نه احسان پېژني او نه ګناه عفوه کوي، او نه حق پېژني. دا هغه خلک دي چې کار يې ريا او بدکاري وي، خپله لويه ګناه ورته وړه ښکاري، او که دوی په مخالفت وړه ګناه هم څوک وکړي دوی ته لويه برېښي. دا پاچا بدبخت له دغه ډول خلکو څخه دی چې د خپل ملګري او ورور سره يې خيانت وکړ بيا يې نو پر شاهزاده ورټوپ کړل او سترګه يې پرې ړنده کړه او والوت په يوه ونه کې کښېناست. پاچا ته دا خبره ورسېده او ډېر خپه شو ويې غوښتل چې د دې مرغۍ نيولو ته چل جوړ کړي. نو نژدې ورته ودرېده، غږ يې وکړ او ويې ويل «زما له خوا تا ته امن دی راځه راکښته شه.»

فنزه ورته وويل:

– څوک چې ټګي کوي د خپلې ټګۍ په جزا ژر وي که پسته رسېږي. که په خپله ټګ ته جزا ورونه رسېږي نو لمسيو ته خو يې رسېدونکې ده. ستا زوی زما زوی سره غدر وکړ ما هم مناسب عذاب ورکړ.

پاچا وويل:

– رښتيا چې زما زوی ټګي وکړه او د خپلې ټګۍ جزا وروړسېده نور نو زما او ستا په منځ کې نور څه نه شته. راځه نوره ته زما له خوا په امن يې.

– فنزه وويل نور مې په تمه کېږه مه، ځکه چې پوهان وايي چې له چا نه دې چې مړی وکړ بيا نو مه ورنژدې کېږه ځکه چې هر څومره ښه ورسره بيا وکړې ځای نه نيسي او بد ګوماني يې لا پسې زياتېږي نو ډار ترې په کار دی او ليرې والی ترې ښه دی. ماته له تاسو نه پوره درد راورسېده نور نو خدای پامان.

پاچا وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– څه چې موږ وکړل او تا يې له موږ څخه جزا نه وای اخيستې او يا تا موږ سره لومړی غدر او خيانت کړی وای نو بيا تاته ډار په کار و اوس چې لومړی موږ ګناه وکړه نو ستا څه ګناه ده؟ او ولې پر ما باور نه لرې؟ راځه راشه زما له پلوه تاته امن دی.

فنزه وويل:

– کينه په زړه کې کلک ځای نيسي اوپه ژبه هغه څه رښتا نه ويل کېږي چې په زړه کې وي. زړه پر زړه له ژبې څخه ښه پوهېږي نو زما زړه ستا په ژبه تصديق نه کوي او ستا زړه زما پرژبه.

پاچا وويل:

– کينه خو د ډېرو خلکو په زړه کې وي. ښه دا ده چې سړی په زړه کې کينې ته ځای ورنه کړي او له زړه يې وباسي.

فنزه وويل:

– خبره خو همداسې ده، خو دا غلطه ده چې د وينو پوروړی به خپله کينه له زړه وباسي او ترې وبه ګرځي. پوهان له تېکيو او چلونو څخه ډار کوي او ځان ساتي. ډېر دښمن وي چې پوه شي چې په زور خو کار نه کېږي نو د کسات اخيستلو له پاره خپل دښمن سره نرمي کوي تر څو چې خپل مطلب پوره کړي.

پاچا وويل:

– هوښيار او کريم د دوستانو او اشنايانو دوستي او اشنايي نه پرېږدي اګر که ډار هم ورپسې وي.

فنزه وويل:

– د هر چا له کينې څخه بايد وېره وشي خو د پاچاهانو له کينې څخه ډېره ويره په کار ده ځکه چې د پاچاهانو دين او قاعده کسات اخستل دي او له دې څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېر خوند اخلي او فخر ورباندې کوي. بله دا چې هوښيار د کينې په غلي کېدلو نه غولېږي، ځکه چې کينه لکه سکروټه داسي ده کله چې سکروټه لرګي نه مومي نو غلې پرته وي او چې لرګي پرې واچول شي بيا ترې لمبې پورته شي. همدارنګه د کينې را پاروونکی که هم پېدا شي بيا غلې نه پاتې کېږي، بيا نو په زاريو او عذرونو هم څه کار نه کېږي تر څو يې چې خپل سرنه وي ورپه خوله کړی. نو زما او ستا په منځ کې نور څه علاقه او اړيکه پاتې نه ده.

پاچا وويل:

– ته خو پوهېږې چې څوک چاته نه ضرر رسولای شي او نه ګټه هر څه د قضا او قدر پورې تړلي دي او لکه څرنګه چې څوک نه شي کولای چې څه پېدا او خلق کړي همدارنګه فنا کولای او هلاکولای يې هم نه شي نو نه زما زوی ملامت و او نه ته، دا ټول قضا او قدر دی نو بايد يو تر بله سره په ګناه ونه نيسو.

فنزه وويل:

– خبره خو همداسې ده لکه چې ته وايې خو حازم او وړاندې کتونکی بايد چې دار له زړه ونه باسې خو بايد چې په قدر هم تصديق وکړي او پر حزم هم عمل وکړي او وړاندې فکر وکړي. زه وېرېږم چې څه دې چې په زړه کې دي هغه رنګه دې په خوله نه دي. زما او ستا خبره هم دومره وړه خبره نه ده، ځکه چې ستا زوی زما زوی وواژه او ما ستا د زوی سترګه ړنده کړه. ته غواړې چې زما په وژلو اوس خپله خوا سړه کړې او پر ما ځان ګران دی، نه غواړم چې ومرم. تر څو چې ستا خپل زوی ياد وي او زما خپل نو له زړونو څخه مو سره نه وځي.

پاچا وويل:

– په هغه چا کې خير او ګټه نه شته چې څه يې په زړه کې وي او له هغه نه ځان نه شي خلاصولای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فنزه وویل:

– هغه څوک چې تله یې ژوبله وي او بیا هم ځي نو مالومه ده چې د تلې زخم به یې نور هم پسې وشړېږي. سړی باید په زوره ځان په بلا ککړ نه کړي څوک چې د دښمن په خوله وغولېږي او له حزم څخه کار وانه خلي نو د خپل ځان لوی دښمن دی د قضا او قدر حال مالوم نه دی چې څه به کېږي خو بايد چې سړی حازم او مهال سنج وي ، خپل ځان ورک نه کړي. هوښیار زود باوره نه وي او چې د ژوند بله لار یې وي نو په ډار کې ژوند نه غواړي. زما مخه هم آزاده ده. پینځه خویونه دي چې سړی پرې په هر ځای کې بسیا او خوښ وي: چاته ضرر نه رسول ، ښه ادب ، څوک نه غولول، ښه خلق، په کار کې پوهه او مهارت. که څوک پر خپل ځان وډارېده نو کولای شي چې له مال ، اولاد او وطن څخه زړه صبر کړي ځکه چې عوض یې پیدا کولای شي خو ځان بیا نه پیدا کېږي. ډېر بد مال هغه دې چې د چا ښه پر نه کېږي، ډېره بده ښځه هغه ده چې د مېړه سره موافقت نه لري، ډېر بد اولاد هغه دی چې د مور پلار په خبره نه وي ډېر بد ورور هغه دی چې په ربړ او سختۍ کې د ورور په کار نه شي او ډېر بد پاچا هغه دی چې بې ګناه خلک هم ترې ډارېږي. [اوس که څه هم پاچا له ما سره د لطف او مهربانۍ لاره نیولې، زه اجازه غواړم چې د پاچا له حضوره رخصت شم، د مخ یاد یې د لمر سپوږمۍ په ښکلا کې او د مینې خاطره یې د سهار د وږمې په ملایمت کې ولټوم.

په دې ډول فنزه له پاچا سره خدای پاماني وکړه او ترې والوتله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاري او زمرۍ

دابشليم وويل:

– د هغه چا مثال را ته بيان کړه چې د ځان د ساتلو له پاره د نورو ځورولو او کړولو ته زړه ښه کوي.

بيدپای وويل:

– د ژويو ځورولو ته يوازې جاهلان زړه ښه کوي، هغه چې د خپلړ کړنو د عاقبت په فکر کې نه وي او په دې نه پوهېږي چې له بدو بد زېږي. په دې دې ځوک نه غره کېږي چې د خپل بد عمل سزا ورته ژر نه ده رسېدلې، هغه څه چې بايد وشي هغه کېږي. لکه په زمرۍ چې د ښکاري له لاسه وشول.

پاچا وويل:

– په زمرۍ څه وشول؟

بيدپای فيلسوف ځواب ورکړ:

په يو ځنګل کې يوه زمرۍ له خپلو دوو بچيو سره اوسېدله. يوه ورځ زمرۍ ښکار ته تللې وه، بچي يې يوازې وو. يو ښکاري پرې راپېښ شول د زمرۍ بچي يې ووژل او پوستکي يې ترې وښکل. زمرۍ چې دا حال وليد په چيغو او سورو يې پر خپل حال ژړل او له خدايه يې عدالت غوښت. په دغه ځای کې يو ګيدړ هم اوسېده،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دزمرۍ بدې ورځې يې وليدلې د حال پوښتنه يې وکړه. زمرۍ ورته دخپلو بچيو د مړينې او د ښکاري د ظلم وويل.]

ګيدړ وويل:

– خوشي چيغې مه وهه او سر په خپل ګرېوان کې کښته کړه څه چې ښکاري ستا پر بچيو کړي تا هم د نورو بچي په همدې ډول خيرلي او داړلي دي، چې پر چا دې کول پر تا وشول اوس نو لکه نورو چې ستا په کړو صبر کاوه ته هم د ښکاري په کړو صبر کوه ځکه وايي: "مه کوه پر چا چې وبه شي پرتا " او چې څه کرې هغه به ريبې.

زمرۍ ورته وويل:

– واضح يې راته ووايه چې دا څه وايې؟

ګيدړ وويل:

– خوراک دې څه و؟!

زمرۍ وويل:

– د وحشيانو غوښې.

ګيدړ وويل:

– چا د وحشيانو غوښې درکولې.

زمرۍ وويل:

– په خپله مې ښکار کاوه او غوښې مې خوړلې.

ګيدړ وويل:

– د هغو وحشيانو مور او پلار نه وو چې تايې غوښې خوړلې؟

زمري وويل: هو وو.

ګيدړ وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– هغو هم دغسې چېغې وهلې او که دا ته يې وهې؟ چې د نورو په ضرر او ظلم راضي وې نو اوس په خپله هم په پراخ وچولي د خپل عمل مکافات زغمه او چيغې مه وهه!

چې زمرۍ د ګيدړ خبره واورېدله نو په خپله ګناه پوهه شوه او ويې ويل چې دا زما د خپل عمل جزا ده چې را رسېږي نو بيا يې شکار پرېښود او په مېوو او عبادت يې خپل ژوند تېراوه.

کله چې يوې پوختکې وليدل چې زمرۍ اوس له غوښو خوړلو څخه لاس اخيستی دی او مېوې خوري نو ورته يې وويل:

– ما ګومان کاوه چې سږ کال ګوندې ونې مېوه کمه نيولې ده دا خو ته يې چې خپل رزق يانې غوښې خوړل دې پرېښي او زموږ په رزق کې دې ځان را شريک کړی دی. خواره شې چې خپل رزق پرېږدې او زموږ په رزق ځان راګډوې.

زمري چې د پوختکې خبره واورېدله نو له مېوو خوړلو څخه يې هم لاسونه ونغاړل واښه به يې بيا خوړل او خپل عبادت به يې کاوه.

دا مثال مې درته ددې له پاره ووايه چې پوه شې چې ناپوهه د خلکو له ضرر رسولو نه هغه وخت لاس اخلي چې په خپله ورته ور ورسېږي او مخکې تر مخکې يې ورته فکر نه وي او نه پوهېږي چې ضرر رسول ښه کار نه دی.

څوک چې څه د ځان له پاره نه غواړي نو نورو ته يې هم بايد چې ونه غواړي.

* * *

[بيدپای فيلسوف چې تر دې ځايه خبرې ورسولې پاچا غلی شو. بله پوښتنه يې و نه کړه. بېد پای وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– څه چې زما زده وو، د پاچا په امر مې د پاچا د پوښتنو پــه ځـواب کــې وویــل. اوس که د پاچا اجازه وي يو عرض لرم.

دابشليم وويل:

– ووايه، څه غواړې.

بيدپای وويل:

– دا کيسې چې ما يې د پاچا په حضور کې د بيانولو افتخار درلود، که نــورو تــه هم ورسپړي نو داسې به وي لکه د پاچا عمر چې زرګونه کاله نور هم اوږد شي، ځکــه چې راتلونکي نسلونه به هم ترې پند واخلي.]

دابشليم امر وکړ چې دا کيسې دې وليکــل شــي او دده پــه کتابخانــه کــې دې وساتل شي.

نوشېروان چې له دې کتاب څخه خبر شو نو خپل وزير اجمير ته يې وويل چــې يو سړی د دې کتاب راوړلـو پسـې ولېـږه چـې هـم پـه پارسـي پـوه وي او هـم پـه سانسکريت. په دې صفت سړی يې برزويه حکم پيدا کړ او هنـد تـه يـې ددې کتـاب پسې واستاوه. هغه حيله وکړه ، کتاب يې له سانسکرت څخه را نقل کـړ او پـه فارسـي يې وژباړه. په اسلامي دوره کې همدا د برزويه کتاب بيا عبد الله بن مقفع په عربي ژبه ترجمه کړ او فايده يې ډېره شوه.

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

زمری او غوایي..۱
کوږ کوږې کوتره..۵۱
کونګان او کارغان..۶۲
بیزی او شمشتی ۷۵
پردېسي او زرګر ۸۷
سلار، بیلار او ایران دخت..۹۷
شیخ ګیدړ.. ۱۰۸
شاهزاده او ملګري يې.. ۱۱۹
موږک او پیشو ۱۲۶
لمانځي او نولی.. ۱۳۱
پاچا او فنزه مرغه.. ۱۳۴
ښکاري او زمری..۱۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کليلې او دمنې تعريف مې ډېر اورېدلی و خو پوره مې نه وه لوستې. دا لومړی ځل دی چې پښتو ژباړه يې لولم. ژباړه يې ډېره سليسه او د پښتو د اوسنيو نثرونو په شان ده، يعنې د پخوانيو متکلفو نثرونو اثر ورباندې پروت نه دی چې تر مطلب يې (ورپوهېدې) ډېر وي. ممکن دغې ازادې ترجمې به د ژباړې متن توږلی او کوچينی کړی وي. دغه کار اثر له اوسني زماني سره برابر کړی او د دې زمانې د خلکو د لوستو وړ يې ګرځولی دی.

زه محترم منلي صاحيب ته د دومره ښې ژباړې او د ژباړې لپاره د دومره ښه انتخاب مبارکي وايم او په لوستونکو زړه ور غږ کوم چې تاريخ تېر اثر نه لولئ، بلکې داسې اثر لولئ چې د اخلاقو او ښکلا په څېر د هرې زمانې خلکو ته اهميت لري. کليله او دمنه د اخلاقو او ښکلا يوه سرچينه ده.

استاد محمد صديق پسرلی

Design by: Assadullah Khan Amarkhail

دريم چاپ

The Book City
کتاب ښار
شهر کتاب
پوهه لا هم کتاب کې ده
Knowledge is Still in Books

۱۳۹۵

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library